

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXX/364/2017
Rady Miejskiej w Łomiankach
z dnia 27 lipca 2017 roku

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2017-2023

Spis treści

WPROWADZENIE	3
CHARAKTERYSTYKA GMINY ŁOMIANKI	7
OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY	9
DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH I WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI	11
1.1 METODOLOGIA	11
1.2 SFERA SPOŁECZNA	19
1.2.1 PROBLEMY DEMOGRAFICZNE	19
1.2.2 UBÓSTWO	25
1.2.3 BEZROBOCIE	29
1.2.4 BEZPIECZEŃSTWO	31
1.2.5 KAPITAŁ SPOŁECZNY	35
1.2.6 POZIOM EDUKACJI.....	37
1.3 SFERA GOSPODARCZA	40
ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE	41
1.4 SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	42
1.5 SFERA TECHNICZNA	47
1.6 SFERA ŚRODOWISKOWA	53
1.7 PODSUMOWANIE DIAGNOZY	56
1.8 DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI	58
1.8.1 OBSZAR REWITALIZACJI W KONTEKŚCIE OBSZARU CENTRALNEGO MIASTA	62
DODATKOWY OPIS PODOBSZARÓW REWITALIZACJI	64
1.9 BURAKÓW	64
1.10 DĄBROWA LEŚNA (PIASKOWA)	65
1.11 DĄBROWA LEŚNA (PIONIERÓW)	65
1.12 ŁOMIANKI MAJOWE	65
1.13 ŁOMIANKI POWSTAŃCÓW	66

1.14	ŁOMIANKI STARE	66
1.15	ŁOMIANKI PAWŁOWO (POZA MIASTEM)	66
<u>ZAŁOŻENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI .....</u>		68
1.16	WIZJA STANU PODOBSZARÓW PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI (PLANOWANY EFEKT)	68
1.17	CELE REWITALIZACJI ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ ODPOWIADAJĄCE ZIDENTYFIKOWANYM POTRZEBOM..	69
1.18	LISTA PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH WRAZ Z OPISAMI	69
1.18.1	PROJEKTY GŁÓWNE	71
1.18.2	PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE	95
<u>REALIZACJA LPR .....</u>		96
1.19	MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	96
1.20	SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE	97
1.21	STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU	99
1.22	SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY PROGRAMU REWITALIZACJI.....	101
<u>KOMPLEMENTARNOŚĆ LPR.....</u>		107
1.23	KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA I PROBLEMOWA	107
1.24	KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA.....	110
1.25	KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	110
<u>REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJA.....</u>		112
<u>SPIS MAP:.....</u>		113
<u>SPIS TABEL:.....</u>		114
<u>SPIS WYKRESÓW:.....</u>		115
<u>SPIS ZDJĘĆ .....</u>		115
<u>ZAŁĄCZNIK – PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W TRAKCIE OPRACOWYWANIA LPR.....</u>		116
<u>INFORMACJA O WYKONAWCY:.....</u>		131

Wprowadzenie

Rewitalizacja – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).¹

Istotą rewitalizacji jest osiągnięcie **efektu synergii przestrzennej** – suma działań realizowanych w ograniczonych obszarach, w tym samym czasie i we wzajemnym powiązaniu daje znacznie lepszy efekt niż suma tych samych działań rozproszonych w przestrzeni miasta, realizowanych niezależnie od siebie i w różnym czasie.

Trudność polega na takim wyborze i uporządkowaniu działań do realizacji w określonym obszarze, które umożliwią przekroczenie pewnego progu, osiągnięcie **masy krytycznej** i pozwolą na odwrócenie negatywnych trendów. Jedną z kluczowych kwestii jest zatem właściwy dobór wielkości obszaru w stosunku do budżetu projektu. Wybór zbyt dużego obszaru może prowadzić do rozproszenia działań i zbyt słabego efektu synergii. Zbyt mały obszar z kolei, nawet jeśli zostanie w całości przekształcony, może nie posiadać wystarczającego potencjału, aby doprowadzić do trwałej zmiany negatywnych trendów.²

Rewitalizacja nie jest walką z „patologiami”, jest to **długoletnia inwestycja** w zmiany w obszarze zdegradowanym, które mają przynieść rozwój tego obszaru i całego miasta. Dlatego obszar rewitalizacji nie powinien być wyznaczany jedynie na podstawie danych ilościowych pokazujących najbardziej intensywną degradację, ale jego granice powinny zostać wyznaczone w taki sposób, aby umożliwić obszarowi rewitalizacji rozwój z wykorzystaniem lokalnych czynników rozwoju. Lokalne czynniki rozwoju powinny być zawsze indywidualnie zidentyfikowane.

Kluczowe wyzwanie stanowi **zapewnienie warunków dla właściwej rewitalizacji**, tj. zintegrowanego i kompleksowego, przygotowywanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej, przeciwdziałania procesom degradacji związanym m.in. z postępującą degradacją tkanki miejskiej (w tym mieszkaniowej), erozją stosunków społecznych, niekorzystnymi procesami demograficznymi (migracje,

---

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, MR/H 2014-2020/20(2)/08/2016, Minister Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r. – zwane dalej Wytycznymi..

² K. Janas, W. Jarczewski, W. Wańkiewicz, *Model rewitalizacji miast*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2010.

depopulacja), przestrzennymi (suburbanizacja), infrastrukturalnymi (niesprawny transport, niska efektywność energetyczna), kulturowymi (degradacja materialna obiektów dziedzictwa kulturowego, spadek uczestnictwa w kulturze) oraz środowiskowymi (zanieczyszczenie środowiska).³

Mając na względzie powyższe zapisy, zidentyfikowane problemy oraz cele wskazane w przyjętej Uchwałą Nr XIV/ 177/2016 Rady Miejskiej w Łomiankach z dnia 26 lutego 2016 roku „Strategii Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030” (dalej „Strategia Gminy”), przystąpiono do opracowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łomianki na lata 2017-2023”, zwanego dalej „**Lokalnym Programem Rewitalizacji (LPR)**”, który będzie stanowił dokument wykonawczy dla ww. *Strategii*.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łomianki na lata 2017 – 2023 opracowano na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. 2016 poz. 446 z późn. zm.), w oparciu o *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, dalej („Wytyczne”) opublikowane przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 r. LPR wskazuje przede wszystkim problemy społeczne wynikające z przeprowadzonej diagnozy oraz obszar zdegradowany wymagający konkretnych działań tj. **projektów rewitalizacyjnych niezbędnych do powodzenia procesu rewitalizacji w Gminie Łomianki**.

W niniejszym LPR obszar zdegradowany został wyznaczony w oparciu o analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia działań o charakterze lokalnym (dotyczącym rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzającym ich aktywność lokalną), co pozwoliło z kolei na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Taki tryb przygotowania programu (i rozpoczęcie procesu) rewitalizacji miał na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych. Ponadto, przekłada się bezpośrednio na większą świadomość mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji i ich gotowość do zaangażowania się w podejmowane działania rewitalizacyjne. Uzupełnieniem analizy kwestii społecznych była analiza w zakresie pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej. Przeprowadzona diagnoza, obejmująca szeroki proces partycypacji społecznej, wskazała zarówno zdegradowany obszar wymagający rewitalizacji, jak i zakres działań, które powinny w ramach rewitalizacji zostać zrealizowane.

LPR jest komplementarny do dokumentów strategicznych gminy, a przede wszystkim wpisuje się w ww. *Strategię Gminy*. Przygotowanie LPR jest realizowane w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 oraz z budżetu państwa (poziom dofinansowania: 90%).

³ Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Umowa Partnerstwa, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 23 maja 2014 r.

Słownik

Rewitalizacja:	<i>Proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie lokalnego lub gminnego programu rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właściciele nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością.</i>
Lokalny Program Rewitalizacji (LPR):	<i>Inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji (np. lokalne programy rewitalizacji, miejskie programy rewitalizacji).</i>
Wytyczne:	<i>Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r., opublikowane przez Ministra Rozwoju.</i>
Obszar zdegradowany:	<p><i>Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Zostaje wyznaczony w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;</i> <i>2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska;</i> <i>3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;</i> <i>4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.</i>

Obszar rewitalizacji:	<i>Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.</i>
Interesariusze:	<i>Grupa docelowa, różne podmioty (w tym osoby, społeczności, organizacje, urzędy, instytucje), które mogą wywierać wpływ na przedsiębiorstwo i /lub są pod wpływem jego działalności. W odniesieniu do procesu rewitalizacji interesariuszami są w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego, a także podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność społeczną, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne.</i>

Pojęcia zawarte w powyższym Słowniku szczegółowo zdefiniowane zostały w Wytocznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Charakterystyka Gminy Łomianki

Gmina Łomianki położona jest w centralnej Polsce, w województwie mazowieckim, w powiecie warszawskim zachodnim. Gmina Łomianki położona jest w odległości 15 km od centrum Warszawy, sąsiaduje: od zachodu z Gminą Czosnów, od południa z Gminą Izabelin i Kampinoskim Parkiem Narodowym, od południowego-wschodu z Dzielnicą Bielany m.st. Warszawy, od północnego-wschodu z Dzielnicą Białoleka m.st. Warszawy (granica na Wiśle), od północy z gminą Jabłonna (granica na Wiśle). Obszar gminy wynosi 38,06 km².

Gmina Łomianki jest gminą miejsko-wiejską, obejmuje swoim zasięgiem miasto Łomianki (prawa miejskie uzyskane w 1989 roku) oraz dziewięć miejscowości. Granicami miasta objęte są osiedla: Buraków-Wrzosów, Dąbrowa Leśna, Dąbrowa Rajska, Dąbrowa Zachodnia, Łomianki Baczyńskiego, Łomianki Centralne, Łomianki Górne, Łomianki Majowe, Łomianki Prochownia, Łomianki Stare, Łomianki Trylogia, Łomianki Powstańców, Łomianki Pawłowo i Osiedle Równoległa. Część wiejską Gminy tworzą sołectwa: Dziekanów Bajkowy, Dziekanów Leśny, Dziekanów Nowy, Dziekanów Polski, Kępa Kiepińska, Kiepin, Łomianki Chopina, Łomianki Dolne i Sadowa.

Na dzień 31.12.2016 r. na terenie Gminy Łomianki zameldowanych na pobyt stały było 24 328 osób (dane Urzędu Miejskiego).

Gmina Łomianki, dzięki swojemu położeniu w otulinie Kampinoskiego Parku Narodowego oraz w starorzeczu Wisły, odznacza się niespotykanymi walorami przyrodniczymi, turystycznymi i rekreacyjnymi. Wschodnia strona Gminy, ze starorzeczem Wisły, ma unikalny krajobraz, na który składa się szereg jeziorok połączonych naturalnym ciekim wodnym, biegnącym wśród pól, łąk i lokalnych zadrzewień. Największymi z nich są jeziora: Dziekanowskie oraz Kiepińskie (rezerwat ptactwa wodnego).

Od blisko dwóch dekad postępuje zanik użytkowania rolniczego w wiejskiej części gminy. Na odłogowanych gruntach odczuwana jest silna presja urbanizacyjna. Atrakcyjność Łomianek dla rozwoju zabudowy wynika przede wszystkim z bliskości Warszawy, choć ok. 50% obszaru gminy jest narażona na zalanie w przypadku uszkodzenia lub przerwania wału przeciwpowodziowego. Łomianki leżą w obszarze węzłowym struktur przyrodniczych rangi krajowej - Doliny Wisły i Puszczy Kampinoskiej. Są to jednocześnie ważne elementy sieci obszarów Natura 2000.

Do innych uwarunkowań przestrzennych Gminy należy zaliczyć przebiegającą przez środek Gminy drogę krajową nr 7. Ze względu na ograniczoną dostępność jest barierą funkcjonalną i przestrzenną rozwoju Łomianek.

Poniżej znajdują się podstawowe dane statystyczne charakteryzujące Gminę.

Tabela 1 Wybrane dane statystyczne Gminy Łomianki

WYBRANE DANE STATYSTYCZNE	2013	2014	2015	Powiat 2015
Ludność	25 013	25 237	25 543	112 957
Ludność na 1 km ²	644	650	658	212
Kobiety na 100 mężczyzn	107	107	107	107
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	60,5	62,0	63,4	62,5
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	3 646	3 981	4 270	4 525
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	3 418	3 544	4 147	4 675
Turystyczne obiekty noclegowe ³	3	3	3	18
Porady udzielone w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	3	3	3	4
Lesistość w %	14,9	14,9	14,8	25,5
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	130	77	103	86
Pracujący ^b na 1000 ludności	258	278	267	306
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)	4,6	3,9	3,1	3,4
Ludność - w % ogółu ludności - korzystająca z instalacji				
wodociągowej	40,3	43,6	45,7	82,1
kanalizacyjnej	35,9	40,2	42,5	60,6
gazowej	85,6	85,3	85,4	74,5
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	3 440	3 508	3 600	2 631

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2016 – Gmina Łomianki

Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Na wstępie należy stwierdzić, iż przegląd poniżej wskazanych dokumentów strategicznych wskazuje jednoznacznie nie tylko na potrzebę, ale wręcz na konieczność podjęcia programu rewitalizacji w Gminie Łomianki. Wskazania te, z jednej strony, mają charakter formalny tzn. wprost ("z nazwy") odwołują się do "rewitalizacji" jako instrumentu realizacji wskazywanych celów w poszczególnych dokumentach. Z merytorycznego punktu widzenia najistotniejszy jest jednak fakt, iż zdecydowana większość celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działania, wskazywanych w poniższych 3 dokumentach strategicznych, wykazuje wprost lub pośrednio cechy koncentracji przestrzennej zjawisk, których dotyczą. Pojmując "rewitalizację" jako formę programu "przestrzennie skoncentrowanej" interwencji dla poprawy sytuacji społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, środowiska naturalnego i infrastrukturalno-technicznej, wskazujemy tu zatem na pełną możliwość "przeniesienia" zdecydowanej większości działań przewidzianych w poniższych dokumentach strategicznych Gminy Łomianki do potencjalnego programu rewitalizacji.

Strategia Rozwoju

Przyjęta w 2016 r. *Strategia Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030* wskazuje wprost na str. 25 konieczność opracowania, a następnie skutecznego wdrożenia programu rewitalizacji gminy, w tym obszarów szczególnie zagrożonych występowaniem patologii społecznych. Realizacja tego procesu ma przede wszystkim (wg Strategii) trwale ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego grup zagrożonych patologiami i bezrobociem.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Przyjęte w 2015 *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łomianki* wprost wyznacza liniowe centrum miejskie Łomianek wzdłuż ul. Warszawskiej jako obszar funkcjonalny do rewitalizacji (m.in. na str. 85):

Ze względu na degradację przestrzenną, techniczną i gospodarczą jak również występujące problemy natury społecznej i środowiskowej, wskazuje się ulicę Warszawską wraz z najbliższym otoczeniem jako obszar funkcjonalny do rewitalizacji.

Ponadto SUIKZP wskazuje na konieczność tworzenia warunków do integracji wszystkich grup wiekowych mieszkańców w oparciu o rewitalizowane, modernizowane i nowotworzone centra usługowe z obiektami sportowymi, placówkami kultury, klubami osiedlowymi oraz innymi obiektami użyteczności publicznej i urządzonymi terenami zieleni.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łomianki na lata 2014 – 2020 wskazuje m.in. na następujące kierunki działań w sferze polityki społecznej (str. 55-63):

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

- pomoc osobom, które ze względu na trudną sytuację materialną nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb, a przez to nie mogą uczestniczyć lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym;
- Udzielanie osobom bezrobotnym wsparcia w formie finansowej i rzeczowej;
- Promowanie osób starszych i niepełnosprawnych, jako pełnowartościowych członków społeczeństwa;
- Pobudzanie oddolnych inicjatyw w zakresie integracji społecznej;
- Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności.

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych i wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

1.1 Metodologia

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych jest jednym z głównych elementów programu rewitalizacji (czyli inicjowanego, opracowanego i uchwalonego przez radę gminy wieloletniego programu działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzającego do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiącego narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji). Zgodnie z *Wytycznymi Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020* diagnoza ta obejmuje analizę następujących sfer:

- społeczną (w szczególności w zakresie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym);
- gospodarczą (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
- środowiskową (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalną (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- techniczną (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

W przypadku współwystępowania czynników kryzysowych w pierwszej z wyżej wymienionych sfer – *społecznej* – z czynnikami kryzysowymi w przynajmniej jednej z pozostałych, zgodnie z *Wytycznymi* mamy do czynienia ze stanem kryzysowym, a obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, nazywamy obszarem zdegradowanym. W części lub całości obszaru zdegradowanego wyznacza się obszar rewitalizacji. Jest to obszar cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk lub ma szczególne znaczenie dla całej gminy. Na obszarze rewitalizacji realizowane są przedsięwzięcia rewitalizacyjne mające na celu ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk.

Identyfikacja badanych zjawisk kryzysowych

Punktem wyjścia dla określenia zjawisk kryzysowych poddanych analizie były zapisy Strategii Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łomianki na lata 2014 – 2020 oraz przeprowadzone badania ankietowe i spotkania z mieszkańcami. W oparciu o charakter tych zjawisk oraz źródeł pozyskania danych na temat ich koncentracji/występowania dokonano wyboru metody ich analizy (analiza wskaźnikowa/jakościowa).

Wybór jednostek referencyjnych

W celu identyfikacji i pomiaru ww. czynników kryzysowych w poszczególnych sferach i tym samym wytypowania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, Gminę Łomianki podzielono na 28 jednostki, w tym 27 jednostki zamieszkałe. Podział został dokonany w oparciu o obowiązujący w Gminie podział na osiedla i sołectwa⁴ z następującymi wyjątkami:

- ze względu na to, że obowiązujący Statut wyznacza granice trzech jednostek (Dąbrowy Zachodniej, Łomianek Pawłowo oraz Burakowa) w taki sposób, że część jednostki znajduje się w granicach administracyjnych miasta, a część poza miastem, zdecydowano o podziale tych jednostek na dwie części – część miejską i część pozamiejską;
- ze względu na prowadzoną statystykę oraz podobny charakter sołectw Łomianki Chopina i Łomianek Dolnych zdecydowano o połączeniu obu tych jednostek nadając im wspólną nazwę Łomianki Dolne;
- ze względu na zróżnicowany układ przestrzenny Dąbrowy Leśnej, największą liczbę ludności spośród wszystkich jednostek (blisko 2,5 tys. mieszkańców) oraz zróżnicowane problemy jej poszczególnych części, zdecydowano o podziale tej jednostki na cztery mniejsze fragmenty: Dąbrowa Leśna (Piaskowa), Dąbrowa Leśna (Bukowa), Dąbrowa Leśna (Długa), Dąbrowa Leśna (Pionierów).

---

⁴ Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XX/116/2012 Rady Miejskiej w Łomiankach z dnia 31 stycznia 2012 roku – Statut Gminy Łomianki

Mapa 1 Wyznaczone jednostki referencyjne na potrzeby Programu Rewitalizacji

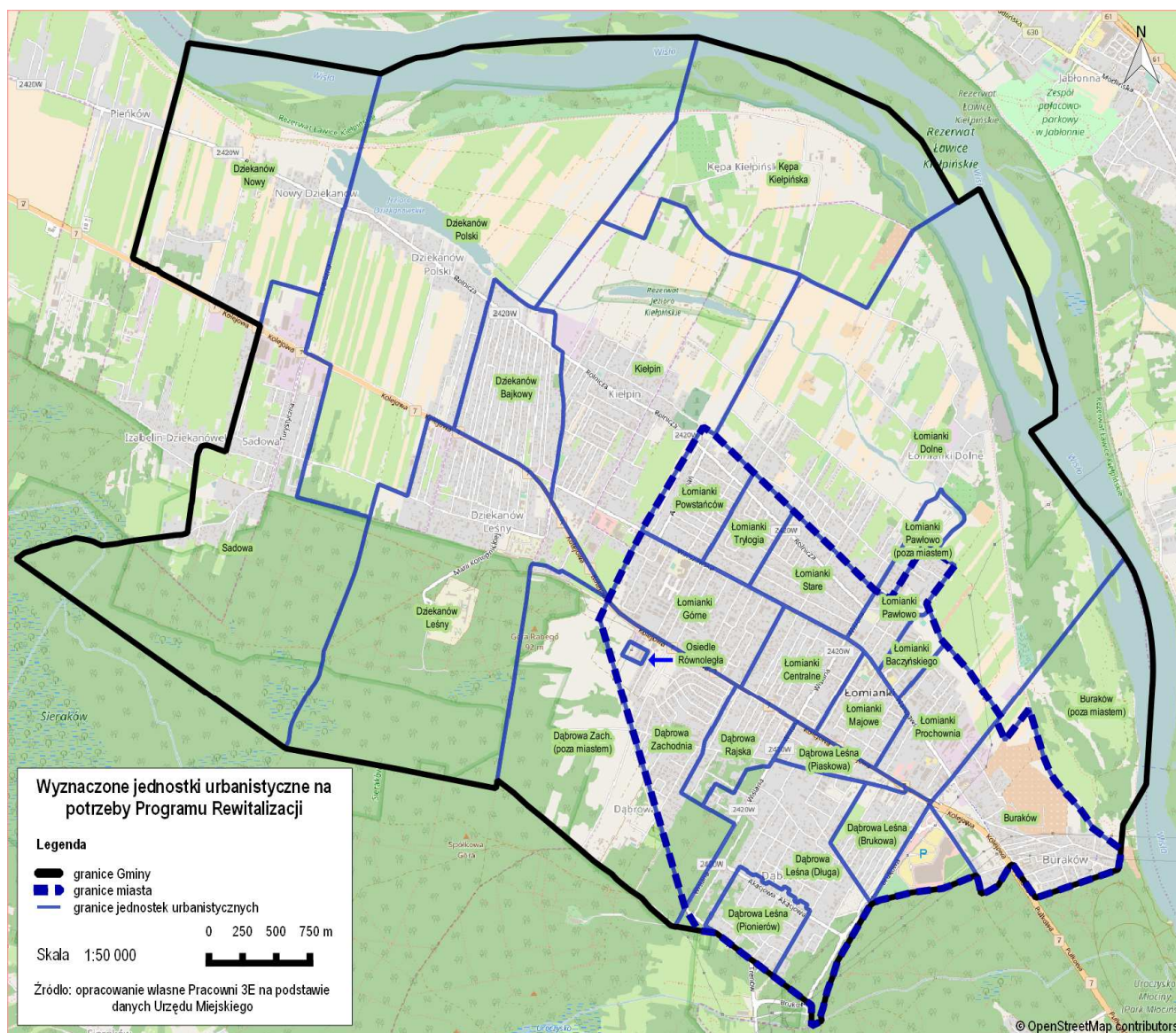

Tabela 2 Wyznaczone jednostki referencyjne na potrzeby Programu Rewitalizacji – liczba mieszkańców i powierzchnia

	nazwa jednostki referencyjnej	ludność (31.12.2015)		powierzchnia	
		wartość bezwzględna [osoby]	udział w ogóle ludności [%]	wartość bezwzględna [ha]	udział w ogóle powierzchni
MIASTO	Buraków	1405	6,0%	103,3	2,7%
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	450	1,9%	34,6	0,9%
	Dąbrowa Leśna (Długa)	1174	5,0%	148,8	3,8%
	Dąbrowa Leśna (Piaszkowa)	486	2,1%	18,0	0,5%
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	326	1,4%	33,4	0,9%
	Dąbrowa Rajska	580	2,5%	35,4	0,9%
	Dąbrowa Zachodnia	1190	5,0%	95,4	2,5%
	Łomianki Baczyńskiego	1024	4,3%	15,5	0,4%
	Łomianki Centralne	1210	5,1%	47,2	1,2%
	Łomianki Górne	1890	8,0%	77,5	2,0%
	Łomianki Majowe	973	4,1%	30,6	0,8%
	Łomianki Pawłowo	465	2,0%	27,1	0,7%
	Łomianki Powstańców	1117	4,7%	41,9	1,1%
	Łomianki Prochownia	570	2,4%	56,5	1,5%
	Łomianki Stare	1554	6,6%	44,1	1,1%
	Łomianki Trylogia	814	3,4%	27,8	0,7%
	Osiedle Równoległa	230	1,0%	1,8	0,0%
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	113	0,5%	187,0	4,8%
	Dziekanów Bajkowy	970	4,1%	80,0	2,1%
	Dziekanów Leśny	1307	5,5%	338,0	8,7%
	Dziekanów Nowy	377	1,6%	254,3	6,6%
	Dziekanów Polski	1040	4,4%	542,1	14,0%
	Kępa Kiełpińska	77	0,3%	281,6	7,3%
	Kiełpin	1739	7,4%	296,4	7,6%
	Łomianki Dolne	1570	6,7%	568,9	14,7%
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	234	1,0%	16,0	0,4%
	Sadowa	712	3,0%	342,1	8,8%
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	0	0,0%	130,4	3,4%
	Łącznie	23597		3875,63	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego – stan ludności na dzień 31.12.2015 – wyłącznie osoby zameldowane na pobyt stały.

Analiza wskaźnikowa i jakościowa

Poszczególne zjawiska kryzysowe zostały zdiagnozowane szczegółowymi danymi statystycznymi lub jakościowymi (w formie tabeli zestawiającej dane) dla każdej zamieszkałej jednostki referencyjnej. Analizowane w poszczególnych jednostkach referencyjnych wskaźniki zostały odniesione do średnich wartości na obszarze całej Gminy. W wybranych opisach zostały również ujęte porównywalne dane dla innych jednostek administracyjnych, w tym powiatu warszawskiego zachodniego oraz województwa mazowieckiego. Ponadto, na końcu każdego podrozdziału opisującego daną sferę (lub poszczególne zjawiska w sferze społecznej), w której zidentyfikowano stan kryzysowy, znajduje się podsumowanie przeprowadzonej analizy wraz ze wskazaniem obszarów ich szczególnej koncentracji.

Delimitacja obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Następnie, spośród wszystkich zestawionych danych/wskaźników, zostały wybrane te, które są kluczowe i reprezentatywne dla badanego zjawiska kryzysowego (wskaźniki delimitacyjne), a ich wartości wyraźnie wskazują na trudną sytuację w danej dziedzinie. Poniższa tabela zestawia wszystkie wskaźniki, ze wskazaniem wskaźników, które posłużyły do wyznaczenia/delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji (wskaźniki delimitacyjne zostały również dodatkowo wyróżnione w tabelach poszczególnych podrozdziałów opisujących poszczególne sfery oraz w rozdziale opisującym proces delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji).

Tabela 3 Wskaźniki służące analizie zróżnicowania jednostek referencyjnych

sfera	rodzaj danych	szczegółowy zakres	uzasadnienie doboru	znaczenie wskaźnika
społeczna	dane dot. liczby ludności	łącznie liczba ludności zameldowana na stałe (do 17 r.ż.), produkcyjnym (od 18 do 59 (kobiety) lub 64 (mężczyźni) i poprodukcyjnym (od 60 (kobiety) i 65 (mężczyźni)	liczba ludności zameldowana na stałe w wieku przedprodukcyjnym	wskaźnik bazowy (nie służy ocenie, ale zwiiera informacje do porównań)
	zmiana liczby ludności	zmiana ludności na przestrzeni lat 2011-2015	odpływ ludności wskazuje na problemy natury społeczno-gospodarczej	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	liczba osób korzystających z pomocy społecznej	liczba osób w rodzinach korzystająca z pomocy społecznej	ubóstwo jest podstawowym problemem społecznym, a liczba świadczeniobiorców OPS podstawowym wskaźnikiem obrazującym skalę zjawiska poprzez wskazanie liczby osób korzystających ze wsparcia instytucjonalnego.	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszarów (tło)
		powody przyznania pomocy społecznej, suma wypłaconych zasiłków		
	osoby bezrobotne	osoby bezrobotne	brak pracy jest często powiązany z biedą (a także ubóstwem), brak pracy zawsze prowadzi do występowania innych problemów społecznych, obok liczby świadczeniobiorców OPS jest to podstawowy wskaźnik mierzenia skali problemów społecznych	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszarów (tło)
		osoby długotrwale bezrobotne osoby bezrobotne bez kwalifikacji		
	młodzież	(odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności danego obszaru)	niski udział osób w wieku przedprodukcyjnym świadczy o negatywnych trendach demograficznych mających istotny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	seniorzy	(odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności danego obszaru)	wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym świadczy o negatywnych trendach demograficznych mających istotny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	kapitał społeczny	frekwencja podczas spotkań rad osiedlowych i sołeckich	aktywność społeczna mieszkańców (i liderów) przejawia się m.in. uczestnictwem w zorganizowanych spotkaniach w ramach rad osiedlowych i sołeckich	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
przestępczość	liczba interwencji Straży Miejskiej i Policji	przestępczość jest jednym ze wskaźników w sferze społecznej bezpośrednio obrazującym występowanie sytuacji kryzysowej poprzez naruszenie prawa	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszarów (tło)	

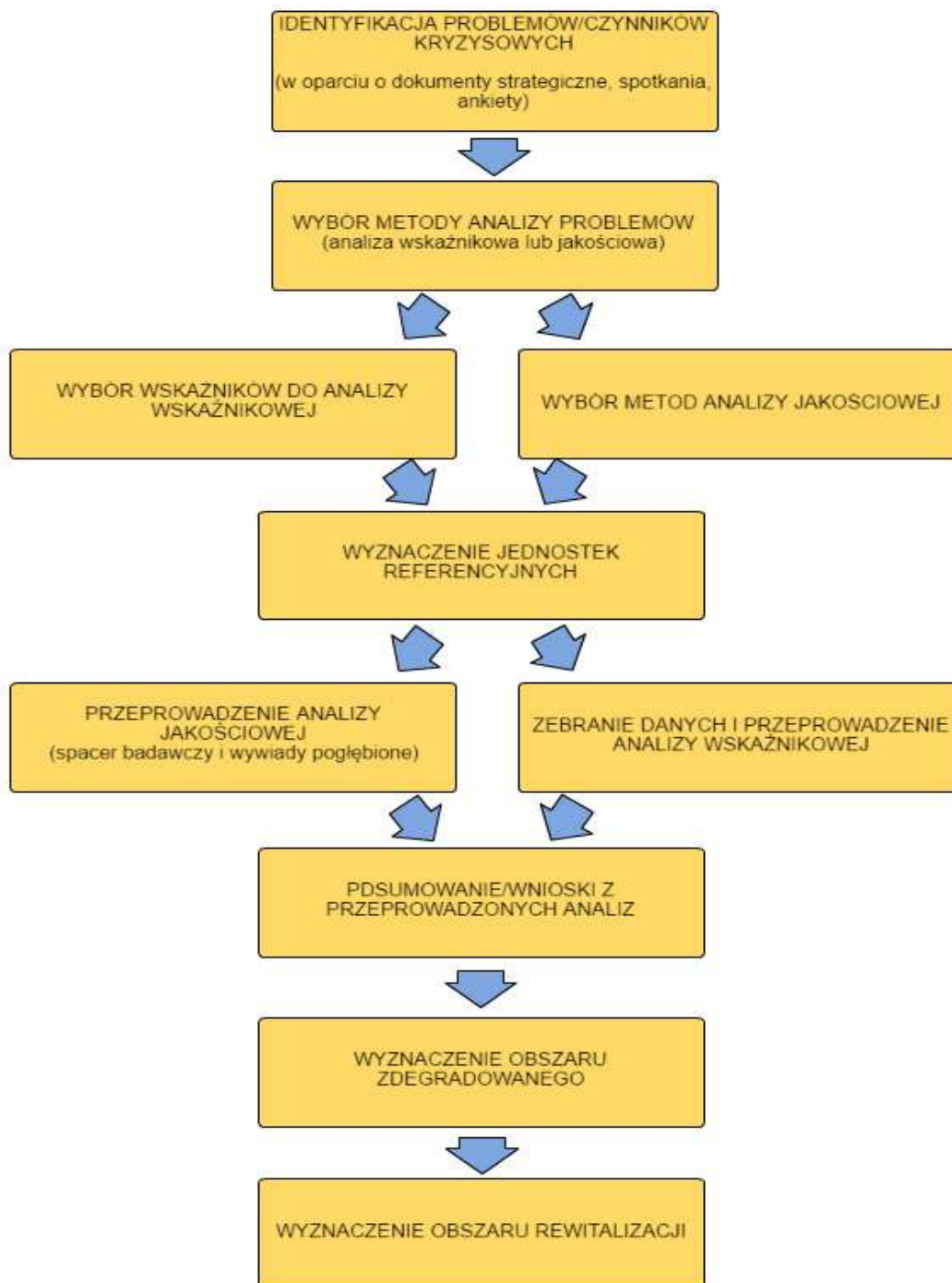
sfera	rodzaj danych	szczegółowy zakres	uzasadnienie doboru	znaczenie wskaźnika
		liczba wydanych niebieskich kart	liczba niebieskich kart może obrazować skalę przemocy w rodzinie – ze względu na dotkliwość skutków i trudność we wspieraniu rodzin dotkniętych problemem przemocy jest to kwestia ważna społecznie	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszarów (tło)
gospodarcza	liczba mieszkańców na jedną firmę aktywną	liczba przedsiębiorców zarejestrowanych w REGON	liczba przedsiębiorców zarejestrowanych w REGON obrazuje aktywność przedsiębiorczą mieszkańców, we wskaźniku pokazano jaka mieszkańców przypada na każde aktywne przedsiębiorstwo, co pozwala zobrazować skalę przedsiębiorczości w odniesieniu do jednostek różnej wielkości (różnej liczbie mieszkańców)	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
techniczna	Stan dróg/ulic	drogi gminne	drogi w stanie złym lub gruntowe stanowią istotny problem w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	budynki komunalne	budynki komunalne wymagające pilnych prac remontowych	budynki komunalne na ogół są w standardzie niższym niż średni standard budynków danej gminy, co dodatkowo pogłębia trudności życiowe zamieszkujących je lokatorów	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
przestrzenno-funkcjonalna	niedostosowana struktura funkcjonalno-przestrzennej	obszar jednostki częściowo objęty wskazaniem SUIKZP do rewitalizacji	obowiązujące w Gminie SUIKZP wskazuje na m.in. na brak terenów koncentracji usług tworzących centrum miasta i lokalne centra osiedlowe oraz układu publicznych terenów zieleni połączonych z systemem terenów otwartych	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
		brak ogólnodostępnych miejsc rekreacji	miejsca rekreacji, takie jak place zabaw, boiska czy skwery stanowią o atrakcyjności miejsca zamieszkania; mieszkańcy z tego typu miejsc korzystają niemal codziennie i stanowią miejsce odpoczynku, spotkań oraz uprawiania sportu	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
środowiskowa	emisje zanieczyszczeń	liczba zgłoszeń dot. spalania odpadów (w latach 2015-2017) przypadająca na 100 budynków mieszkalnych	zanieczyszczenie powietrza mogą powodować poważne schorzenia u ludzi	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)

Schematyczne ujęcie poszczególnych etapów przeprowadzania diagnozy zostało przedstawione na poniższym schemacie.

Tabela 4 Metodologia i etapy przeprowadzania diagnozy

Źródło: opracowanie własne

1.2 Sfera społeczna

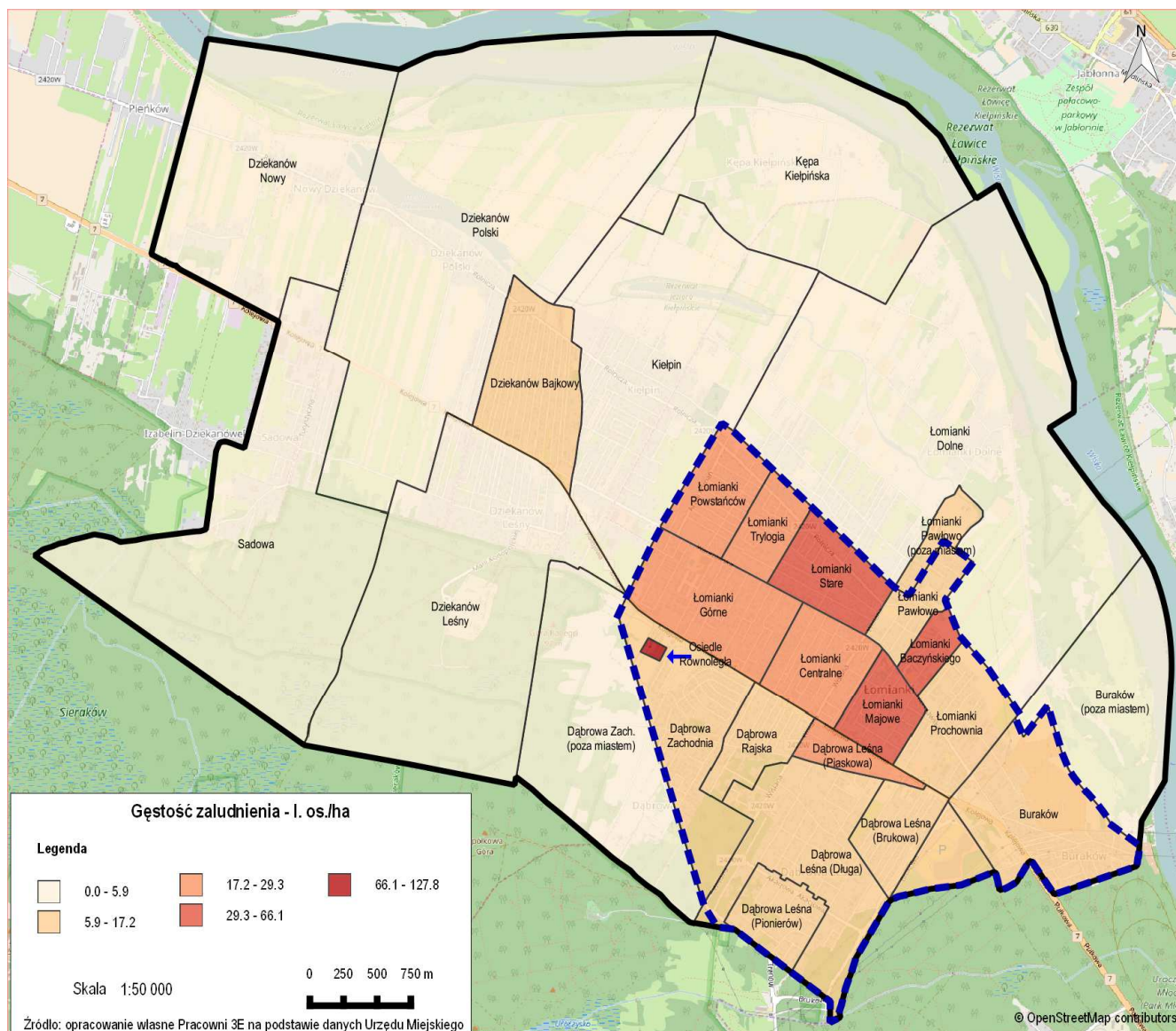
1.2.1 Problemy demograficzne

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE			
SFERA	ZJAWISKO / PROBLEM	<p>STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020</p>	<p>BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych – w nawiasie % głosów)</p>
SPOŁECZNA	DEMOGRAFIA	<ul style="list-style-type: none"> ■ Duży odsetek ludności napływowej ■ Duży odsetek ludności zamieszkującej bez zameldowania 	<ul style="list-style-type: none"> ■ duża liczba niezameldowanych mieszkańców (31,11%) ■ nadmierny napływ ludności (22,22%) ■ emigracja młodych (14,44%) ■ pogarszająca się struktura demograficzna - starzenia się społeczeństwa (10%)

W Gminie największa koncentracja mieszkańców występuje w obszarze miejskim, w szczególności na osiedlu Równoległa, w Łomiankach Starych, Łomiankach Baczyńskiego oraz Łomiankach Majowych. Intensywność kolorów na poniższej mapie ilustruje gęstość zaludnienia.

Mapa 2 Gęstość zaludnienia w poszczególnych jednostkach referencyjnych

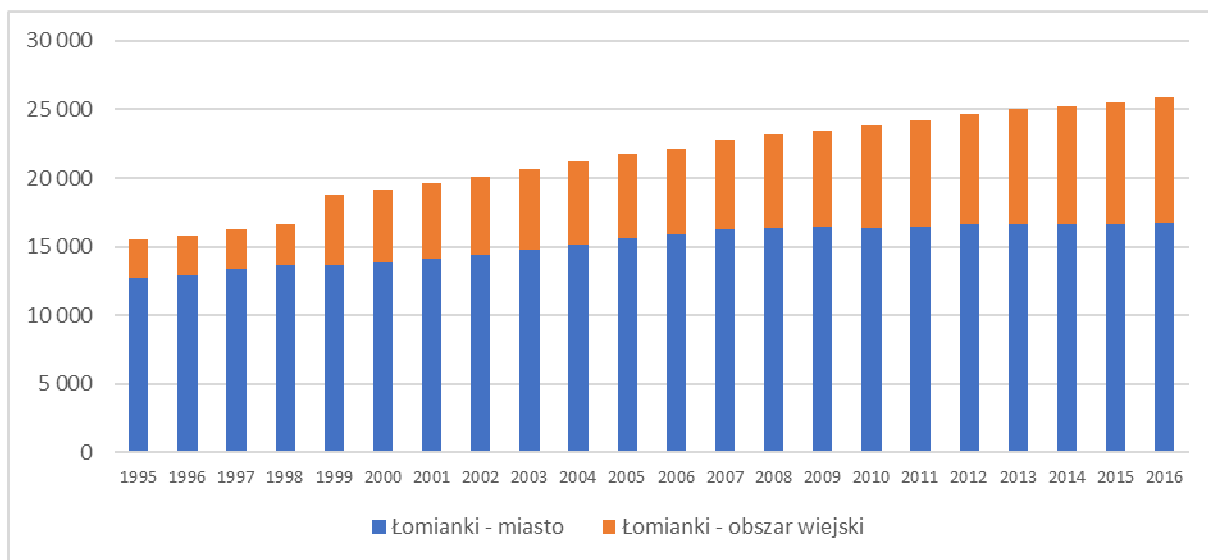
Wśród problemów demograficznych zarówno dokumenty strategiczne jak i mieszkańcy wskazują dużą liczbę nowych mieszkańców, w tym kwestię ich niezameldowania.

Na koniec roku 2015 Gmina Łomianki liczyła nieco ponad 23,5 tys.⁵ mieszkańców. Obserwowana w perspektywie minionych 20 lat liczebność populacji zmieniła się znacznie (odnotowano przyrost o blisko 65%). Szczególnie duży wzrost odnotowano na obszarze wiejskim.

⁵ Dla celów delimitacji przyjęto ludność wg stanu na koniec 2015 (w oparciu o dane Urzędu Miejskiego) i bez osób z pobytem czasowym, co daje łącznie liczbę 23 597 osób. Różnica z danymi GUS wynika z liczby osób zameldowanych na pobyt czasowy oraz odmiennej metodologii zbierania danych.

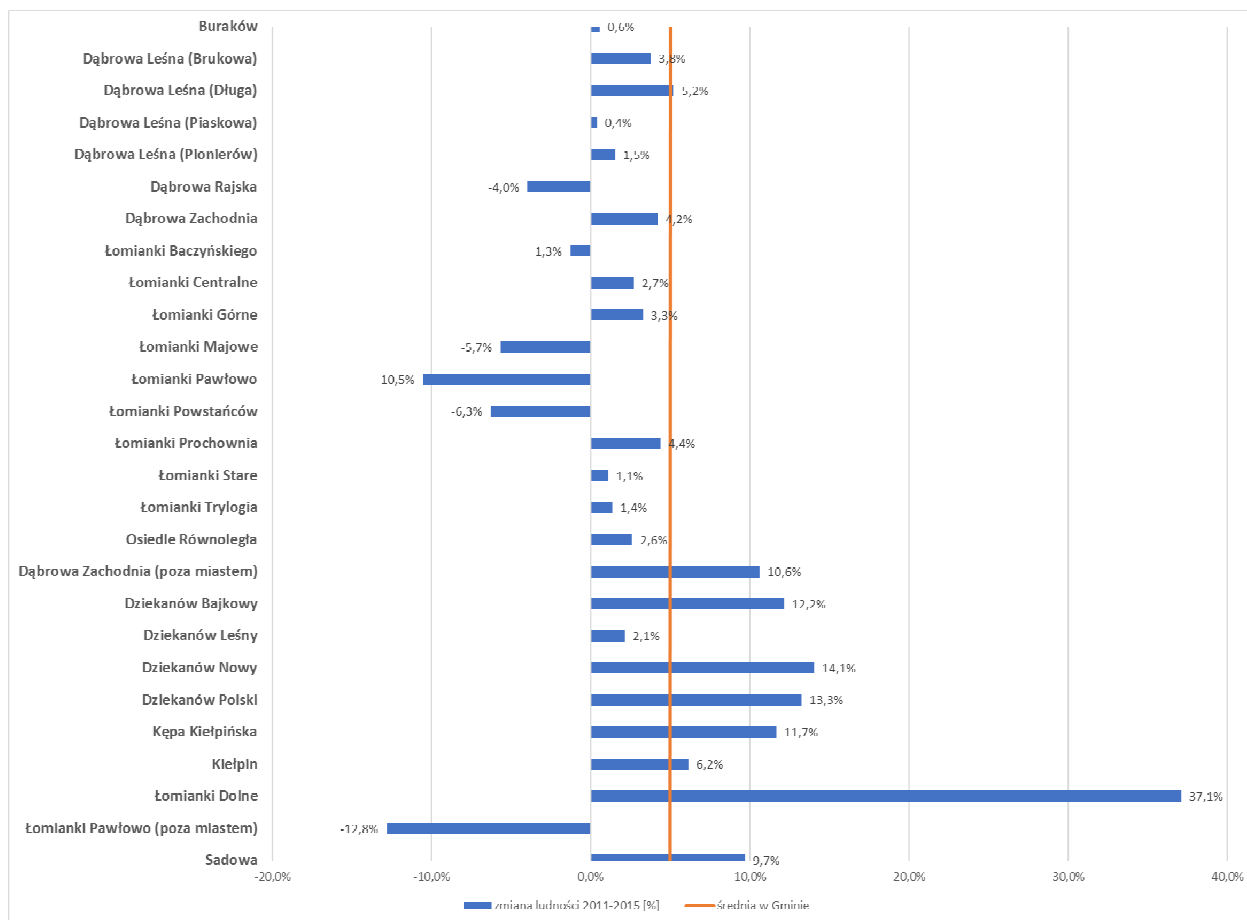

Wykres 1 Dynamika zmian demograficznych ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 2 Dynamika zmian demograficznych ludności w latach 2011-2015 w podziale na jednostki referencyjne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Najbardziej dynamiczny wzrost liczby mieszkańców odnotowano w Łomiankach Dolnych – w ciągu pięciu lat liczba mieszkańców zwiększyła się o ponad 1/3. Ponadto wzrost liczby mieszkańców o więcej niż 10% odnotowano w jednostkach Dąbrowa Zachodnia, Dziekanów Nowy, Dziekanów Polski, Kępa Kiełpińska i Sadowa (wzrost o niecałe 10%).

Dwie najliczniejsze obecnie jednostki (Łomianki Górne - 1890 i Kiełpin - 1739) odnotowują wzrost liczby mieszkańców, taki sam kierunek zmian występuje w jednostkach najmniej licznych (Kępa Kiełpińska 77 mieszkańców – wzrost o 7,3% oraz Dąbrowa Zachodnia (poza miastem) 113 mieszkańców – wzrost o 4,8%).

Jednak sam dynamiczny napływ ludności trudno postrzegać jako czynnik kryzysowy. Problemem jest, że nowi mieszkańcy zagospodarowują przestrzeń do tego nie przystosowaną w wiejskiej części Gminy, bez uprzedniego scalenia i powtórnego podziału działek, oraz bez uprzedniej realizacji infrastruktury i dróg, co prowadzi do powstawania ułomnych struktur osadnictwa, gdzie następuje kumulacja różnego rodzaju konfliktów: przestrzennych, komunikacyjnych, infrastrukturalnych, społecznych. Wysoki stopień zdeterminowania rozwiązań przestrzennych porolniczą parcelacją - długie wąskie zagony - jest zaprzeczeniem ład przestrzennego. Uzbieranie i obsługa komunalna tych terenów jest bardziej kosztowne niż osiedli z dobrze rozwiniętym układem drogowym i regularną parcelacją na foremne działki (np. Dąbrowa Leśna, Buraków, Łomianki Stare, Łomianki Centralne).

Choć znaczny napływ ludności do części wiejskiej powoduje od wielu lat korzystną sytuację demograficzną w Gminie, to należy zauważyć niekorzystne pod tym względem tendencje w części miejskiej lub bezpośrednio do niej przylegającej. Największy odpływ ludności na przestrzeni ostatnich lat odnotowały Łomianki Pawłowo (poza miastem), Łomianki Pawłowo, Łomianki Powstańców oraz Łomianki Majowe. Przyczyną tego stanu rzeczy są wskazywane przez respondentów takie problemy jak starzenie się społeczeństwa oraz odpływ młodych mieszkańców.

W ciągu obserwowanych ostatnich 10 lat relacja osób w wieku poprodukcyjnym do mieszkańców ogółem zwiększyła się o ponad 5 punktów procentowych, obecnie prawie 18% mieszkańców Gminy to seniorzy. Zjawisko starzenia się społeczeństwa na poziomie Gminy jest na nieco niższym poziomie niż w powiecie czy województwie – gdzie średnio co piąty mieszkaniec jest w wieku poprodukcyjnym, jednak obserwowana jest większa dynamika tego zjawiska. W województwie zaobserwowano wzrost liczby seniorów o 3,2 p.p. w powiecie – o 3,7 p.p. w Gminie o 5,1 p.p., a to oznacza, że odsetek seniorów w Gminie zwiększył się bardziej niż w porównywanych jednostkach w regionie.

Tabela 5 Ludność według ekonomicznych grup wieku

Nazwa	w wieku przedprodukcyjnym			w wieku produkcyjnym			w wieku poprodukcyjnym		
	2005	2010	2015	2005	2010	2015	2005	2010	2015
MAZOWIECKIE	19,7	18,7	18,6	63,5	63,5	61,4	16,8	17,7	20,0
Powiat warszawski zachodni	20,2	20,2	20,0	65,0	64,0	61,5	14,8	15,8	18,5
Gmina Łomianki	20,6	21,2	20,9	66,6	64,2	61,2	12,8	14,6	17,9
Łomianki – miasto	20,6	19,9	19,0	65,9	64,0	60,8	13,5	16,1	20,2
Łomianki - obszar wiejski	20,5	24,1	24,4	68,4	64,7	62,0	11,2	11,2	13,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie utrzymuje się na podobnym poziomie – około 20% w porównaniu lat 2005 – 2015. Jest to wartość podobna do wartości dla powiatu i nieznacznie wyższa niż wartość dla województwa.

W podziale na przyjęte jednostki referencyjne liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym najmniej korzystnie wypada w części miejskiej Gminy (pomijając Kępę Kiełpińską, w której łączna liczba mieszkańców wyniosła na koniec 2015 r. 77 osób). Szczególnie niekorzystna przewaga osób w wieku senioralnym występuje w Łomiankach Baczyńskiego i Łomiankach Trylogia. Podobnie kształtuje się wskaźnik dot. udziału osób w wieku przedprodukcyjnym.

Tabela 6 Wskaźniki demograficzne

	nazwa jednostki referencyjnej	ludność (31.12.2015)	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY zmiana ludności 2011-2015 [%]	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców
MIASTO	Buraków	1405	0,6%	37,4	18,4
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	450	3,8%	25,1	21,3
	Dąbrowa Leśna (Długa)	1174	5,2%	32,1	20,1
	Dąbrowa Leśna (Piaszkowa)	486	0,4%	29,7	19,1
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	326	1,5%	38,1	16,6
	Dąbrowa Rajska	580	-4,0%	33,6	20,5
	Dąbrowa Zachodnia	1190	4,2%	27,9	21,8
	Łomianki Baczyńskiego	1024	-1,3%	50,8	17,1
	Łomianki Centralne	1210	2,7%	27,7	23,8
	Łomianki Górne	1890	3,3%	27,0	25,1
	Łomianki Majowe	973	-5,7%	36,2	19,5
	Łomianki Pawłowo	465	-10,5%	28,2	27,7
	Łomianki Powstańców	1117	-6,3%	34,0	19,9
	Łomianki Prochownia	570	4,4%	31,9	21,6
	Łomianki Stare	1554	1,1%	33,4	19,1
	Łomianki Trylogia	814	1,4%	47,0	19,3
Osiedle Równoległa	230	2,6%	13,4	30,0	
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	113	10,6%	28,2	19,5
	Dziekanów Bajkowy	970	12,2%	23,7	26,3
	Dziekanów Leśny	1307	2,1%	29,7	20,4
	Dziekanów Nowy	377	14,1%	23,9	25,7
	Dziekanów Polski	1040	13,3%	24,9	26,3
	Kępa Kiełpińska	77	11,7%	38,1	24,7
	Kiełpin	1739	6,2%	24,9	25,6
	Łomianki Dolne	1570	37,1%	12,6	36,2
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	234	-12,8%	21,5	25,2
	Sadowa	712	9,7%	20,1	22,1
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	0		-	-
	Łącznie	23597	5,0%	29,6	22,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Zasadniczo struktura wiekowa danej populacji nie jest problemem samym w sobie. Problemem staje się niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób starszych, zapewnienie dostępu do usług, stworzenie oferty spędzania czasu wolnego i możliwości pozostawiania aktywnym przez maksymalnie długi czas. Brak oferty aktywności przekłada się na gorszą jakość życia seniorów, w tym także pogarszające się zdrowie. W odniesieniu do młodzieży problemy są analogiczne przy założeniu, że zakres oferowanych aktywności będzie odpowiedni do wieku, rozwijania zainteresowań, kształtowania perspektywy aktywności zawodowej młodych ludzi. Brak adekwatnej oferty aktywności dla młodych ludzi przekłada się na niepożądane społecznie zachowania i emigrację zarobkową. W przypadku obu omawianych grup wiekowych ważną kwestią jest aktywność obywatelska i społeczna, bowiem w odróżnieniu od pozostałych grup wiekowych (dzieci oraz osób aktywnych zawodowo), seniorzy i młodzież mają więcej czasu i potencjału do zaangażowania się w sprawy obywatelskie i społeczne. W perspektywie potrzeby zapewnienia dostępu do usług i infrastruktury dla seniorów (żeby poprawić jakość życia) i młodzieży (żeby zagospodarować czas i zbudować więź z „małą ojczyzną”) przyjęto dwa kryteria problemowe: wyższy niż średnia dla Gminy udział seniorów w populacji ogółem, oraz niższy niż średnia dla Gminy odsetek młodzieży w poszczególnych jednostkach referencyjnych.

WNIOSKI

Populacja mieszkańców Gminy powoli starzeje się – w ciągu obserwowanych ostatnich 10 lat relacja osób w wieku poprodukcyjnym do mieszkańców ogółem zwiększyła się o ponad 5 punktów procentowych, obecnie prawie 18% mieszkańców Gminy to seniorzy. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przypadająca na liczbę osób w wieku produkcyjnym najtrudniejsza sytuacja jest w następujących jednostkach:

- Łomianki Baczyńskiego,
- Łomianki Trylogia.

Natomiast udział osób w wieku przedprodukcyjnym najmniej korzystnie kształtuje się w:

- Dąbrowa Leśna (Pionierów),
- Łomianki Baczyńskiego,
- Buraków.

Ponadto niepokojący jest odpływ ludności z części miejskiej Gminy lub bezpośrednio do niej przylegającej. Największy odpływ ludności na przestrzeni ostatnich lat odnotowały Łomianki Pawłowo (poza miastem), Łomianki Pawłowo, Łomianki Powstańców oraz Łomianki Majowe. Przyczyną tego stanu rzeczy są wskazywane przez respondentów takie problemy jak starzenie się społeczeństwa oraz odpływ młodych mieszkańców.

1.2.2 Ubóstwo

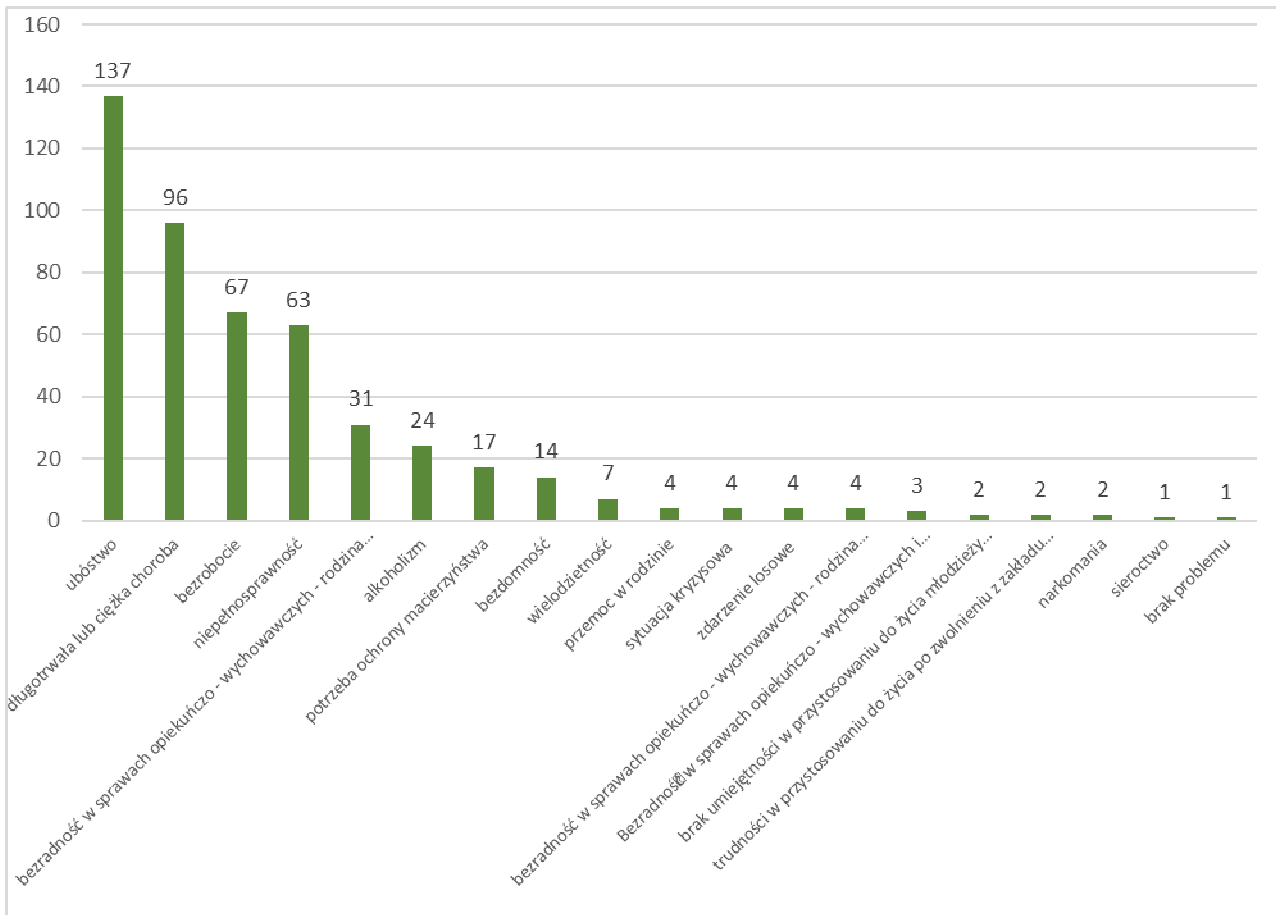
NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE		
SFERA	ZJAWISKO / PROBLEM	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020
SPOŁECZNA	UBÓSTWO	<ul style="list-style-type: none"> ■ narastanie zjawiska wyuczonej bezradności ■ duża liczba rodzin wielodzietnych ■ występowanie patologii społecznych ■ długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej ■ bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu swoich problemów
		BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)
		<ul style="list-style-type: none"> ■ duże różnice w dochodach mieszkańców (31,11%)

W roku 2015 głównym powodem przyznania pomocy z Ośrodka Pomocy Społecznej było, analogicznie jak w latach ubiegłych, w pierwszej kolejności ubóstwo (które stanowi zarazem podstawową przesłankę przyznania świadczenia z pomocy społecznej). Specyfika problemów społecznych doświadczanych przez świadczeniobiorców jest lepiej widoczna w kolejnych przesłankach, którymi są długotrwała lub ciężka choroba (96) oraz bezrobocie (67) i niepełnosprawność (63).

Wykres 3 Powody przyznania pomocy społecznej

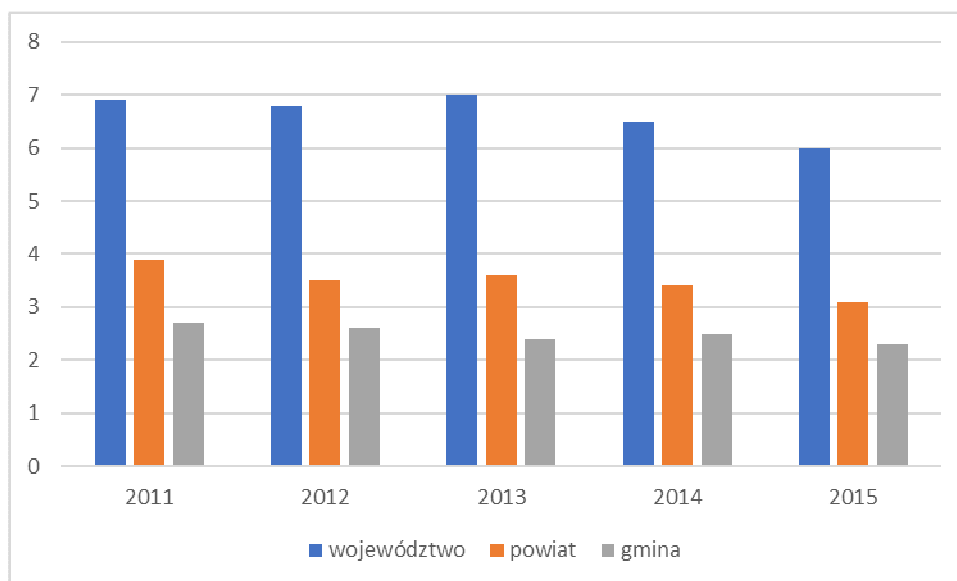
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Zgodnie z danymi z Ośrodka Pomocy Społecznej w roku 2015 środowiskową pomocą społeczną były objęte 645 osoby (łącznie ze wszystkimi osobami w rodzinach, w których przynajmniej jedna osoba korzysta z pomocy społecznej). Stanowi to 2,7% mieszkańców Gminy (według skorygowanych danych OPS i skorygowanych danych dot. liczby mieszkańców), co w porównaniu z latami ubiegłymi jest nieznacznie niższym wskaźnikiem. Jednak w porównaniu z powiatem lub województwem Łomianki utrzymują się nieznacznie poniżej poziomu w powiecie i wyraźnie poniżej wartości w województwie.

Wykres 4 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Należy jednak zwrócić uwagę na obszary w Gminie, w których wskaźnik ten jest niepokojąco wysoki i przekracza nawet średnią w województwie mazowieckim.

W poniższej tabeli zostały przedstawione dane w podziale na jednostki referencyjne.

Tabela 7 Wskaźnik – udział osób korzystających z OPS (liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców) w ogóle ludności

	nazwa jednostki referencyjnej	UBÓSTWO		
		liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców OPS	WSKAŹNIK DELIMATYCZNY liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców OPS przypadająca na 1 tys. ludności (2015)	wysokość świadczenia przypadająca na 1 osobę ciągu roku (w zł)
MIASTO	Buraków	54	38,43	4 314,83
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	11	24,44	1 404,30
	Dąbrowa Leśna (Długa)	4	3,41	9 936,53
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	14	28,81	2 699,78
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	17	52,15	2 354,57
	Dąbrowa Rajska	4	6,90	11 203,37
	Dąbrowa Zachodnia	24	20,17	1 550,07
	Łomianki Baczyńskiego	17	16,60	1 806,62
	Łomianki Centralne	44	36,36	2 664,90
	Łomianki Górne	32	16,93	4 011,82
	Łomianki Majowe	33	33,92	2 916,13
	Łomianki Pawłowo	3	6,45	400,00
	Łomianki Powstańców	64	57,30	1 395,00
	Łomianki Prochownia	12	21,05	8 460,73
	Łomianki Stare	83	53,41	4 094,01
	Łomianki Trylogia	10	12,29	5 576,36
	Osiedle Równoległa	3	13,04	4 700,62
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	1	8,85	4 403,46
	Dziekanów Bajkowy	13	13,40	8 587,80
	Dziekanów Leśny	60	45,91	1 864,83
	Dziekanów Nowy	10	26,53	988,15
	Dziekanów Polski	22	21,15	2 277,50
	Kępa Kiełpińska	2	25,97	4 812,08
	Kiełpin	27	15,53	3 418,58
	Łomianki Dolne	49	31,21	2 841,62
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	19	81,20	1 818,46
	Sadowa	13	18,26	5 213,64
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	-	-	
Łącznie	645	27,33	3 184,04	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego i OPS

Szczególnie niepokojąca jest sytuacja w Łomiankach Pawłowo (poza miastem), Łomiankach Powstańców, Łomiankach Starych oraz w Dąbrowie Leśnej (Pionierów). W pierwszej i ostatniej podanej jednostce przyczyną występowania podwyższonego wskaźnika osób korzystających z OPS jest lokalizacja w tych miejscach domów komunalnych, w których przeważają osoby z problemami kwalifikującymi je do korzystania z pomocy społecznej. Natomiast w dwóch pozostałych jednostkach wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej wynika z długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz stosunkowo dużej liczby osób niepełnosprawnych.

WNIOSKI

W Łomiankach odsetek osób korzystających ze świadczeń OPS nie jest na bardzo wysokim poziomie. Jednakże część jednostek charakteryzuje się średnią znacznie powyżej wartości dla całej Gminy.

Najwyższy udział świadczeniobiorców OPS w rodzinach na tysiąc mieszkańców – na poziomie 81,2 - odnotowano w jednostkach Łomianki Pawłowo (poza miastem). Wskaźnik niepokojąco wysoki odnotowano również w jednostkach: Łomianki Powstańców, Łomianki Stare oraz w Dąbrowie Leśnej (Pionierów).

Warto zauważyć, że nominalnie najwięcej świadczeniobiorców zamieszkuje w jednostkach: Łomianki Stare (83), Łomianki Powstańców (64), Dziekanów Leśny (60) oraz Buraków (54). Wysoki udział świadczeniobiorców OPS w Łomiankach Pawłowo (poza miastem) oraz Dąbrowie Leśnej (Pionierów) wynika z lokalizacji domów komunalnych w tych jednostkach (odpowiednio ul. Fabryczna 2 i 2a oraz Pionierów 38).

1.2.3 Bezrobocie

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE	
SFERA	ZJAWISKO / PROBLEM
SPOŁECZNA	BEZROBOCIE
	<p>STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020</p> <p>BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych – w nawiasie % głosów)</p>
	<ul style="list-style-type: none"> ■ mała ilość miejsc zatrudnienia ■ wysokie bezrobocie długotrwałe ■ zjawisko „dziedziczenia bezrobocia” ■ osoby długotrwałe bezrobotne, charakteryzują się niskim poziomem wykształcenia, nie podnoszą swoich umiejętności

Zgodnie z danymi GUS Gmina Łomianki może się obecnie pochwalić względnie niską stopą bezrobocia.

Tabela 8 Wybrane dane o rynku pracy (2015)

	Powiat	Gmina
Pracujący	34531	6816
Bezrobotni zarejestrowani	2363	486
w tym kobiety w %	47,5	46,1
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	3,4	3,1
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	3,4	2,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednakże dane przestrzenne wskazują na nieco zwiększoną stopę bezrobocia w kilku jednostkach referencyjnych Gminy.

Tabela 9 Wskaźniki dot. bezrobocia

	nazwa jednostki referencyjnej	bezrobotni zarejestrowani	WSKAŹNIK DELIMATYCYJNY bezrobotni na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym	długotrwale bezrobotni	bezrobotni bez kwalifikacji
MIASTO	Buraków	21	25,15	10	9
	Dąbrowa Leśna (Bukowa)	11	38,87	5	3
	Dąbrowa Leśna (Długa)	14	19,72	8	4
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	12	39,60	7	4
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	14	71,07	10	6
	Dąbrowa Rajska	10	28,99	9	1
	Dąbrowa Zachodnia	22	30,22	14	4
	Łomianki Baczyńskiego	23	40,85	6	6
	Łomianki Centralne	34	47,09	13	2
	Łomianki Górne	29	26,03	24	6
	Łomianki Majowe	18	31,30	14	3
	Łomianki Pawłowo	9	34,35	6	2
	Łomianki Powstańców	43	64,37	17	22
	Łomianki Prochownia	10	29,50	8	2
	Łomianki Stare	29	30,79	18	10
	Łomianki Trylogia	16	35,79	10	1
	Osiedle Równoległa	2	14,08	2	0
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	3	42,25	2	1
	Dziekanów Bajkowy	23	39,79	10	4
	Dziekanów Leśny	27	33,67	16	9
	Dziekanów Nowy	6	26,55	2	2
	Dziekanów Polski	18	29,32	8	8

	Kępa Kiepińska	4	95,24	3	1
	Kielpin	31	29,92	14	1
	Łomianki Dolne	17	19,10	11	5
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	11	76,39	3	9
	Sadowa	24	51,95	13	11
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	-	-	-	-
	Łącznie	481	34,26	263	136

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego i PUP

WNIOSKI

W Łomiankach stopa bezrobocia nie jest na b. wysokim poziomie. Jednakże część jednostek charakteryzuje się średnią znacznie powyżej wartości dla całej Gminy. Biorąc pod uwagę wielkość (powierzchnię poszczególnych jednostek) oraz wartości bezwzględne najbardziej niepokojąca sytuacja jest w jednostkach: Dąbrowa Leśna (Pionierów) oraz Łomianki Pawłowo (poza miastem).

1.2.4 Bezpieczeństwo

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE	
SFERA ZJAWISKO / PROBLEM	<p>STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020</p>
SPOŁECZNA BEZPIECZENSTWO/PRZEST EP CZOŚĆ	<p>BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ patologie społeczne (alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie) (18,89%) ■ chuligaństwo i wandalizm (17,78%) ■ przestępczość (11,11%)

Bezpieczeństwo publiczne w Gminie zapewnia Komisariat Policji, Straż Miejska, Ochotnicza Straż Pożarna (Łomianki i Dziekanów Polski) i kilka prywatnych firm ochroniarskich. Komisariat Policji oraz biura Straży Miejskiej znajdują się w nowo oddanym budynku w centrum Łomianek przy ul. Warszawskiej 87. Ochotnicza Straż Pożarna ma swoją siedzibę w Łomiankach przy ul. Wiejskiej 12 oraz w Dziekanowie Polskim przy ul. Rolniczej 427.

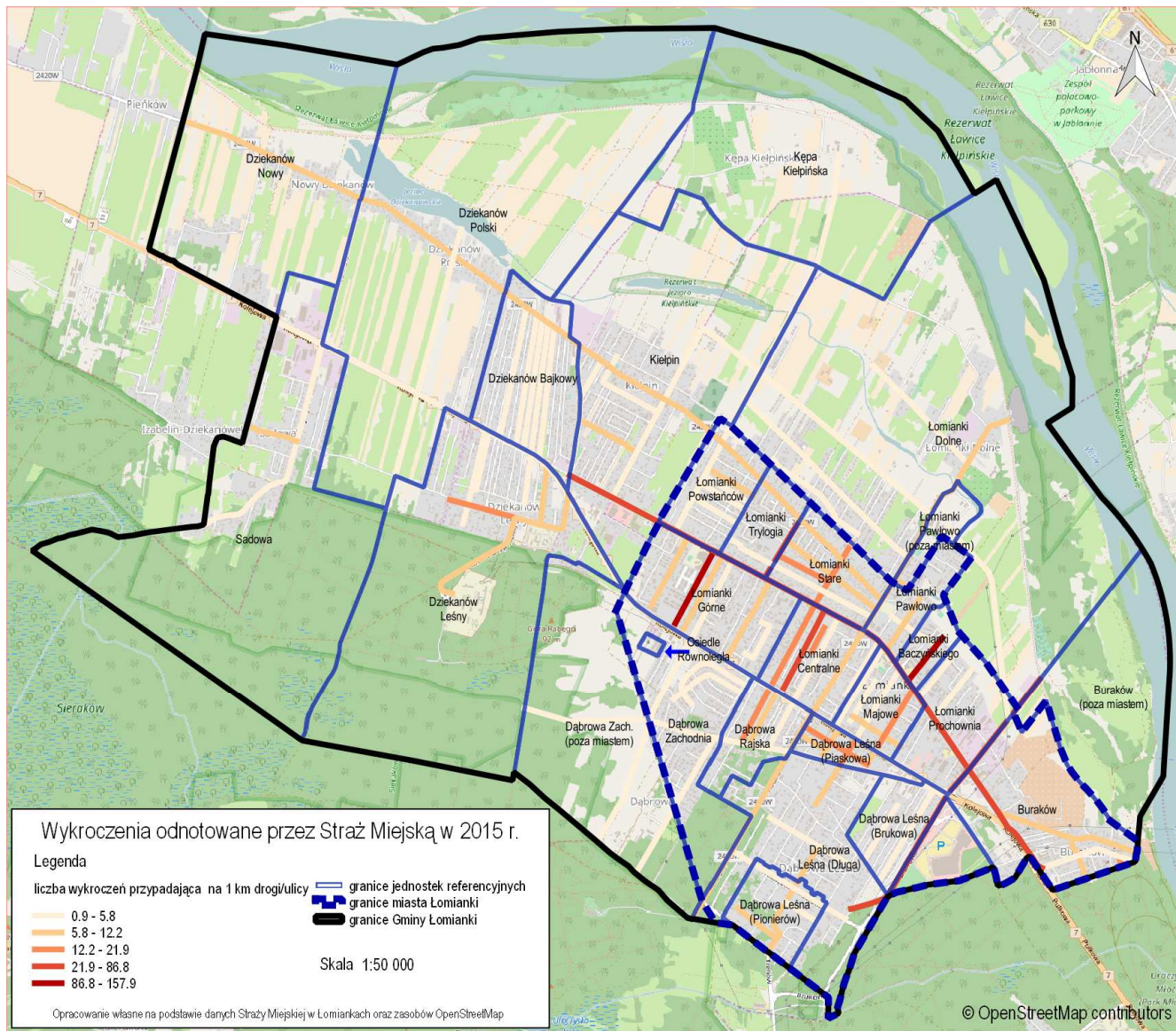

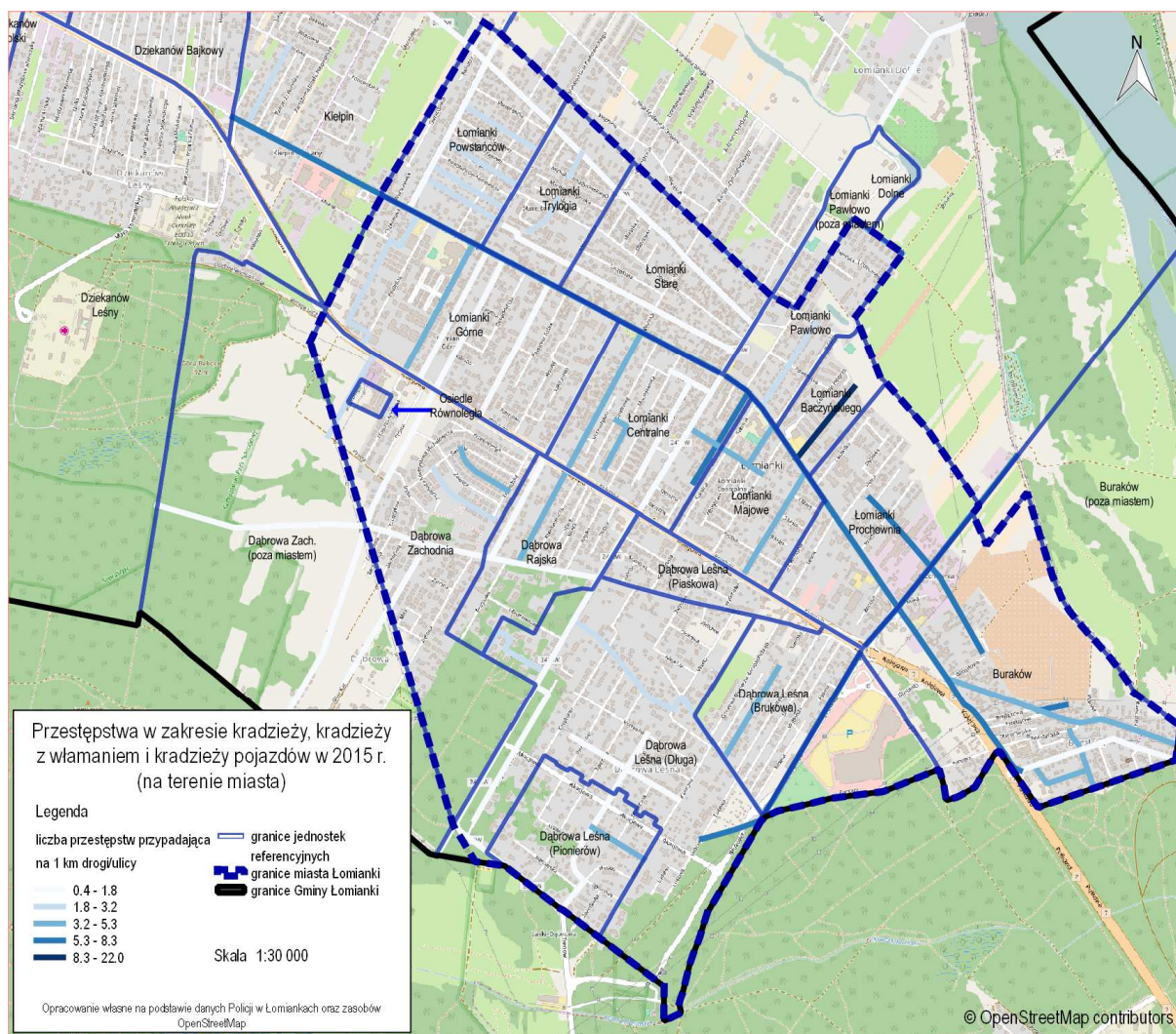

Zgodnie z danymi Straży Miejskiej i Policji (dane Policji dot. wyłącznie terenu miasta) przestępstwa i wykroczenia kumulują się w obszarze głównych ulic/ciągów komunikacyjnych w mieście. Natomiast w badaniach ankietowych kwestia przestępczości nie stanowiła głównego problemu i jest wiązana z kwestiami przemocy w rodzinie czy uzależnieniami. Na poniższych mapach zobrazowano dane dot. wykroczeń (odnotowanych przez Straż Miejską) oraz przestępstw (odnotowanych przez Policję na terenie miasta).

Mapa 2 Wykroczenia odnotowane przez Straż Miejską w 2015 r.

Mapa 3 Przesłępstwa odnotowane przez Policję na terenie miasta w 2015 r.

Przy określeniu terytorialnego rozkładu zjawiska przępstczosci trzeba jednak wziąć pod uwagę, że statystyki policyjne oraz straży miejskiej przypisują przępstwa do miejsca ich popełnienia/wykrycia, a nie do miejsca zamieszkania sprawcy. Z tego powodu, wybrano do badania również rodzaj zjawiska, który ma szczególne znaczenie w zakresie kwestii społecznych, a jednocześnie jest związane z miejscem zamieszkiwania osoby pokrzywdzonej i sprawcy. W związku z tym analizie podano zjawisko przemocy w rodzinie w oparciu o liczbę prowadzonych „Niebieskich Kart” – jest to procedura⁶, która obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. W ramach badania objęto okres 2012-2015. Łącznie w tym okresie rozpoczęto tę procedurę 76 razy. W skali całej Gminy nie są to duże ilości. Należy jednak wziąć pod

⁶ Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.) nakłada obowiązek prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” na przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. Procedura wszczynana jest w sytuacji, gdy dany podmiot w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych powziął podejrzenie stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

uwagę, że przemoc w rodzinie często nie jest odnotowywana dlatego też jej skala jest trudna do oszacowania.

Tabela 10 – Wskaźnik dot. niebieskich kart

	nazwa jednostki referencyjnej	liczba wydanych „Niebieskich Kart” w latach 2012-2015
MIASTO	Buraków	1
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	2
	Dąbrowa Leśna (Długa)	1
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	3
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	2
	Dąbrowa Rajska	1
	Dąbrowa Zachodnia	1
	Łomianki Baczyńskiego	4
	Łomianki Centralne	4
	Łomianki Górne	3
	Łomianki Majowe	8
	Łomianki Pawłowo	2
	Łomianki Powstańców	7
	Łomianki Prochownia	4
	Łomianki Stare	5
	Łomianki Trylogia	1
	Osiedle Równoległa	1
	WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)
Dziekanów Bajkowy		2
Dziekanów Leśny		8
Dziekanów Nowy		2
Dziekanów Polski		1
Kępa Kiepińska		0
Kiepin		6
Łomianki Dolne		4
Łomianki Pawłowo (poza miastem)		0
Sadowa		1
Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały		
Łącznie	76	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

WNIOSKI

W opinii mieszkańców kwestia przestępczości nie stanowi zasadniczego problemu w Łomiankach. Zgodnie z danymi Straży Miejskiej i Policji przestępstwa i wykroczenia kumulują się w obszarze głównych ulic/ciągów komunikacyjnych w mieście. Są to głównie następujące ulice: Warszawska, Baczyńskiego, Brukowa, Staszica i Włociańska.

1.2.5 Kapitał społeczny

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE			
SFERA	ZJAWISKO / PROBLEM	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020	BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)
SPOŁECZNA	KAPITAŁ SPOŁECZNY I UCZESTNICTWO W ŻYCIU PUBLICZNYM	<ul style="list-style-type: none"> mała identyfikacja napływowych mieszkańców z gminą 	<ul style="list-style-type: none"> niska aktywność społeczna - małe uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej (31,11%) słabe związki emocjonalne z miejscem zamieszkania (28,89%) małe uczestnictwo w życiu publicznym i współpracy z władzami w sprawach dotyczących miasta i gminy (27,78%) brak wspólnych inicjatyw lokalnych mieszkańców (21,11%) słabe więzi mieszkańców (20%) brak aktywnych organizacji pozarządowych integrujących mieszkańców (11,11%)

Na poziom kapitału społecznego wpływają wszystkie wskazane w powyższej tabeli zmienne. W *Strategii* wprost wskazano, że mała identyfikacja z gminą odnosi się do napływowej ludności (która – w niektórych jednostkach referencyjnych stanowi nawet 1/3 ogółu mieszkańców). Z uzyskanych informacji wynika, że napływowi mieszkańcy to na ogół osoby/rodziny zamożne, które nie są zainteresowane integracją i aktywnością społeczną, a przeprowadzając się na przedmieścia stołecznej metropolii szukają raczej spokoju, intymności i niezbyt intensywnych kontaktów społecznych, szczególnie z przedstawicielami mniej zamożnych grup społecznych. W tej perspektywie nie zaskakują słabe związki emocjonalne z gminą wskazywane przez co trzeciego respondenta uczestniczącego o przeprowadzonym badaniu i słabe więzi mieszkańców, na które wskazuje średnio co piąty badany.

Z badania ankietowego widać także znaczenie innych czynników osłabiających kapitał społeczny, z których najpoważniejszym jest małe uczestnictwo w życiu publicznym i współpracy z władzami w sprawach dotyczących miasta i gminy. Na trudności w relacjach obywatel-instytucje samorządowe wskazują nie tylko respondenci (1/3), ale także przedstawiciele instytucji. Wydaje się więc, że jest problem we wspólnym działaniu na rzecz dobra społecznego identyfikowany przez różnych interesariuszy, jednak brakuje rozwiązania, brakuje takich przedsięwzięć, które przełożyłyby się na poprawę jakości tej współpracy, a tym samym na wzrost poziomu kapitału społecznego. W niektórych częściach Łomianek brakuje również miejsca, w których mieszkańcy mogliby spotkać się i podyskutować o potrzebach/przedsięwzięciach danej społeczności (np. Buraków).

Choć poziom kapitału społecznego jest zjawiskiem raczej trudno mierzalnym i dotyczy on raczej całej Gminy Łomianki, to do zobrazowania tego zjawiska w celach pomocniczych, na potrzeby niniejszego Programu, posłużono się frekwencją podczas zebrań rad osiedlowych i sołeckich.

Tabela 11 Wskaźnik dot. poziomu kapitału społecznego

	nazwa jednostki referencyjnej	średnia liczba osób uczestnicząca w zebraniach rad osiedlowych i sołeckich	WSKAŹNIK DELIMATYJNY frekwencja podczas zebrań rad osiedlowych i sołeckich (udział w ludności pow. 17. roku życia)
MIASTO	Buraków	38,8	3,4%
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	2,0	0,6%
	Dąbrowa Leśna (Długa)	14,2	1,5%
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	1,6	0,4%
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	9,4	3,4%
	Dąbrowa Rajska	25,0	5,4%
	Dąbrowa Zachodnia	34,5	3,7%
	Łomianki Baczyńskiego	23,5	2,8%
	Łomianki Centralne	14,0	1,5%
	Łomianki Górne	21,0	1,5%
	Łomianki Majowe	16,2	2,1%
	Łomianki Pawłowo	24,0	7,1%
	Łomianki Powstańców	18,0	2,0%
	Łomianki Prochownia	43,0	9,6%
	Łomianki Stare	37,4	3,0%
	Łomianki Trylogia	17,8	2,7%
Osiedle Równoległa	6,0	3,7%	
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	0,5	0,5%
	Dziekanów Bajkowy	35,1	4,9%
	Dziekanów Leśny	14,8	1,4%
	Dziekanów Nowy	22,8	8,2%
	Dziekanów Polski	23,4	3,1%
	Kępa Kiełpińska	21,5	37,1%
	Kiełpin	23,4	1,8%
	Łomianki Dolne	29,8	3,0%
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	5,0	2,9%
	Sadowa	27,3	4,9%
Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały			
	Łącznie	550,0	3,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

WNIOSKI

W opinii mieszkańców kwestia niskiej aktywności społecznej - niskiego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej stanowi istotny problem wymagający rozwiązania. Również dokumenty strategiczne Gminy wskazują na niski poziom kapitału społecznego.

Można przypuszczać, że skutkiem takiej niekorzystnej atmosfery dla aktywności społecznej oraz ogólnie niskiego poziomu zaufania społecznego, jest po pierwsze duża liczba ludności napływowej (głównie rodzin zamożnych niezainteresowanych integracją i aktywnością społeczną), ale również brak skutecznych form współpracy pomiędzy samorządem a mieszkańcami - brakuje takich przedsięwzięć, które przełożyłyby się na poprawę jakości tej współpracy, a tym samym na wzrost poziomu kapitału społecznego. Ponadto w niektórych częściach Łomianek brakuje również miejsca, w których mieszkańcy mogliby spotkać się i podyskutować o potrzebach/przedsięwzięciach danej społeczności (np. Buraków).

Z przeprowadzonych spotkań i rozmów z mieszkańcami i/lub ich przedstawicielami wynika, że sytuacja w tym zakresie dot. całej Gminy. Natomiast biorąc pod uwagę frekwencję mieszkańców podczas spotkań rad osiedlowych i sołeckich to najmniej korzystnie sytuacja wygląda w Dąbrowie Leśnej (Piaskowa), Dąbrowie Zachodniej (poza miastem) oraz Dąbrowie Leśnej (Brukowa).

1.2.6 Poziom edukacji

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE			
SFERA	ZJAWISKO / PROBLEM	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020	BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)
		SPOŁECZNA	EDUKACJA

Na terenie Łomianek działają 3 publiczne przedszkola, z których 2 zlokalizowane są w mieście, a 1 w obszarze wiejskim. Łączna liczba oferowanych miejsc wyniosła 229 w roku 2014, w tym 78 miejsc w placówce w obszarze wiejskim. Według danych ze *Strategii Rozwoju gminy Łomianki na lata 2016-2030*, obok zasobów gminnych działało ponadto 12 przedszkoli niepublicznych posiadających łącznie 673 miejsc oraz 4 niepubliczne punkty przedszkolne dysponujące 80 miejscami. Ponadto trwa budowa gminnego przedszkola w Dziekanowie Leśnym. Zgodnie z danymi w poniższej tabeli sytuacja pod względem dostępności edukacji przedszkolnej w gminie Łomianki stopniowo ulegała poprawie w okresie 2003-2014. Wskaźnik określający liczbę dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat utrzymywał się na poziomie nieco wyższym od średniej dla woj. mazowieckiego oraz dla Polski. Tempo pozytywnych zmian było zbliżone do wartości średnich dla całego powiatu

warszawskiego zachodniego, gdzie w roku 2014 wartość ww. wskaźnika wyniosła 892 osób, podczas gdy w gminie Łomianki było to 978 osób. Podobnie pozytywnej tendencji podlegał wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego. W roku 2014 przyjął on wartość 0,96, co stanowiło wartość nieznacznie wyższą (tj. oznaczającą relatywnie gorszą sytuację) niż średnio dla powiatu warszawskiego zachodniego (0,89), ale wyraźnie niższą niż średnia dla woj. mazowieckiego (1,11) oraz dla Polski (1,17). W roku 2015 w Gminie działało 7 szkół podstawowych, obejmujących 91 oddziałów, w których uczyło się łącznie 1747 uczniów. W gestii samorządu gminnego pozostawały 4 szkoły podstawowe, do których uczęszczało 1635 uczniów. W 2015 r. ruszyła budowa jeszcze jednej szkoły publicznej, zlokalizowanej w Dąbrowie Leśnej, łącznie z obiektami towarzyszącymi - halą sportową, aulą koncertową, boiskiem i placem zabaw. Ponadto gmina rozpoczęła rozbudowę szkoły podstawowej w Dziekanowie Polskim, wraz z halą sportową i boiskiem.

Tabela 12 Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2003-2014

Rok	dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat				dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego			
	Polska	Woj. mazowieckie	powiat warszawski zachodni	Łomianki	Polska	mazowieckie	powiat warszawski zachodni	Łomianki
2003	362	394	438	553	1,68	1,70	1,67	1,48
2004	382	421	450	594	1,64	1,65	1,61	1,49
2005	409	448	537	665	1,59	1,59	1,44	1,41
2006	446	494	618	720	1,52	1,50	1,22	1,25
2007	473	531	730	692	1,50	1,44	1,05	1,19
2008	527	578	743	704	1,44	1,40	1,09	1,11
2009	597	655	818	845	1,36	1,33	0,95	1,02
2010	626	683	694	707	1,35	1,30	1,11	1,12
2011	692	761	769	749	1,34	1,26	1,09	1,17
2012	697	756	756	785	1,31	1,24	1,10	1,18
2013	741	802	793	766	1,24	1,17	1,04	1,15
2014	794	845	892	878	1,17	1,11	0,89	0,96

Źródło: dane Urzędu Miejskiego

Na poziomie edukacji ponadpodstawowej w 2015 r. w Łomiankach działały 3 gimnazja, dysponujące łącznie 27 oddziałami, w których uczyło się 630 uczniów. Gmina prowadziła 2 gimnazja publiczne, zapewniające miejsca dla 623 uczniów. Ponadto na terenie Gminy Łomianki zlokalizowane 1 liceum ogólnokształcące, którego organem prowadzącym jest powiat warszawski zachodni.

Wyniki egzaminów zewnętrznych w szkołach

Szkoły podstawowe. Mimo rysujących się symptomów pewnej poprawy wyników egzaminów zewnętrznych na zakończenie cyklu nauczania na poziomie szkoły podstawowej w latach 2012-2016 relatywnie najslabsze wyniki - niemal w całym ww. okresie niższe od średniej dla całej gminy - notowano w Szkole podstawowej nr 1 z terenu miasta Łomianki oraz okresowo w szkole podstawowej z Sadowej.

Tabela 13 Wyniki sprawdzianu kwiecień 2016

Nazwa Szkoły	Część Pierwsza			Część Druga	
	Język Polski	Matematyka	Ogółem	Język Angielski	Ogółem
Szkoła Podstawowa Nr 1 Łomianki	80,50%	59,10%	70,00%	83,90%	83,90%
Szkoła Podstawowa Dziekanów Polski	82,00%	68,70%	75,70%	86,00%	86,00%
Szkoła Podstawowa Sadowa	77,50%	62,50%	70,00%	86,50%	86,50%
Zespół Szkół w Dziekanowie Leśnym Szkoła Podstawowa	80,90%	58,20%	69,80%	81,90%	81,90%
Gmina Łomianki	80,80%	61,60%	71,50%	84,40%	84,40%
Powiat Warszawski Zachodni	75,40%	58,80%	67,30%	79,10%	79,10%
Województwo Mazowieckie	73,30%	58,40%	66,10%	75,00%	75,00%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Gimnazja. Mimo rysujących się symptomów pewnej poprawy wyników egzaminów zewnętrznych na zakończenie cyklu nauczania w latach 2012-2016 relatywnie najgorsze wyniki niższe od średniej dla gminy, jak i powiatu - w całym ww. okresie - notowano w Gimnazjum nr 1. mieszczącym się na terenie miasta Łomianki (przykładowa tabela dla roku 2016 poniżej).

Tabela 14 Wyniki egzaminu gimnazjalnego kwiecień 2016

Nazwa szkoły	Część humanistyczna		Część matematyczno-przyrodnicza		Część humanistyczna					
	Język polski	Historia i wos	Matematyka	Przedmioty przyrodnicze	GA-P	GA-R	GN-P	GN-R	GF-P	GR-P
Zespół Szkół w Dziekanowie Leśnym Gimnazjum 2	84,60 %	71,20%	69,00%	68,70%	88,70%	75,60%	100,00%	90,00%		38,00%
Gimnazjum Nr 1 Łomianki	73,90 %	57,70%	47,00%	52,90%	72,10%	50,90%	73,50%	98,00%	20,00%	-
Gmina Łomianki	77,20 %	61,70%	53,50%	57,50%	76,90%	58,20%	77,30%	94,00%	20,00%	38,00%
Powiat warszawski zachodni	75,40 %	61,20%	53,60%	55,80%	73,40%	53,40%	56,90%	88,80%	20,00%	38,00%
Województwo mazowieckie	72,6 %	58,70%	52,10%	54,00%	67,80%	49,40%	56,50%	58,30%	78,00%	58,70%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego

WNIOSKI

Część ankietowanych mieszkańców wskazuje na niski poziom edukacji oraz utrudniony dostęp do edukacji, kursów i szkoleń. Z treści formułowania ostatniego problemu wynika raczej, że może on dotyczyć osób dorosłych, a ew. oferta mogłaby być skierowana do osób bezrobotnych, których koncentracja została opisana we wcześniejszym rozdziale. Natomiast z przeprowadzonej analizy poziomu edukacji w szkołach podstawowych i gimnazjach wynika, że najgorsze wyniki z egzaminów zewnętrznych uzyskują uczniowie szkoły podstawowej w Sadowej oraz Gimnazjum nr 1. Należy jednak podkreślić, że nie są to wyniki odbiegające od średnich w powiecie czy województwie. Nierzadko również średnie wyniki uczniów z tych szkół przekraczają wartości dla większych jednostek administracyjnych.

1.3 Sfera gospodarcza

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE		
SFERA	ZJAWISKO / PROBLEM	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020
		BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych – w nawiasie % głosów)
GOSPODARCZA	<ul style="list-style-type: none"> ■ Brak „marki” gminy - identyfikatora Łomianek na zewnątrz ■ Złe warunki pracy administracji samorządowej gminy, przekładające się na niedostateczny standard obsługi przedsiębiorców ■ lokalizowanie działalności gospodarczej w kwartałach zabudowy mieszkaniowej 	<ul style="list-style-type: none"> ■ słabość lokalnych rynków wobec dominacji aglomeracji Warszawy (30%) ■ brak miejsc pracy w gminie (10%)

Gmina Łomianki charakteryzuje się wysokim poziomem nasycenia przedsiębiorczością, który może być wyrażony liczbą podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON (liczba zarejestrowanych działalności wynosi 3 600). Wśród tych przedsiębiorstw dominują takie podmioty, które nie tworzą dużej liczby miejsc pracy, ale są oparte na samozatrudnieniu.

Tabela 15 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

	2013	2014	2015	Powiat 2015
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	3440	3508	3600	2631

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ujęciu przestrzennym przeanalizowano liczbę mieszkańców w wieku produkcyjnym przypadających na 1 aktywne przedsiębiorstwo. Dane te można potraktować jako wskaźnik przedsiębiorczości – mniej mieszkańców przypadających na firmę oznacza, że firm jest więcej. Analogicznie – im wyższa liczba osób przypadających na firmę, tym aktywność przedsiębiorcza jest mniejsza.

Tabela 16 Wskaźnik dot. sfery gospodarczej

	nazwa jednostki referencyjnej	ludność (31.12.2015)	liczba aktywnych przedsiębiorstw	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym przypadająca na 1 aktywne przedsiębiorstwo
MIASTO	Buraków	1405	185	4,5
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	450	60	4,7
	Dąbrowa Leśna (Długa)	1174	198	3,6
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	486	60	5,1
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	326	51	3,9
	Dąbrowa Rajska	580	82	4,2
	Dąbrowa Zachodnia	1190	187	3,9
	Łomianki Baczyńskiego	1024	76	7,4
	Łomianki Centralne	1210	195	3,7
	Łomianki Górne	1890	271	4,1
	Łomianki Majowe	973	160	3,6
	Łomianki Pawłowo	465	98	2,7
	Łomianki Powstańców	1117	97	6,9
	Łomianki Prochownia	570	146	2,3
	Łomianki Stare	1554	193	4,9
	Łomianki Trylogia	814	93	4,8
Osiedle Równoległa	230	19	7,5	
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	113	13	5,5
	Dziekanów Bajkowy	970	99	5,8
	Dziekanów Leśny	1307	138	5,8
	Dziekanów Nowy	377	43	5,3
	Dziekanów Polski	1040	77	8,0
	Kępa Kiełpińska	77	8	5,3
	Kiełpin	1739	244	4,2
	Łomianki Dolne	1570	190	4,7
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	234	34	4,2
	Sadowa	712	59	7,8
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	0		
	Łącznie	23597	3076	4,6

Źródło: opracowanie własne

WNIOSKI

W sferze gospodarczej Gmina Łomianki dosyć korzystnie wypada na tle większych jednostek administracyjnych. Niemniej jednak część jednostek referencyjnych ma znacznie niższe wartości przyjętego wskaźnika przedsiębiorczości. Są to przede wszystkim: Dziekanów Polski, Sadowa, Osiedle Równoległa, Łomianki Baczyńskiego oraz Łomianki Powstańców. Szczególnie w tych dwóch ostatnich jednostkach, mimo sprzyjających uwarunkowań (obie jednostki znajdują się w części miejskiej Gminy), sytuacja wygląda niekorzystnie. Spowodowane to może być niekorzystną strukturą demograficzną, w tym przeważającą liczbą osób w wieku poprodukcyjnym.

1.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

SFERA ZJAWISKO / PROBLEM	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020	BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	<ul style="list-style-type: none"> ■ Brak centrum miasta i ośrodków wiejskich ■ Rozproszenie budynków administracyjnych ■ Zacieranie się różnic w krajobrazie obszarów wiejskich i miejskich ■ Niskie walory krajobrazu zurbanizowanego ■ Dualizm przestrzenny spowodowany położeniem po obu stronach drogi krajowej S7; ■ Brak mpzp, urbanizacja terenów wiejskich przy pomocy decyzji o warunkach zabudowy, ■ rozpraszanie zabudowy ■ słaba jakość przestrzeni publicznych ■ porolnicza parcelacja terenu, brak tradycji w prowadzeniu scaleń i powtórnych podziałów 	<ul style="list-style-type: none"> ■ przeciążenie dróg ponadlokalnych (70%) ■ rozdzielenie przestrzenne gminy (położenie po obu stronach drogi krajowej nr 7) (56,67%) ■ niedobór lub niska jakość terenów publicznych (np. terenów zieleni, placów, placów zabaw, ciągów pieszych) (53,33%) ■ niewystarczająca sieć ścieżek rowerowych (47,78%) ■ niedostosowanie układu zabudowy i infrastruktury do zmieniającej się funkcji obszaru (38,89%) ■ rozproszenie i zdekapitalizowanie budynków administracji publicznej (brak ratusza) (38,89%) ■ brak wyodrębnionego centrum miasta i centrów lokalnych (37,78%) ■ brak świetlic młodzieżowych i dziecięcych (36,67%) ■ słaba zewnętrzna dostępność komunikacyjna gminy (33,33%) ■ usługi infrastruktury publicznej nie nadążają za dynamicznym rozwojem urbanizacji (32,22%) ■ niedostateczna liczba ogólnie dostępnych miejsc parkingowych (28,89%) ■ zdewastowane i opuszczone tereny (27,78%) ■ słaba wewnętrzna dostępność komunikacyjna gminy 27.78%) ■ słaba komunikacja publiczna (brak połączeń, mała częstotliwość) (24,44%) ■ lokalizowanie działalności gospodarczej na terenach zabudowy mieszkaniowej (22,22%) ■ słabe walory krajobrazu kulturowego (20%) ■ niewystarczający poziom obsługi mieszkańców przez administrację publiczną (20%) ■ rozproszona zabudowa generująca wysokie koszty realizacji infrastruktury (18,89%) ■ niewystarczająca aktywność i oferta ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych (17,78%) ■ niska jakość podstawowych usług (10%)

Obowiązujące w Gminie SUIKZP wskazuje na następujące niedoskonałości/braki w strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz braki istotnych elementów niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania miasta, w szczególności:

- brak terenów koncentracji usług tworzących centrum miasta i lokalne centra osiedlowe;

- brak układu publicznych terenów zieleni połączonych z systemem terenów otwartych;
- brak wyróżniających się w krajobrazie obiektów użyteczności publicznej tworzących tożsamość miasta i będących elementami orientacji przestrzennej;
- brak układu atrakcyjnych przestrzeni publicznych: placów, pasaży, bulwarów, wydzielonych ciągów pieszych zapewniających bezpieczeństwo i atrakcyjnych dla wypoczynku codziennego, sprzyjających integracji mieszkańców;
- brak systemu dróg rowerowych zapewniających alternatywny w stosunku do ruchu samochodowego dojazd do poszczególnych osiedli gminy, Warszawy i pozostałych gmin sąsiedzkich.

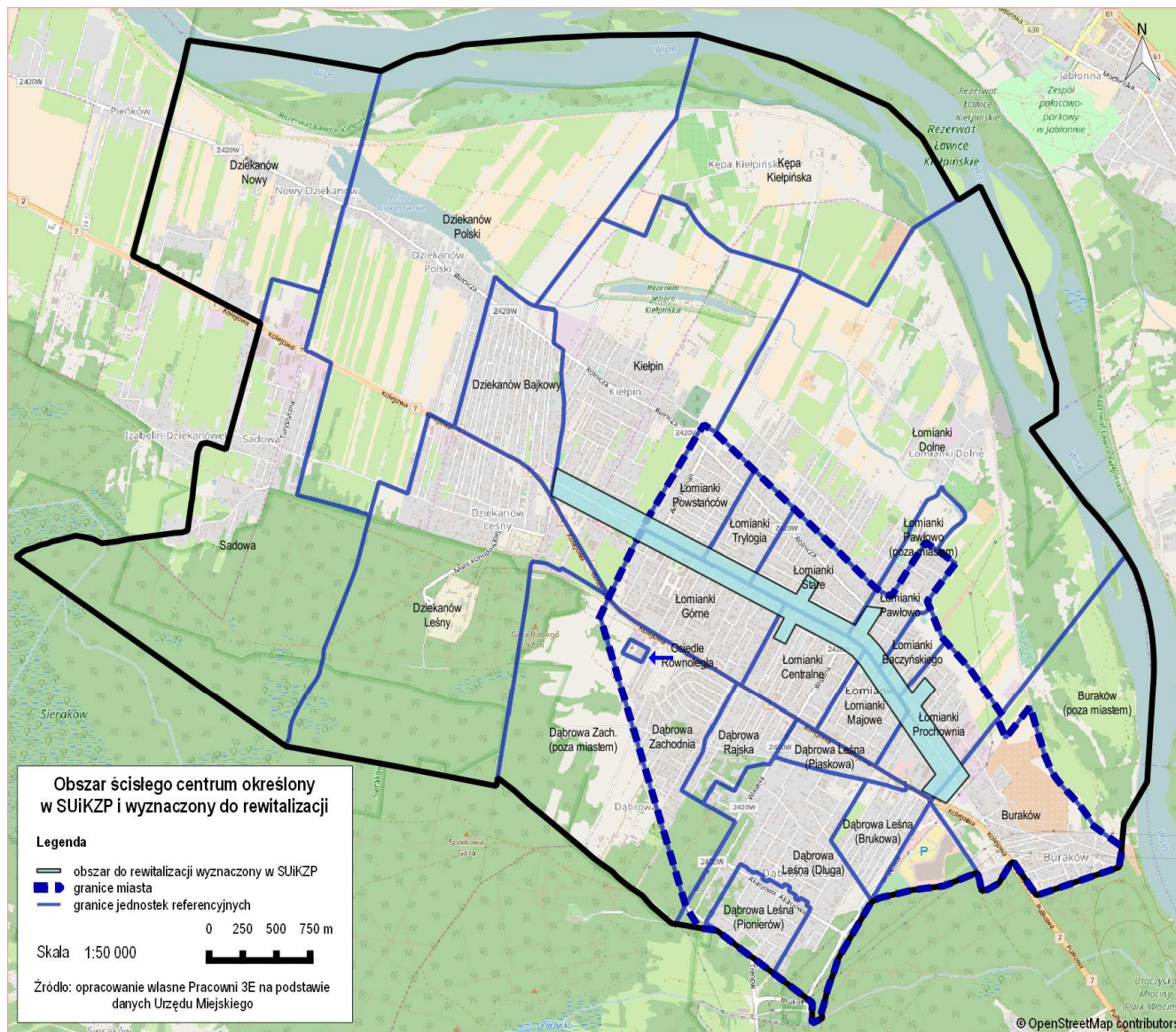
W tym kontekście w obowiązującym SUIKZP wyznacza się liniowe centrum miejskie Łomianek wzdłuż ul. Warszawskiej (por. mapa poniżej) jako obszar funkcjonalny do rewitalizacji, w którym się koncentrują problemy szczególnie ze sfery przestrzennej, gdzie przewiduje się:

1. kreowanie lokalnych przestrzeni ogólnodostępnych wysokiej jakości, służących integracji mieszkańców,
2. uregulowanie linii zabudowy i wykształcenie pierzei, wyznaczenie stałej wysokości zabudowy po obu stronach ulicy; opracowanie wzornika kształtowania zabudowy i ogrodzeń w celu m. in. podniesienia ładu przestrzennego centrum Łomianek,
3. ograniczenia w groźeniu terenu od strony przestrzeni publicznych,
4. modernizację parkingów, uzupełnienie i ujednoczenie małej architektury oraz innych elementów wyposażenia placów i ulic publicznych takich jak: lampy, ławki, kosze na odpadki, nawierzchnie, znaki informacyjne, słupki i barierki, słupy i tablice ogłoszeniowe, stojaki na rowery, pojemniki na rośliny itp.,
5. rekonstrukcję zieleni towarzyszącej,
6. ograniczenia (do zakazu włącznie) w stosowaniu reklam,
7. modernizację infrastruktury naziemnej w kierunku infrastruktury podziemnej.

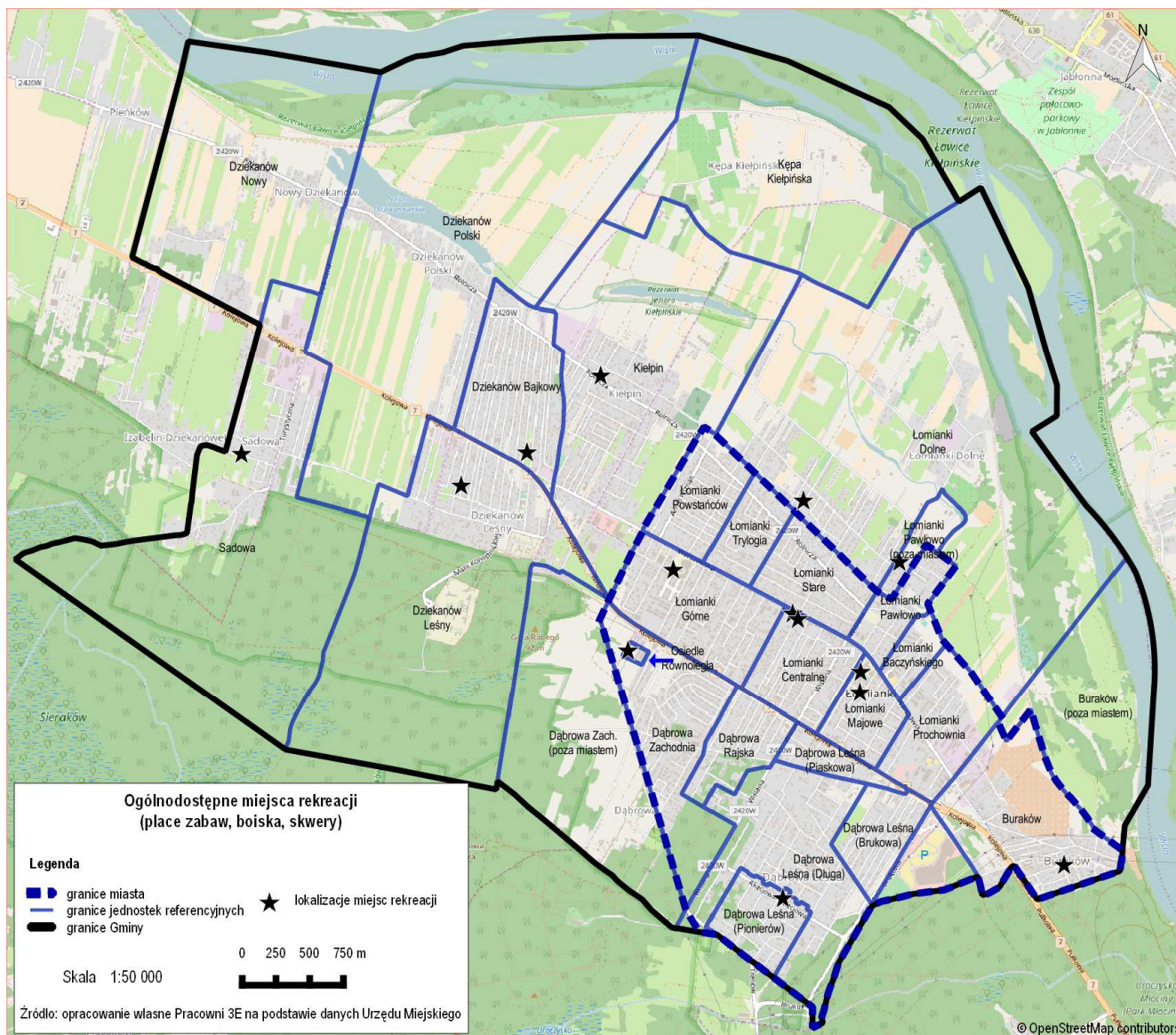
Mapa 4 Obszar ścisłego centrum wyznaczony do rewitalizacji w SUIKZP

Natomiast biorąc pod uwagę wskazywane przez mieszkańców problemy w sferze funkcjonalno-przestrzennej, dodatkowo poddano analizie niedobór ogólnodostępnych miejsc rekreacji (placów zabaw, boisk oraz skwerów).

Mapa 5 Ogólnodostępne miejsca rekreacji (place zabaw, boiska, skwery)

Należy stwierdzić, że wszystkie zbadane tego typu obiekty/miejsca są w dobrym lub bardzo dobrym stanie. Problemem jest jednak ich mała ilość i często duże dystanse, którą muszą pokonywać mieszkańcy, aby do nich dotrzeć. To powoduje, że mieszkańcy nie korzystają z tych obiektów i często spędzają czas na własnych posesjach lub poza zurbanizowaną częścią Łomianek, co dodatkowo pogłębia problemy związane z brakiem angażowania się mieszkańców w lokalne sprawy Gminy. W poniższej tabeli zostały oznaczone te jednostki, które zostały wskazane do rewitalizacji w SUiKZP oraz nieposiadające na swoim terenie ogólnodostępnych terenów rekreacji.

Tabela 17 Wskaźniki dot. sfery funkcjonalno-przestrzennej

	nazwa jednostki referencyjnej	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY brak ogólnodostępnych miejsc rekreacji	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY obszar jednostki częściowo objęty wskazaniem SUIKZP do rewitalizacji
MIASTO	Buraków		TAK
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	TAK	
	Dąbrowa Leśna (Długa)	TAK	
	Dąbrowa Leśna (Piaszkowa)	TAK	
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)		
	Dąbrowa Rajska	TAK	
	Dąbrowa Zachodnia	TAK	
	Łomianki Baczyńskiego	TAK	TAK
	Łomianki Centralne		TAK
	Łomianki Górne		TAK
	Łomianki Majowe		TAK
	Łomianki Pawłowo	TAK	TAK
	Łomianki Powstańców	TAK	TAK
	Łomianki Prochownia	TAK	TAK
	Łomianki Stare	TAK	TAK
	Łomianki Trylogia	TAK	TAK
	Osiedle Równoległa		
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	TAK	
	Dziekanów Bajkowy		
	Dziekanów Leśny		
	Dziekanów Nowy	TAK	
	Dziekanów Polski	TAK	
	Kępa Kiełpińska	TAK	
	Kiełpin		TAK
	Łomianki Dolne		
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)		
	Sadowa		
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały		
	Łącznie		

Źródło: opracowanie własne

WNIOSKI

Obowiązujące dokumenty strategiczne Gminy, w tym SUIKZP wskazują na poważne braki w sferze funkcjonalno-przestrzennej, które koncentrują się w centralnej części Gminy wzdłuż ulicy Warszawskiej. Są to deficyty istotnych elementów niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania miasta i gminy, w tym brak terenów koncentracji usług tworzących centrum miasta i lokalne centra osiedlowe. Ulica Warszawska, mimo posiadana istotnych potencjałów mogących zapewnić rozwiązanie ww. problemów, obecnie nie stanowi właściwie funkcjonalnej części miasta.

Podstawowym problemem z zakresu sfery funkcjonalno-przestrzennej, w tym stanowiącym o atrakcyjności miejsca zamieszkania, są ogólnodostępne miejsca rekreacji. Biorąc pod uwagę wskazane w SUIKZP obszar do rewitalizacji oraz brak miejsc rekreacji najtrudniejsza sytuacja pod tym względem jest w Łomiankach Baczyńskiego, Łomiankach Pawłowo, Łomiankach Powstańców, Łomiankach Prochownia, Łomiankach Starych oraz Łomiankach Trylogia.

1.5 Sfera techniczna

SFERA ZJAWISKO / PROBLEM	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020	BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)
TECHNICZNA	<ul style="list-style-type: none"> ■ Nieuregulowany stan własności znacznej części dróg gminnych ■ Niewystarczająco rozwinięty system drogowy, duży odsetek dróg zbyt wąskich co generują dodatkowe koszty przy budowie infrastruktury ■ Brak ścieżek rowerowych ■ Słabe uzbrojenie wiejskiej części gminy ■ Brak kanalizacji deszczowej ■ Brak wyprzedzającego zabudowę uzbrojenia terenu 	<ul style="list-style-type: none"> ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - drogi, otoczenie drogowe ((67,78%) ■ brak kanalizacji deszczowej (64,44%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - wodociągi (41,11%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - kanalizacja (44,44%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - sieć gazowa (15,56%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - internet, w tym szerokopasmowy (53,33%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - żłobki (48,89%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - przedszkola (42,22%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - szkoły (40%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - przychodnie lekarskie (40%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - domy pomocy społecznej (21,11%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - obiekty kulturalne (24,44%) ■ ułomny system drogowy (wadliwe parametry dróg, placów, ulic) (52,22%) ■ zły stan chodników i oświetlenia ulicznego (50%) ■ niewystarczające zasoby mieszkaniowe lub niski ich standard (15,56%) ■ brak mieszkań komunalnych (20%) ■ brak mieszkań socjalnych (20%) ■ brak rozwiązań technicznych umożliwiających technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska (22,22%)

Biorąc pod uwagę zapisy dokumentów strategicznych, jak również przeprowadzone badania ankietowe podstawowym problemem technicznym w gminie jest stan dróg/ulic.

Przebieg drogi krajowej nr 7 (mającej znaczenie międzynarodowe - E77) nieomal środkiem gminy, determinuje rozwój lokalnego układu drogowego i ze względu na ograniczoną dostępność, droga stanowi barierę przestrzenną pomiędzy obiema częściami miasta i terenów wiejskich.

Droga nr 7 w granicach Gminy ma dwie jezdnie dwukierunkowe z pasem rozdzielającym w środku. Po obu stronach drogi znajdują się ulice do obsługi ruchu lokalnego.

Do ponadgminnej sieci drogowej Łomianek, należą:

- droga krajowa nr 7 (o której była mowa wyżej), w granicach administracyjnych miasta ul. Kolejowa,
- drogi powiatowe: ul. Rolnicza, fragment ul. Wiślanej, ul. Kampinoska.

Pozostałe drogi to publiczne drogi gminne lokalne i dojazdowe oraz drogi wewnętrzne głównie prywatne, niekiedy gminne.

Na terenie gminy jest około 83 km publicznych dróg gminnych, z czego prawie 70% stanowią drogi o nawierzchni utwardzonej (masa bitumiczna lub kostka betonowa). Pozostałe 30% dróg gminnych to drogi gruntowe.

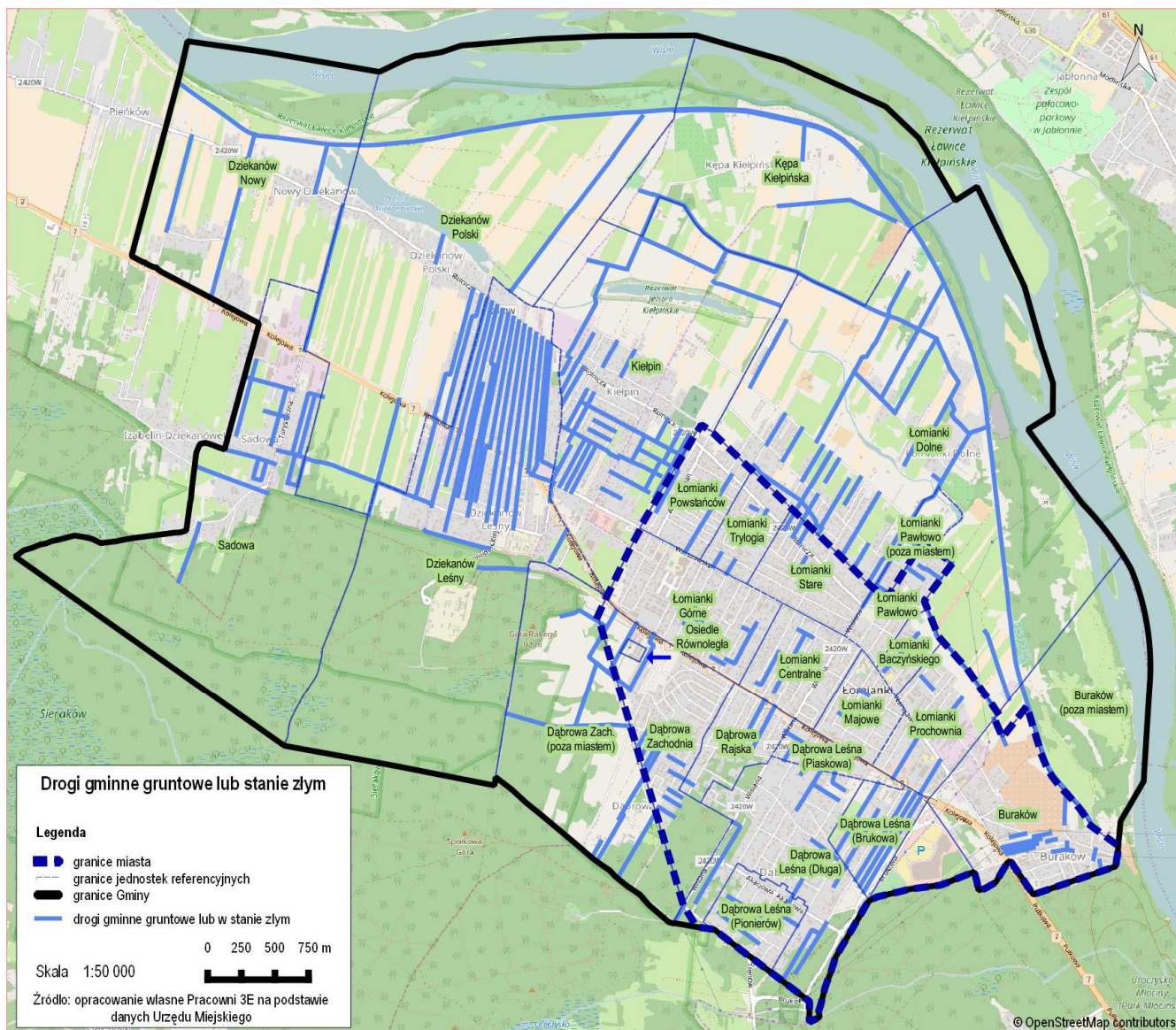
Drogi asfaltowe posiadają w większości przypadków spękania, które podlegają dalszej degradacji, poprzez penetrację wody opadowej w głąb konstrukcji nawierzchni, a w konsekwencji możliwe są dalsze zniszczenia nawierzchni. Warstwa ścieralna większości dróg asfaltowych utraciła szczelność, co znacząco skraca okres eksploatacji nawierzchni.

Parametry techniczne dróg publicznych odbiegają od wymaganych przepisami. Szerokość większości gminnych dróg dojazdowych jest mniejsza niż 10 m. Szczególna sytuacja panuje w Dziekanowie Leśnym i Dziekanowie Bajkowym, gdzie powstała gęsta sieć długich ulic o szerokości często nie przekraczającej 5 m.

Na poniższej mapie zostały zaznaczone drogi gruntowe oraz drogi w stanie złym.

Mapa 6 Drogi gruntowe lub w stanie złym na terenie Gminy

W kontekście wcześniej opisywanych problemów społecznych należy również zwrócić uwagę na degradację techniczną budynków mieszkalnych wynikającą z ubóstwa czy bezrobocia. Zjawiska te uniemożliwiają mieszkańcom dbanie o części wspólne budynków. Zaniedbane i zniszczone budynki negatywnie wpływają na jakość i warunki życia mieszkańców oraz estetykę obszaru, czym obniżają jego atrakcyjność inwestycyjną. Ważna jest również efektywność energetyczna budynków, która jest niższa w przypadku budynków wybudowanych przed kilkudziesięciami laty. Szczególnie niezadowolający jest stan techniczny zasobu mieszkaniowego Gminy. Do gminnych zasobów mieszkaniowych należy 9 budynków komunalnych, posiadających łącznie 92 lokale mieszkaniowe. Dodatkowo budynki i mieszkania komunalne są w złym stanie technicznym i posiadają niski standard wyposażenia. Prawie wszystkie budynki wymagają remontu. W dobrym stanie jest budynek komunalny przy ul. Fabrycznej 2A w Łomiankach, który został wybudowany w 2009 roku.

Tabela 18 Wykaz lokali komunalnych stanowiących własność Gminy

L.P.	ADRES NIERUCHOMOŚCI	POWIERZCHNIA UŻYTKOWA LOKALI	ILOŚĆ LOKALI
1.	Kościuszki 10	70,01 m ²	2
2.	Fabryczna 2 A	993,30 m ²	33
3.	Warszawska 73 (budynek szkoły)	30,00 m ²	1
4.	Pionierów 36	208,70 m ²	4
5.	M. Konopnickiej 48 a	334,74 m ²	7
6.	Miła 1	96,10 m ²	3
7.	Akinsa 6 (budynek szkoły)	81,50 m ²	2

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Łomianki na lata 2014-2020

Tabela 19 Wykaz lokali socjalnych stanowiących własność Gminy

L.P.	ADRES NIERUCHOMOŚCI	POWIERZCHNIA UŻYTKOWA LOKALI	ILOŚĆ LOKALI
1.	Fabryczna 2	592,25 m ²	23
2.	Pionierów 38	301,80 m ²	18

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Łomianki na lata 2014-2020

Zdjęcie 1 Budynek komunalny przy ul. Fabrycznej 2

Źródło: Pracownia 3E

Zdjęcie 2 Budynek komunalny przy ul. Pionierów 38

Źródło: Pracownia 3E

Mapa 7 Usytuowanie budynków obejmujących lokale komunalne i socjalne wymagające działań remontowych

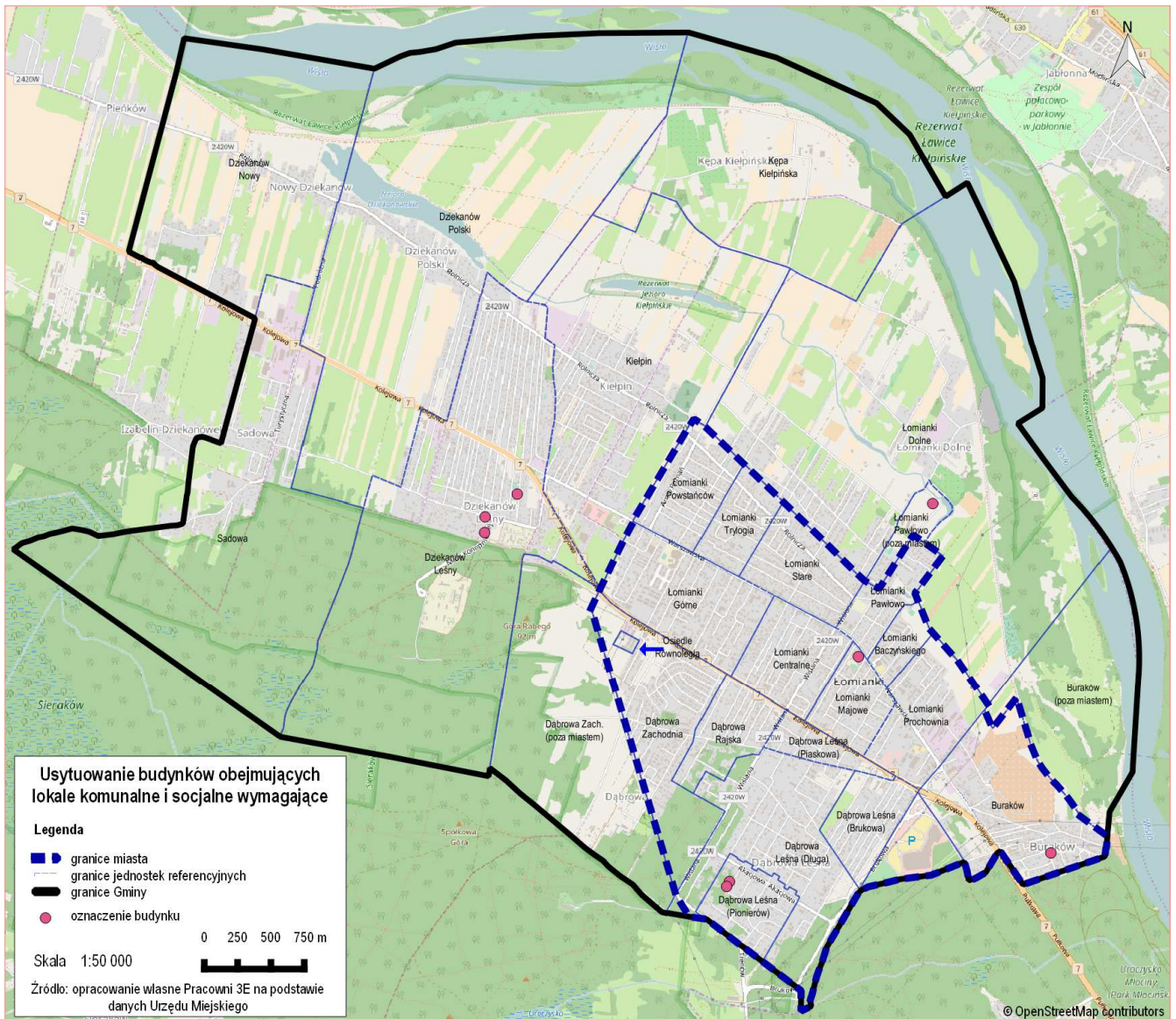

Tabela 20 Wskaźniki dot. sfery technicznej

	nazwa jednostki referencyjnej	SFERA TECHNICZNA BUDYNKI i DROGI	
		WSKAŹNIK DELIMATYCJNY lokalizacja budynków komunalnych wymagających podjęcia prac remontowych	WSKAŹNIK DELIMATYCJNY zły stan większości lub głównych dróg gminnych
MIASTO	Buraków	TAK	
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)		TAK
	Dąbrowa Leśna (Długa)		
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)		TAK
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	TAK	TAK
	Dąbrowa Rajska		
	Dąbrowa Zachodnia		
	Łomianki Baczyńskiego		
	Łomianki Centralne		
	Łomianki Górne		
	Łomianki Majowe	TAK	
	Łomianki Pawłowo		
	Łomianki Powstańców		
	Łomianki Prochownia		
	Łomianki Stare		
	Łomianki Trylogia		
	Osiedle Równoległa		
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)		
	Dziekanów Bajkowy	TAK	TAK
	Dziekanów Leśny	TAK	TAK
	Dziekanów Nowy		TAK
	Dziekanów Polski		TAK
	Kępa Kiełpińska		TAK
	Kiełpin		TAK
	Łomianki Dolne		TAK
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	TAK	TAK
	Sadowa		TAK
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały		
	Łącznie		

Źródło: opracowanie własne

WNIOSKI

Największym problemem w zakresie sfery technicznej jest stan dróg/ulic oraz budynków komunalnych. Drogi w stanie złym dominują głównie w obszarze wiejskim, natomiast najpilniejszych prac remontowych wymagają budynki komunalne zlokalizowane w Burakowie, Dziekanowie Bajkowym, Dziekanowie Leśnym, Łomiankach Majowych, Łomiankach Pawłowo (poza miastem) i Dąbrowie Leśnej (Pionierów).

1.6 Sfera środowiskowa

SFERA ZJAWISKO / PROBLEM	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020	BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)
ŚRODOWISKOWA	<ul style="list-style-type: none"> ■ Presja urbanistyczna na najcenniejsze krajobrazowo i przyrodniczo tereny (lasy, sąsiedztwo KPN i brzegi starorzecza) ■ Presja na zabudowę terenów o niekorzystnych warunkach geotechnicznych 	<ul style="list-style-type: none"> ■ nadmierny ruch drogowy w tym ciężarowy (71,11%) ■ zagrożenie powodziowe gminy (61,11%) ■ uciążliwe oddziaływanie drogi krajowej nr 7 (hałas, zanieczyszczenie) (57,78%) ■ (słaba egzekucja przepisów chroniących środowisko, częste naruszanie tych przepisów (np.. spalanie odpadów, zasypywanie starorzeczy i terenów podmokłych) (53,33%) ■ niedostateczna świadomość i kultura ekologiczna społeczności (52,22%) ■ dzikie wysypiska (48,59%) ■ obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska (azbest) (23,33%) ■ nadmierne zanieczyszczenie środowiska (22,22%)

Biorąc pod uwagę powyższe na obszarze Gminy identyfikuje się jeden główny problem związany z przebiegiem drogi krajowej nr 7, która generuje zanieczyszczenie powietrza oraz wzmożony hałas, jak również ryzyko poważnej awarii związanej z transportem towarów niebezpiecznych oraz problemy lokalne wymagające podjęcia właściwych działań.

W samych Łomiankach brak jest istotnych emitorów punktowych, stąd należy przypuszczać, że jedynym istotnym źródłem degradacji atmosfery jest właśnie droga krajowa nr 7 - główna ruchu przyspieszonego. Zgodnie z SUKiZP w bezpośrednim otoczeniu jezdni stężenia zanieczyszczeń charakterystycznych (tlenki azotu, tlenki ołowiu, ozon) przekraczają normy.

Droga krajowa nr 7 jest również głównym na terenie gminy liniowym emitorem hałasu. Ostatnie pomiary natężenia hałasu komunikacyjnego na terenie gminy Łomianki przeprowadzane były w roku 2010 i wskazały przekroczenia poziomów dopuszczalnych zarówno w porze dziennej jak i nocnej.

W mniejszym stopniu uciążliwości akustyczne stwarza ulica Warszawska, która jest główną arterią w ruchu lokalnym na terenie miasta Łomianki. Pozostałe - drogi gminne i powiatowe powodują znacznie mniejsze – lokalne uciążliwości hałasowe o charakterze czasowym w ciągu doby.

Wyżej wymienione problemy związane z drogą krajową nr 7 dotyczą głównie Burakowa, Dąbrowy Leśnej (Piaskowa i Brukowa), Dąbrowy Rajskiej, Dąbrowy Zachodniej, Osiedla Równoległa, Łomianek

Górnych, Łomianek Centralnych, Łomianek Majowe, Łomianek Prochowni oraz Kiełpina, Dziekanowa Bajkowego, Dziekanowa Leśnego, Dziekanowa Polskiego, Sadowej i Dziekanowa Nowego.

Ponadto podczas przeprowadzonych spotkań i rozmów z mieszkańcami były zgłaszane problemy związane z niską jakością powietrza powodowaną przez palenie odpadów komunalnych w paleniskach domowych.

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska (WIOŚ) na obszarze Gminy odnotowuje się przekroczenia poziomów dopuszczalnych benzo(a)pirenu (B(a)P), PM10, PM2,5 oraz NO2.

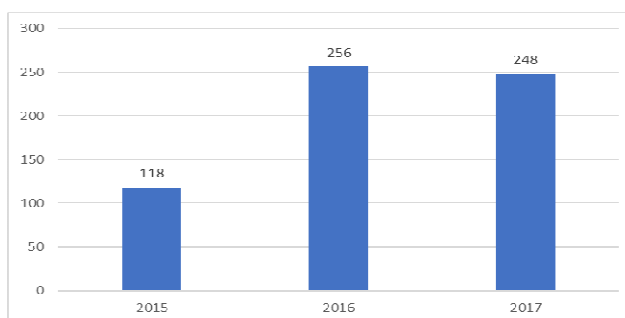
Tabela 21 Uśrednione dla obszaru gmin powiatu Warszawskiego Zachodniego wartości przekroczeń poziomów dopuszczalnych wybranych substancji

gmina	Uśrednione dla obszaru gmin wartości:				
	PM10 rok	Liczba dni z przekroczeniem średniego dobowego stężenia PM10 50 µg/m ³	PM2,5 rok	B(a)P rok	NO2 rok
Błonie	13,4	2	11,5	0,8	8,1
Izabelin	12,8	5	11,5	0,8	7,1
Kampinos	11,5	1	11,0	0,8	5,1
Leszno	11,3	1	10,4	0,7	5,5
Łomianki	17,3	16	14,5	1,2	11,2
Ożarów Mazowiecki	18,8	18	14,6	1,1	15,4
Stare Babice	16,3	13	13,6	1,1	10,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ

Również dane Straży Miejskiej wskazują na liczne zgłoszenia spalania odpadów w paleniskach domowych. Jak pokazują dane za ostatnie 3 lata (za rok 2017 dane za 1. półrocze) liczba zgłoszeń wykazuje tendencję rosnącą.

Wykres 5 Liczba zgłoszeń odebranych przez Straż Miejską od mieszkańców dotyczących spalania odpadów w latach 2015-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej

Natomiast biorąc pod uwagę liczbę zgłoszeń przypadającą na liczbę budynków mieszkalnych najwięcej tego rodzaju zgłoszeń ma miejsce w Kępie Kiełpińskiej, Łomiankach Prochownia, Dąbrowie Leśnej (Piaskowa), Dąbrowie Leśnej (Brukowa) oraz Dąbrowie Leśnej (Pionierów).

Tabela 22 Wskaźnik dot. sfery środowiskowej

	nazwa jednostki referencyjnej	liczba zgłoszeń dot. spalania odpadów (w latach 2015-2017)	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba zgłoszeń dot. spalania odpadów (w latach 2015-2017) przypadająca na 100 budynków mieszkalnych
MIASTO	Buraków	38	7,35
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	23	12,92
	Dąbrowa Leśna (Długa)	23	4,73
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	23	15,13
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	18	11,61
	Dąbrowa Rajska	19	8,41
	Dąbrowa Zachodnia	29	7,46
	Łomianki Baczyńskiego	5	6,94
	Łomianki Centralne	41	9,13
	Łomianki Górne	32	5,42
	Łomianki Majowe	24	6,72
	Łomianki Pawłowo	12	4,80
	Łomianki Powstańców	28	6,25
	Łomianki Prochownia	37	15,81
	Łomianki Stare	45	8,23
	Łomianki Trylogia	21	6,98
	Osiedle Równoległa	0	0,00
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	0	0,00
	Dziekanów Bajkowy	42	8,42
	Dziekanów Leśny	34	6,48
	Dziekanów Nowy	14	6,67
	Dziekanów Polski	10	3,17
	Kępa Kiełpińska	8	17,78
	Kiełpin	45	6,11
	Łomianki Dolne	30	3,66
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	4	6,15
	Sadowa	17	5,21
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały		
	Łącznie	622	6,93

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej i Urzędu Miejskiego

WNIOSKI

Podstawowym czynnikiem kryzysowym w sferze środowiskowej jest emisja zanieczyszczeń oraz hałasu przez intensywny ruch drogowy na drodze krajowej nr 7. Problem ten jest potęgowany przez proceder spalania przez mieszkańców odpadów w paleniskach domowych. Pod kątem jakości powietrza, biorąc pod uwagę również bliski przebieg DK7, najgorsza sytuacja jest w Łomiankach Prochownia, Dąbrowie Leśnej (Piaskowa) oraz Dąbrowie Leśnej (Brukowa).

1.7 Podsumowanie diagnozy

Z przeprowadzonej diagnozy wynikają następujące wnioski:

1. Populacja mieszkańców Gminy powoli starzeje się – w ciągu obserwowanych ostatnich 10 lat relacja osób w wieku poprodukcyjnym do mieszkańców ogółem zwiększyła się o ponad 5 punktów procentowych, obecnie prawie 18% mieszkańców Gminy to seniorzy. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przypadająca na liczbę osób w wieku produkcyjnym najtrudniejsza sytuacja jest w następujących jednostkach:

- Łomianki Baczyńskiego,
- Łomianki Trylogia.

Natomiast udział osób w wieku przedprodukcyjnym najmniej korzystnie kształtuje się w:

- Dąbrowa Leśna (Pionierów),
- Łomianki Baczyńskiego,
- Buraków.

Ponadto niepokojący jest odpływ ludności z części miejskiej Gminy lub bezpośrednio do niej przylegającej. Największy odpływ ludności na przestrzeni ostatnich lat odnotowały Łomianki Pawłowo (poza miastem), Łomianki Pawłowo, Łomianki Powstańców oraz Łomianki Majowe. Przyczyną tego stanu rzeczy są wskazywane przez respondentów takie problemy jak starzenie się społeczeństwa oraz odpływ młodych mieszkańców.

2. W Łomiankach odsetek osób korzystających ze świadczeń OPS nie jest na bardzo wysokim poziomie. Jednakże część jednostek charakteryzuje się średnią znacznie powyżej wartości dla całej Gminy.

Najwyższy udział świadczeniobiorców OPS w rodzinach na tysiąc mieszkańców – na poziomie 81,2 - odnotowano w jednostkach Łomianki Pawłowo (poza miastem). Wskaźnik niepokojąco wysoki odnotowano również w jednostkach: Łomianki Powstańców, Łomianki Stare oraz w Dąbrowie Leśnej (Pionierów).

Warto zauważyć, że nominalnie najwięcej świadczeniobiorców zamieszkuje w jednostkach: Łomianki Stare (83), Łomianki Powstańców (64), Dziekanów Leśny (60) oraz Buraków (54). Wysoki udział świadczeniobiorców OPS w Łomiankach Pawłowo (poza miastem) oraz Dąbrowie Leśnej (Pionierów) wynika z lokalizacji domów komunalnych w tych jednostkach (odpowiednio ul. Fabryczna 2 i 2a oraz Pionierów 38).

3. W Łomiankach stopa bezrobocia nie jest na b. wysokim poziomie. Jednakże część jednostek charakteryzuje się średnią znacznie powyżej wartości dla całej Gminy. Biorąc pod uwagę

wielkość (powierzchnię poszczególnych jednostek) oraz wartości bezwzględne najbardziej niepokojąca sytuacja jest w jednostkach: Dąbrowa Leśna (Pionierów) oraz Łomianki Pawłowo (poza miastem).

4. W opinii mieszkańców kwestia przestępczości nie stanowi zasadniczego problemu w Łomiankach. Zgodnie z danymi Straży Miejskiej i Policji przestępstwa i wykroczenia kumulują się w obszarze głównych ulic/ciągów komunikacyjnych w mieście. Są to głównie następujące ulice: Warszawska, Baczyńskiego, Brukowa, Staszica i Włociańska.
5. W opinii mieszkańców kwestia niskiej aktywności społecznej - małego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej stanowi istotny problem wymagający rozwiązania. Również dokumenty strategiczne Gminy wskazują na niski poziom kapitału społecznego.

Można przypuszczać, że skutkiem takiej niekorzystnej atmosfery dla aktywności społecznej oraz ogólnie niskiego poziomu zaufania społecznego, jest po pierwsze duża liczba ludności napływowej (głównie rodzin zamożnych niezainteresowanych integracją i aktywnością społeczną), ale również brak skutecznych form współpracy pomiędzy samorządem a mieszkańcami - brakuje takich przedsięwzięć, które przelożyłyby się na poprawę jakości tej współpracy, a tym samym na wzrost poziomu kapitału społecznego. Ponadto w niektórych częściach Łomianek brakuje również miejsca, w których mieszkańcy mogliby spotkać się i podyskutować o potrzebach/przedsięwzięciach danej społeczności (np. Buraków).

Z przeprowadzonych spotkań i rozmów z mieszkańcami i/lub ich przedstawicielami wynika, że sytuacja w tym zakresie dot. całej Gminy. Natomiast biorąc pod uwagę frekwencję mieszkańców podczas spotkań rad osiedlowych i sołeckich to najmniej korzystnie sytuacja wygląda w Dąbrowie Leśnej (Piaskowa), Dąbrowie Zachodniej (poza miastem) oraz Dąbrowie Leśnej (Brukowa).

6. Część ankietowanych mieszkańców wskazuje na niski poziom edukacji oraz utrudniony dostęp do edukacji, kursów i szkoleń. Z treści formułowania ostatniego problemu wynika raczej, że może on dotyczyć osób dorosłych, a ew. oferta mogłaby być skierowana do osób bezrobotnych, których koncentracja została opisana we wcześniejszym rozdziale. Natomiast z przeprowadzonej analizy poziomu edukacji w szkołach podstawowych i gimnazjach wynika, że najgorsze wyniki z egzaminów zewnętrznych uzyskują uczniowie szkoły podstawowej w Sadowej oraz Gimnazjum nr 1. Należy jednak podkreślić, że nie są to wyniki odbiegające od średnich w powiecie czy województwie. Nierzadko również średnie wyniki uczniów z tych szkół przekraczają wartości dla większych jednostek administracyjnych.
7. W sferze gospodarczej Gmina Łomianki dosyć korzystnie wypada na tle większych jednostek administracyjnej. Niemniej jednak część jednostek referencyjnych ma znacznie niższe wartości przyjętego wskaźnika przedsiębiorczości. Są to przede wszystkim: Dziekanów Polski, Sadowa, Osiedle Równoległa, Łomianki Baczyńskiego oraz Łomianki Powstańców. Szczególnie w tych dwóch ostatnich jednostkach, mimo sprzyjających uwarunkowań (obie jednostki znajdują się w części miejskiej Gminy), sytuacja wygląda niekorzystnie. Spowodowane to może być niekorzystną strukturą demograficzną, w tym przeważają liczbą osób w wieku poprodukcyjnym.
8. Obowiązujące dokumenty strategiczne Gminy, w tym SUIKZP wskazują na poważne braki w sferze funkcjonalno-przestrzennej, które koncentrują się w centralnej części Gminy wzdłuż ulicy Warszawskiej. Są to deficyty istotnych elementów niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania miasta i gminy, w tym brak terenów koncentracji usług tworzących centrum miasta i lokalne centra osiedlowe. Ulica Warszawska, mimo posiadania istotnych potencjałów mogących zapewnić rozwiązanie ww. problemów, obecnie nie stanowi właściwie funkcjonalnej części miasta.

Podstawowym problemem z zakresu sfery funkcjonalno-przestrzennej, w tym stanowiącym o atrakcyjności miejsca zamieszkania, są ogólnodostępne miejsca rekreacji. Biorąc pod uwagę wskazane w SUIKZP obszar do rewitalizacji oraz brak miejsc rekreacji najtrudniejsza sytuacja pod tym względem jest w Łomiankach Baczyńskiego, Łomiankach Pawłowo, Łomiankach Powstańców, Łomiankach Prochownia, Łomiankach Starych oraz Łomiankach Trylogia.

Największym problemem w zakresie sfery technicznej jest stan dróg/ulic oraz budynków komunalnych. Drogi w stanie złym dominują głównie w obszarze wiejskim, natomiast najpilniejszych prac remontowych wymagają budynki komunalne zlokalizowane w Burakowie, Dziekanowie Bajkowym, Dziekanowie Leśnym, Łomiankach Majowych, Łomiankach Pawłowo (poza miastem) i Dąbrowie Leśnej (Pionierów).

9. Podstawowym czynnikiem kryzysowym w sferze środowiskowej jest emisja zanieczyszczeń oraz hałasu przez intensywny ruch drogowy na drodze krajowej nr 7. Problem ten jest potęgowany przez proceder spalania przez mieszkańców odpadów w paleniskach domowych. Pod kątem jakości powietrza, biorąc pod uwagę również bliski przebieg DK7, najgorsza sytuacja jest w Łomiankach Prochownia, Dąbrowie Leśnej (Piaskowa) oraz Dąbrowie Leśnej (Brukowa).

1.8 Delimitacja obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Pierwszym etapem wyznaczenia obszaru zdegradowanego była identyfikacja i pomiar negatywnych zjawisk na obszarze Gminy w oparciu o analizę wskaźnikową i jakościową. Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego (w którym zawiera się całość lub część obszaru rewitalizacji) posłużyły wyniki pomiaru negatywnych zjawisk w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej. Wykorzystano łącznie 9 wskaźników: 6 społecznych, 1 gospodarczy, 2 przestrzenno-funkcjonalne, 2 techniczne oraz 1 środowiskowy. Pomiar zjawisk nastąpił na poziomie wyznaczonych jednostek referencyjnych.

Warunkiem koniecznym do zaliczenia danego obszaru do obszaru zdegradowanego jest koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (tzn. do obszaru zdegradowanego nie można zaliczyć obszaru, na którym nie zidentyfikowano stanu kryzysowego w sferze społecznej). Przyjęto, że o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych zadecyduje występowanie niskiego poziomu w minimum 4 z 6 wskaźników społecznych. Spośród 27 zamieszkałych jednostek referencyjnych taki stan zidentyfikowano w 12 jednostkach. Następnie przeanalizowano w tych jednostkach występowanie negatywnych zjawisk w pozostałych sferach (przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej). We wszystkich 12 jednostkach, gdzie stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, stwierdzono również w min. jednej sferze stan kryzysowy.

Tym samym obszar zdegradowany obejmuje następujące 12 jednostek:

1. Buraków
2. Dąbrowa Leśna (Brukowa)
3. Dąbrowa Leśna (Piaskowa)
4. Dąbrowa Leśna (Pionierów)
5. Łomianki Baczyńskiego
6. Łomianki Centralne
7. Łomianki Majowe

8. Łomianki Powstańców
9. Łomianki Stare
10. Łomianki Trylogia
11. Dziekanów Leśny
12. Łomianki Pawłowo (poza miastem)

Reasumując, obszar zdegradowany stanowią jednostki zamieszkałe (łącznie powierzchnia to 19,4% powierzchni Gminy – 750,3 ha, łączna liczba ludności to 10 900 osób, co stanowi 46,2% mieszkańców Gminy).

W związku z powyższym nastąpiła konieczność wyboru jedynie części obszaru zdegradowanego do przeprowadzenia rewitalizacji.

Przy finalnym wyborze obszaru rewitalizacji kierowano się zasadą szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, technicznych, przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych oraz istotnego znaczenia dla rozwoju lokalnego. Do obszaru rewitalizacji zaliczono przede wszystkim jednostki o największej liczbie wskaźników społecznych (6 na 6) oraz wysokiej koncentracji (powyżej 5% liczby mieszkańców) osób narażonych lub żyjących w ubóstwie. Jednostki, w których odnotowano kryzysowy stan we wszystkich 6 wskaźnikach to Dąbrowa Leśna (Piaskowa) oraz Łomianki Powstańców. Natomiast jednostki charakteryzujące się koncentracją osób narażonych na ubóstwo (korzystające ze świadczeń OPS) to Dąbrowa Leśna (Pionierów), Łomianki Stare oraz Łomianki Pawłowo (poza miastem). Do obszaru rewitalizacji zdecydowano się również dołączyć Łomianki Majowe, które odnotowały w ostatnich latach znaczny spadek ludności oraz Buraków zgłaszany przez mieszkańców jako obszar wymagający działań rewitalizacyjnych. Ostatecznie obszarem rewitalizacji zostaną objęte następujące jednostki referencyjne:

- Buraków
- Dąbrowa Leśna (Piaskowa)
- Dąbrowa Leśna (Pionierów)
- Łomianki Majowe
- Łomianki Powstańców
- Łomianki Stare
- Łomianki Pawłowo (poza miastem)

Poniższa tabela stanowi podsumowanie analizy wskaźnikowej oraz poszczególnych etapów dot. wyboru obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

nazwa jednostki referencyjnej	ludność (31.12.2015)	SFERA SPOŁECZNA						SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA		SFERA GOSPODARSTWA	SFERA ŚRODOWISKA	SFERA TECHNICZNA BUDYNKI I DROGI	
		WSKAŹNIK DELIMITACYJNY zmiana ludności 2011-2015 [%]	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY bezrobótni na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców OPS przypadająca na 1 tys. ludności (2015)	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY frekwencja podczas zebrania rad osiedlowych i sołectwach	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY brak ogólnodostępnych miejsc rekreacji	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY obszar jednostki częściowo objęty wskazaniem SUIKZP do rewitalizacji	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym przypadająca na 1 aktywne przedsiębiorstwo	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba zgłoszeń dot. spalania odpadów (w latach 2015-2017) przypadająca na 100 budynków mieszkalnych	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY lokalizacja budynków komunalnych wymagających podjęcia prac remontowych	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY zły stan większości lub głównych dróg gminnych
Buraków	1405	0,6%	37,4	18,4	25,15	38,43	2,9%		TAK	4,5	7,35	TAK	
Dąbrowa Leśna (Brukowa)	450	3,8%	25,1	21,3	38,87	24,44	0,6%	TAK		4,7	12,92		TAK
Dąbrowa Leśna (Długa)	1174	5,2%	32,1	20,1	19,72	3,41	1,5%	TAK		3,6	4,73		
Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	486	0,4%	29,7	19,1	39,60	28,81	0,4%	TAK		5,1	15,13		TAK
Dąbrowa Leśna (Pionierów)	326	1,5%	38,1	16,6	71,07	52,15	3,4%			3,9	11,61	TAK	TAK
Dąbrowa Rajska	580	-4,0%	33,6	20,5	28,99	6,90	5,4%	TAK		4,2	8,41		
Dąbrowa Zachodnia	1190	4,2%	27,9	21,8	30,22	20,17	3,7%	TAK		3,9	7,46		
Łomianki Baczyńskiego	1024	-1,3%	50,8	17,1	40,85	16,60	2,8%	TAK	TAK	7,4	6,94		
Łomianki Centralne	1210	2,7%	27,7	23,8	47,09	36,36	1,5%		TAK	3,7	9,13		
Łomianki Górne	1890	3,3%	27,0	25,1	26,03	16,93	1,5%		TAK	4,1	5,42		
Łomianki Majowe	973	-5,7%	36,2	19,5	31,30	33,92	2,1%		TAK	3,6	6,72	TAK	
Łomianki Pawłowo	465	-10,5%	28,2	27,7	34,35	6,45	7,1%	TAK	TAK	2,7	4,80		
Łomianki Powstańców	1117	-6,3%	34,0	19,9	64,37	57,30	2,0%	TAK	TAK	6,9	6,25		
Łomianki Prochowia	570	4,4%	31,9	21,6	29,50	21,05	9,6%	TAK	TAK	2,3	15,81		
Łomianki Stare	1554	1,1%	33,4	19,1	30,79	53,41	3,0%	TAK	TAK	4,9	8,23		
Łomianki Trylogia	814	1,4%	47,0	19,3	35,79	12,29	2,7%	TAK	TAK	4,8	6,98		
Osiedle Równoległa	230	2,6%	13,4	30,0	14,08	13,04	3,7%			7,5	0,00		
Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	113	10,6%	28,2	19,5	42,25	8,85	0,5%	TAK		5,5	0,00		
Dziekanów Bajkowy	970	12,2%	23,7	26,3	39,79	13,40	4,9%			5,8	8,42		
Dziekanów Leśny	1307	2,1%	29,7	20,4	33,67	45,91	1,4%			5,8	6,48	TAK	TAK
Dziekanów Nowy	377	14,1%	23,9	25,7	26,55	26,53	8,2%	TAK		5,3	6,67		TAK
Dziekanów Polski	1040	13,3%	24,9	26,3	29,32	21,15	3,1%	TAK		8,0	3,17		TAK
Kępa Kiełpińska	77	11,7%	38,1	24,7	95,24	25,97	37,1%	TAK		5,3	17,78		TAK
Kiełpin	1739	6,2%	24,9	25,6	29,92	15,53	1,8%		TAK	4,2	6,11		TAK
Łomianki Dolne	1570	37,1%	12,6	36,2	19,10	31,21	3,0%			4,7	3,66		TAK
Łomianki Pawłowo (poza miastem)	234	-12,8%	21,5	25,2	76,39	81,20	2,9%			4,2	6,15	TAK	TAK
Sadowa	712	9,7%	20,1	22,1	51,95	18,26	4,9%			7,8	5,21		TAK
Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	0	-	-	-	-	-	-						
Łącznie	23597	5,0%	29,6	22,9	34,26	27,33	3,0%			4,6	6,93		

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

Obszar rewitalizacji stanowi podobszary zamieszkałe, wskazane na poniższej mapie (łącznie powierzchnia to 7,4% powierzchni gminy – 287,3 ha, łączna liczba ludności to 6 095, co stanowi 25,8% mieszkańców Gminy).

Tabela Powierzchnia i liczba ludności obszaru rewitalizacji

Obszar	Powierzchnia	Mieszkańcy
Łomianki – ogółem	3875,63 ha	23 597 osób
Obszar rewitalizacji (łącznie wszystkie podobszary)	287,3 ha (7,4 % powierzchni gminy)	6 095 osób (25,8% ludności gminy)
Obszar zdegradowany	750,3 ha (19,4% powierzchni gminy)	10 900 osób (46,2% ludności gminy)

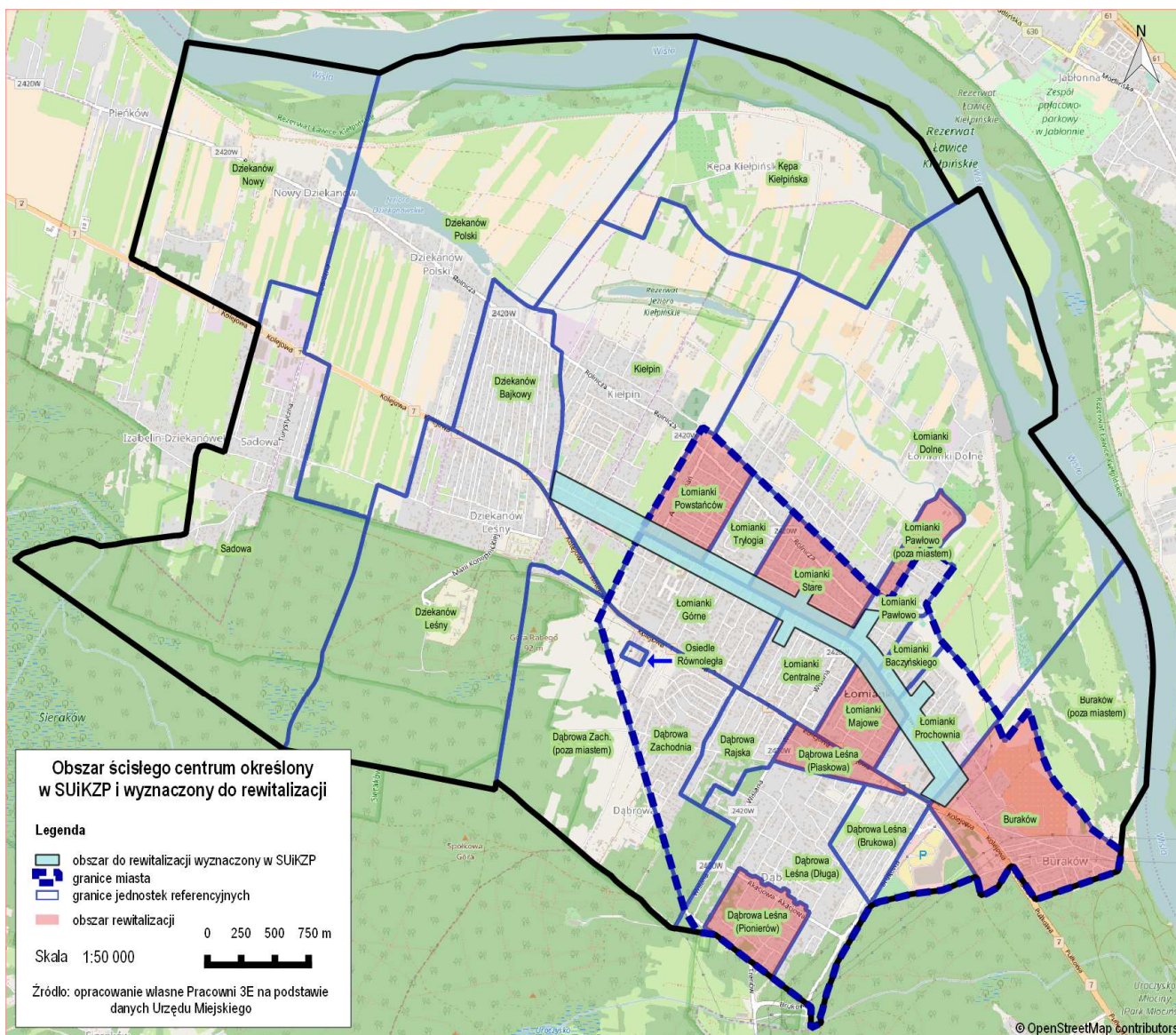
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego, stan na 31.12.2015 r.

Mapa 9 Obszar ścisłego centrum wyznaczony do rewitalizacji w SUIKZP na tle obszaru rewitalizacji wyznaczonego LPR

Dodatkowy opis podobszarów rewitalizacji

Obszar rewitalizacji – ze względu na odrębność poszczególnych jego części pod względem przestrzennym czy problemowym został podzielony na 7 podobszarów rewitalizacji, zgodnie z wcześniej wyznaczonymi jednostkami referencyjnymi.

Łącznie, wszystkie podobszary rewitalizacji, są zamieszkiwane przez nieco ponad 6 tys. osób, co stanowi prawie 26% ludności miasta zameldowanej na stałe. Podobszary zajmują łącznie 287,3 ha co stanowi ok. 7,4% powierzchni gminy.

Poniżej zostały podsumowane wskaźniki delimitacyjne obejmujące poszczególne podobszary. Wartości przekraczające średnią wartość (lub obrazujące występowanie danego zjawiska) zostały oznaczone kolorem żółtym.

Tabela 23 Podsumowania analizy wskaźnikowej obszaru rewitalizacji

nazwa jednostki referencyjnej	ludność (31.12.2015)	Wskaźniki delimitacyjne										
		WSKAŹNIK DELIMITACYJNY zmiana ludności 2011-2015 [%]	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY bezrobotni na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców OPS przypadająca na 1 tys. ludności (2015)	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY frekwencja podczas zebrań rad osiedlowych i sołectkich	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY brak ogólnodostępnych miejsc rekreacji	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY obszar jednostki częściowo objęty wskazaniem SUHKZP do rewitalizacji	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym przypadająca na 1 aktywne przedsiębiorstwo	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba zgłoszeń dot. spalania odpadów (w latach 2015-2017) przypadająca na 100 budynków mieszkalnych	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY lokalizacja budynków komunalnych wymagających podjęcia prac remontowych
Buraków	1405	0,6%	37,4	18,4	25,15	38,43	2,9%	TAK	4,5	7,35	TAK	
Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	486	0,4%	29,7	19,1	39,60	28,81	0,4%	TAK	5,1	15,13		TAK
Dąbrowa Leśna (Pionierów)	326	1,5%	38,1	16,6	71,07	52,15	3,4%		3,9	11,61	TAK	TAK
Łomianki Majowe	973	-5,7%	36,2	19,5	31,30	33,92	2,1%	TAK	3,6	6,72	TAK	
Łomianki Powstańców	1117	-6,3%	34,0	19,9	64,37	57,30	2,0%	TAK	TAK	6,9	6,25	
Łomianki Stare	1554	1,1%	33,4	19,1	30,79	53,41	3,0%	TAK	TAK	4,9	8,23	
Łomianki Pawłowo (poza miastem)	234	-12,8%	21,5	25,2	76,39	81,20	2,9%		4,2	6,15	TAK	TAK

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

1.9 BURAKÓW

Podobszar jest ograniczony od północnego zachodu granicą osiedla Łomianki Prochownia wzdłuż ulicy Brukowej oraz granicą sołectwa Łomianki Dolne linią wyznaczoną osią ulicy Brukowej do granic ogródków działkowych, od wschodu i południa granicą miasta stołecznego Warszawa wzdłuż nurtu rzeki Wisły oraz ulicami: Parkową, Kolejową i Starej Cegielni, od południowego-zachodu wzdłuż ulicy Stary Tor.

Buraków jest jednym z bardziej licznych podobszarów rewitalizacji – zamieszkuje w nim blisko 1,5 tys. mieszkańców. Część osiedla (ul. Pancierz) została przestrzennie oddzielona przebiegiem DK7 i ustawieniem ekranów akustycznych, co powoduje dodatkowo odseparowanie tej części od pozostałej części osiedla. Na obszarze Burakowa dominuje zabudowa jednorodzinna. Buraków również charakteryzuje się niekorzystną na tle Gminy sytuacją demograficzną – wysokim udziałem osób w wieku poprodukcyjnym i niskim udziałem dzieci i młodzieży. W Burakowie znajduje się budynek komunalny, w którym znajdują się dwa lokale mieszkalne. Do roku 2015 funkcjonowała tu świetlica osiedlowa, filia domu kultury, punktu bibliotecznego oraz lokalu wyborczego.

1.10 DĄBROWA LEŚNA (PIASKOWA)

Podobszar jest ograniczony od zachodu ul. Wiślaną, od północy ul. Kolejową, od południa ul. Dolną. Na obszarze dominuje zabudowa jednorodzinna.

W podobszarze tym mieszka blisko 500 osób.

Z przeprowadzonych badań wynika, że najpoważniejszym problemem społecznym w jednostce jest wysoki poziom ubóstwa. Najpoważniejszym powodem występowania przez mieszkańców o pomoc społeczną jest niepełnosprawność.

Innym problemem w jednostce jest bliskość przebiegu drogi krajowej nr 7, która generuje wzmożony hałas, zanieczyszczenie powietrza oraz barierę przestrzenną dla mieszkańców w dotarciu do części centralnym miasta.

1.11 DĄBROWA LEŚNA (PIONIERÓW)

Podobszar jest ograniczony od zachodu ul. Grzybową, od północy ul. Akacją (zabudowania po obu stronach ulicy), od południa ul. Kampinoską (granica Gminy) od wschodu ul. Graniczną. Na obszarze dominuje zabudowa jednorodzinna.

Jest to jedna z najmniejszych jednostek wyznaczonych do rewitalizacji zamieszkiwana przez ponad 300 mieszkańców.

Z przeprowadzonych badań wynika, że najpoważniejszym problemem społecznym w jednostce jest wysoki poziom ubóstwa oraz bezrobocie. Problem ten dotyczy głównie mieszkańców żyjących w dwóch domach komunalnych przy ul. Pionierów. Dodatkowym powodem występowania przez mieszkańców o pomoc społeczną.

1.12 ŁOMIANKI MAJOWE

Podobszar osiedla jest ograniczony od zachodu granicą osiedla Łomianki Centralne wzdłuż linii równoległej do ulicy Szkolnej biegnącej między ulicami: Szkolna i Malarska, od północy granicą osiedli Łomianki Pawłowo, Łomianki Baczyńskiego i Łomianki Prochownia wzdłuż ulicy Warszawskiej, od wschodu granicą osiedla Łomianki Prochownia wzdłuż linii równoległej do ulic: Leśna i 22 Września, od południa granicą osiedla Dąbrowa Leśna wzdłuż ulicy Kolejowej.

Na obszarze są zlokalizowane: Szkoła Podstawowa nr 1 im. M. Kownackiej oraz filia Urzędu Miejskiego.

Na obszarze dominuje zabudowa jednorodzinna.

Jest to podobszar zamieszkiwany przez blisko 1 tys. mieszkańców.

Na obszarze tym występują problemy zarówno natury demograficznej jak i społecznej. Głównym powodem występowania przez mieszkańców o pomoc społeczną jest niepełnosprawność.

1.13 ŁOMIANKI POWSTAŃCÓW

Podobszar jest ograniczony od zachodu granicą sołectwa Kiełpin od ulicy Warszawskiej do Cienistej, od północy granicą jednostki Łomianki Dolne, od wschodu granicą osiedla Łomianki Trylogia wzdłuż osi ulicy Jedności Robotniczej, od południa granicą osiedla Łomianki Górne wzdłuż osi ulicy Warszawskiej. Na obszarze występuje zarówno zabudowa jednorodzinna jak i wielorodzinna.

Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami jest to osiedle, w którym koncentruje się problem ubóstwa, bezrobocia oraz wyraźnie większy odsetek seniorów.

Głównymi powodami występowania przez mieszkańców o pomoc społeczną jest ubóstwo oraz długotrwała i ciężka choroba.

1.14 ŁOMIANKI STARE

Podobszar jest ograniczony od zachodu granicą osiedla Łomianki Trylogia wzdłuż ulicy Włociańskiej, od północy granicą jednostki Łomianki Dolne, od wschodu granicą osiedla Łomianki Pawłowo wzdłuż osi ulicy Wiślanej, od południa granicą osiedli Łomianki Górne i Łomianki Centralne wzdłuż ulicy Warszawskiej.

Na podobszarze znajduje się Ochotnicza Straż Pożarna, Dom Kultury, Biblioteka Publiczna, Urząd Pocztowy.

Na obszarze występuje zarówno zabudowa jednorodzinna jak i wielorodzinna.

Jest to największy pod względem ludności podobszar do rewitalizacji. Zamieszkuje w nim ponad 1,5 tys. ludności. Głównym problemem społecznym jest to stosunkowo wysoki odsetek osób korzystających ze świadczeń socjalnych.

Głównymi powodami występowania przez mieszkańców o pomoc społeczną jest ubóstwo oraz długotrwała i ciężka choroba.

1.15 ŁOMIANKI PAWŁOWO (POZA MIASTEM)

Podobszar jest ograniczony od zachodu ul. Wiślaną, od północy i wschodu ul. Fabryczną (wraz z przylegającym do tej ulicy terenem byłym garbarni oraz jeziorem), od południa granicą miasta. Na obszarze dominuje zabudowa wielorodzinna, w tym dwa domy komunalne przy ul. Fabrycznej.

Jest to najmniejsza jednostka wyznaczona do rewitalizacji zamieszkiwana przez ponad 200 mieszkańców.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

Z przeprowadzonych badań wynika, że najpoważniejszym problemem społecznym w jednostce jest wysoki poziom ubóstwa oraz bezrobocie. Problem ten dotyczy głównie mieszkańców żyjących w dwóch domach komunalnych przy ul. Fabrycznej.

Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

1.16 Wizja stanu podobszarów po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt)

Przeprowadzona analiza Gminy wykazała występowanie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz w sferach gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Potrzeby mieszkańców odnoszą się przede wszystkim do sfery społecznej, i obejmują przede wszystkim aktywizację społeczną w odniesieniu do różnych grup, szczególnie mieszkańców domów komunalnych, seniorów oraz aktywizację społeczną i obywatelską mieszkańców podobszarów rewitalizacji. Dodatkowo ważnym dla mieszkańców zagadnieniem jest podniesienie jakości życia poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznej i udostępnienie miejsc na cele działań wspólnych mieszkańców.

WIZJA REWITALIZACJI

Podobszary rewitalizacji stanowią atrakcyjne miejsce do zamieszkania, posiadają przyjazne miejsca spotkań i rekreacji, z których korzysta duża liczba mieszkańców, wspólnie działających na rzecz wspólnego dobra.

Po realizacji poszczególnych przedsięwzięć mieszkańcy wybranych obszarów rewitalizacji są aktywni społecznie a poszczególne osiedla/jednostki Gminy oferują zbliżony wysoki poziom oferty aktywności kulturalnej i społecznej. Mieszkańcy angażują się w działania na rzecz lokalnej społeczności, liczba osób korzystających z pomocy społecznej stale się zmniejsza.

Podobszary rewitalizacji są przestrzenią zintegrowaną, mieszkańcy poszczególnych osiedli żyją na porównywalnym poziomie, pojawiające się problemy społeczne mają charakter krótkotrwały i są szybko rozwiązywane.

Podobszary rewitalizacji po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych charakteryzują się:

- wysokim poziomem aktywności i integracji mieszkańców, którzy mają pracę i żyją na satysfakcjonującym poziomie, posiadają kompetencje zawodowe i społeczne umożliwiające aktywny udział w życiu społecznym i pracę zarobkową,
- jest szeroka oferta aktywności społecznej i integracyjnej dla osób z różnych grup, w tym w szczególności dla seniorów i młodzieży,
- budynki użyteczności publicznej są ogólnodostępne, dla wszystkich zainteresowanych, są dostosowane i wyposażone na potrzeby podejmowania działań na rzecz różnych grup mieszkańców i ogółu lokalnej społeczności,
- budynki komunalne są w dobrym stanie technicznym i zapewniają mieszkańcom komfortowe warunki zamieszkania,
- jest wysoki poziom kapitału społecznego, mieszkańcy angażują się w działania na rzecz osiedli, w których mieszkańcy rozwijają zainteresowania,
- przestrzeń publiczna jest dostępna, estetycznie i użytecznie zagospodarowana, stanowi miejsce rekreacji oraz możliwość i inspirację do podejmowania wspólnych działań dla mieszkańców.

1.17 Cele rewitalizacji oraz kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom

Wizja obszaru rewitalizacji realizowana będzie poprzez cele, w ramach których określono kierunki działań oraz odpowiadające im projekty rewitalizacyjne. Cele LPR zostały sformułowane na podstawie potrzeb zawartych w przeprowadzonej diagnozie i w odniesieniu do celów rozwoju Gminy Łomianki zawartych w *Strategii*.

Wyniki diagnozy wskazują na konieczność podjęcia zarówno działań „miękkich”, skoncentrowanych na pomoc osobom narażonym na wykluczenie społeczne, które muszą zostać właściwie zaplanowane i nakierowane na osoby najbardziej potrzebujące wsparcia. Tym działaniom powinny towarzyszyć również zadania inwestycyjne, związane z poprawą przestrzeni publicznej czy rozbudową/modernizacją różnego rodzaju infrastruktury. Tak określone kierunki działań zostały zawarte w poniżej określonych celach rewitalizacji.

1. **CEL 1.** Rozwój wysokiej jakości usług społecznych i rekreacyjnych na podobszarach rewitalizacji

- 1.1. Aktywizacja mieszkańców na rzecz wspólnego dobra.
- 1.2. Wsparcie części mieszkańców korzystających ze świadczeń socjalnych z powodu ubóstwa i/lub niezaradności życiowej oraz ich integracja ze społecznością lokalną.
- 1.3. Stworzenie atrakcyjnej oferty form spędzania wolnego czasu dla młodzieży oraz seniorów.

2. **CEL 2.** Poprawa stanu obiektów, przestrzeni i infrastruktury na podobszarach rewitalizacji

- 2.1 Adaptacja obiektów użyteczności publicznej i prywatnych na cele społeczne.
- 2.2 Poprawa standardów zamieszkania budynków komunalnych.
- 2.3 Poprawa i rozwój przestrzeni publicznych.

1.18 Lista projektów rewitalizacyjnych wraz z opisami

Podstawowym kryterium doboru projektów była zgodność z wnioskami płynącymi z diagnozy Gminy Łomianki, rozumianymi jako problemy społeczne, gospodarcze, funkcjonalno-przestrzenne, techniczne i środowiskowe. Wybrane projekty będą wyłącznie zlokalizowane na terenie obszaru rewitalizacji, ponadto główne projekty zostaną wspierane poprzez działania w ramach projektów o charakterze nieinwestycyjnym, które także będą oddziaływać na obszar rewitalizacji.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz projektów rewitalizacyjnych oraz planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z opisami zawierającymi: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość projektu, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, o ile dane te są możliwe do wskazania.

Dobór projektów oraz terminy ich realizacji zostały określone kierując się odwróceniem negatywnych trendów oraz zminimalizowaniem występowania negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

Projekty planowane w ramach LPR będą realizowane zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania tzn., że projektowane produkty, usługi i środowisko będą użyteczne dla wszystkich mieszkańców w możliwie największym stopniu. Poniższe projekty będą także realizowane w oparciu o wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji oraz równości szans kobiet i mężczyzn jako kluczowe elementy polityki horyzontalnej.

Realizacja zaplanowanych projektów jest niezbędna do powodzenia procesu rewitalizacji w Gminie Łomianki.

1.18.1 Projekty główne

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący
1	Szansa na lepsze życie dla dorosłych i dla dzieci			Fundacja Rozwoju Dzieci im Jana Amosa Komeńskiego we współpracy z OPS w Łomiankach oraz Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i Powiatowym Urzędem Pracy oraz z celowo wybranymi organizacjami pozarządowymi z terenu Łomianek
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Łomianki Pawłowo (poza miastem) Dąbrowa Leśna (Pionierów)
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji
	260 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących		2017-2020
Opis projektu	<p>Kompleksowe wsparcie dla rodzin z bloków komunalnych będzie obejmować następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diagnoza sytuacji wyjściowej (w tym potrzeb rodzin oraz ich problemów). • Szkolenie na temat modelu „Centrum Dziecka i Rodziny”, który Fundacja Rozwoju Dzieci realizowała w kilku gminach w Polsce, a w nim m.in. Jak prowadzić Centrum Dziecka i Rodziny, prowadzenie Grupy Zabawowej, prowadzenie zajęć „Przedsiębiorcze dzieci”. Szkolenie będzie adresowane do pracowników OPS oraz innych osób z instytucji samorządowych – przedszkoli, szkół. Po szkoleniu przedstawiciele instytucji zostaną zaproszeni do wspólnego stworzenia modelu wspierania rodzin dysfunkcyjnych w Łomiankach oraz podzielią się zadaniami do realizacji w ramach tego wsparcia. • Porady (psychologiczne i pedagogiczne) indywidualne dla osób dorosłych – mieszkańców bloków komunalnych, podopiecznych OPS. • Warsztaty z motywacji, zarządzania czasem itp. dla osób dorosłych – w celu wzmocnienia ich postaw proaktywnych oraz prospołecznych. • Grupa zabawowa – cykl zajęć dla rodziców z małymi dziećmi w wieku 0-3 lat. • Przedsiębiorcze dzieci – cykl zajęć dla dzieci w wieku 4-6 lat (12 zajęć, ok. 3 miesiące). • Mini-projekt zrealizowany przez mieszkańców budynków komunalnych, np. dzień dziecka (angażujący dzieci ich rodziny), który będzie okazją do ćwiczenia i wzmocnienia postaw wymagających aktywności ze strony dorosłych, zaangażowania się itp. • Część działań będzie miała charakter plenerowy. Dla budynków komunalnych przy ul. Fabrycznej część zajęć plenerowych zostanie zorganizowana w parku miejskim zrealizowanym w ramach projektu nr 20. 			

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Wskaźniki produktu	Raport z diagnozy	szt.	0	1
	Model - opis Centrum Dziecka i Rodziny (pisemne opracowanie) – wypracowany w gronie partnerów przedsięwzięcia	szt.	0	1
	Szkolenie dla pracowników instytucji samorządowych: <ul style="list-style-type: none"> • Centrum Dziecka i Rodziny • Grupa zabawowa i • Praca metodą projektów • Przedsiębiorcze dzieci	szt.	0	4
	Warsztaty dla dorosłych mieszkańców budynków komunalnych	osoba	0	10
	Porady dla osób dorosłych	godzina/mie siąc	0	10
	Mini-projekt realizowany przez mieszkańców	wydarzenie	0	2
	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Wskaźniki rezultatu	Podniesienie kompetencji - liczba osób przeszkolonych w szkoleniach	osoba	0	4x12
	Liczba dzieci uczestniczących w cyklu zajęć „Przedsiębiorcze dzieci”, które rozwinęły wiedzę ekonomiczną i postawy przedsiębiorcze	osoba	0	8-12
	Liczba matek, rodziców uczestniczących w zajęciach „Grupa zabawowa”, którzy zwiększyli swoje kompetencje rodzicielskie	osoba	0	10
	Liczba rodziców, którzy otrzymali indywidualne porady	osoba	0	10
	Liczba osób dorosłych uczestniczących w warsztatach	osoby	0	3x10

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)		Podmiot realizujący
2	Młodzież projektuje Łomianki przyjazne seniorom		Zarząd Osiedla Buraków we współpracy z Fundacją Szkoła Liderów, Fundacją PERIEE, Towarzystwem inicjatyw Twórczych „ę”, Fundacją CIVIS POLONUS oraz szkołami i innymi ngo z terenu Łomianek
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia
			Wszystkie podobszary rewitalizacji
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania	Przewidywany termin realizacji
	250 000	RPO WM/wkład własny podmiotów realizujących	2018-2023
Opis projektu	<p>Młodzież z Łomianek jest niechętna do angażowania się w sprawy miasta. Ma często negatywną opinię o Łomiankach i wiele swoich potrzeb (edukacyjnych, kulturalnych) realizuje w Warszawie.</p> <p>Z drugiej strony Łomianki, wobec problemu starzenia się społeczności lokalnej, powinny stopniowo przygotowywać infrastrukturę miasta oraz ofertę np. kulturalną czy z zakresu ochrony zdrowia do potrzeb osób starszych.</p> <p>Rozwiązania dla seniorów powinny być projektowane nie tylko przez aktualnych seniorów, ale też osoby młodsze, które w ten sposób mogą myśleć perspektywicznie. A w dodatku udział w takim procesie projektowania może zachęcić młodzież do angażowania się w inne działania lokalne i do zwiększenia współodpowiedzialności młodych mieszkańców Łomianek za rozwój miasta i gminy.</p> <p>Zakres projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zbudowanie zespołu projektowego – wybranych nauczycieli ze szkół, aktywnych seniorów, liderów lokalnych. • Warsztaty w szkołach: „Ja i moje miasto w 2050 roku” • Wybór międzyszkolnych grup wolontariuszy (liderów młodzieżowych). Szkolenie z metod diagnozy itp • Diagnoza potrzeb seniorów – prowadzona przez młodzież z lokalnych szkół z pomocą zewnętrznych ekspertów. • Prezentacja wyników diagnozy podczas warsztatów z udziałem ekspertów zewnętrznych, przedstawicieli NGO, przedsiębiorstw lokalnych oraz seniorów. • Warsztatowe planowanie działań lokalnych na rzecz seniorów. • Działania informacyjno-promocyjne w celu znalezienia sojuszników do realizacji ustalonych działań (samorząd, NGO, biznes). <p>Ponadto, w ramach projektu przewiduje się podjęcie działań na rzecz reaktywowania Młodzieżowej Rady Miejskiej i powołanie Rady Seniorów, która będzie formą utrwalenia efektów tego przedsięwzięcia (utrzyma zaangażowanie osób, które włączyły się w projekt). Obie rady miałyby na celu wspierać Radę Miejską w planowaniu i realizowaniu jak najlepszych działań skierowanych do seniorów i młodzieży. Będzie na bieżąco podpowiadać, jak angażować te dwie grupy wiekowe w życie Łomianek, dzięki czemu korzyści osiągnie całe miasto i wszystkie grupy mieszkańców.</p>		

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba inicjatyw skierowanych do mieszkańców	szt.	0	7
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	liczba osób korzystających z działań aktywizacyjnych	os./dzień	0	20

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący	
3	Projekt pn. „Druha młodość”			Centrum Kultury w Łomiankach	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Wszystkie podobszary rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji	
	40 000	w miarę możliwości ze środków własnych lub zgodnie z ogłaszany konkursami na dofinansowanie projektu		2018	
Opis projektu	<p>Centrum Kultury w Łomiankach planuje zrealizować projekt pn. „Druha młodość” skierowany do osób starszych w wieku 60+. Grupę docelową stanowi 20 osób po 60 roku życia będących mieszkańcami Gminy Łomianki.</p> <p>Osoby te, ze względu na swój wiek oraz obszar zamieszkania, często mają najbardziej utrudniony dostęp do edukacji, aktywności fizycznej i kulturalnej.</p> <p>Kwalifikacja uczestników odbywać się będzie na zasadzie kolejności zapisów.</p> <p>Projekt składa się z 3 etapów, w których zawarte są różne warsztaty tematyczne. Zajęcia prowadzone będą przez wykwalifikowaną i wyszkoloną kadrę, posiadającą doświadczenie w pracy z osobami starszymi. Programy szkoleń zostaną dostosowane do możliwości i poziomu wiedzy uczestników.</p> <p>Etap 1: Edukacja - Podstawy korzystania z Internetu i obsługi komputera Etap 2: Aktywność fizyczna: Nordic Walking, Joga, Taniec, Rękodzieło Etap 3: Zdrowie: Zdrowe odżywianie, Pierwsza pomoc przedmedyczna, Pielęgnacja i wizaż</p> <p>Dzięki zrealizowaniu projektu, seniorzy nauczą się wielu przydatnych w obecnych czasach umiejętności, co niejednokrotnie wpłynie na poprawę jakości życia (w tym m.in. obsługa komputera, znajomość języka angielskiego, zdolność do udzielenia pierwszej pomocy).</p> <p>Realizacja etapów 2 i 3 (zdrowie i aktywność fizyczna) uzmysłowi uczestnikom jak dbać o własne ciało, jakie działania podejmować, aby jak najdłużej utrzymać zdrowie i aktywność ruchową. Mamy nadzieję, że w uczestnikach zaszczepiona zostanie chęć do jak najdłuższej aktywności, samodzielności i korzystania z uroków życia. Taki sposób wspierania starszych osób umożliwi im niezależne życie w środowisku lokalnym.</p>				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba inicjatyw skierowanych do mieszkańców		szt.	0	1
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	liczba osób korzystających z działań aktywizacyjnych		os./dzień	0	30

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący
4	Projekt „FREECK”			Centrum Kultury w Łomiankach
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Wszystkie podobszary rewitalizacji
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji
	40 000	w miarę możliwości ze środków własnych lub zgodnie z ogłaszanymi konkursami na dofinansowanie projektu		2018
Opis projektu	<p>W ramach realizacji programu planujemy zorganizowanie cyklu zróżnicowanych tematycznie, darmowych spotkań z młodzieżą pn. „FREECK”. Cykliczne spotkania będą miały charakter edukacyjny i pobudzający kreatywność. Często młodzi ludzie mają problemy z nauką w szkole, nie radzą sobie z podstawowymi przedmiotami. Często wynika to jednak nie tylko z ich braku chęci do nauki. Mogą posiadać oni predyspozycje, aby rozwijać swoje zdolności, pasje i zainteresowania w zupełnie innych aspektach. Obecny system edukacji często osłabia kreatywność młodych ludzi zamiast ją pobudzać. Dzieci będą miały możliwość zapisywania się na wybrane przez nich zajęcia. Każde z nich prowadzone będzie przez wykwalifikowaną osobę, zajmującą się danymi aktywnościami w sposób zawodowy.</p> <p>Tematy spotkań: - wstępne spotkanie integracyjne, rozmowa na temat kreatywności - fotografia - zajęcia detektywistyczne - zajęcia archeologiczne - taniec - wizaż - architektura - blog, social media - programowanie - archeologia – dziennikarstwo.</p> <p>Istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że dzięki realizacji projektu część z uczestników odkryje nowe pasje i zainteresowania. Natomiast ci z nich, którzy już takowe posiadają - dostaną wyjątkową szansę na ich rozwijanie, a także poznanie osób, którzy są z nimi zawodowo związani.</p> <p>Pośrednio pomoże to również naszej placówce na poznanie potrzeb młodych ludzi i dostosowanie do nich stałej oferty.</p>			
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba inicjatyw skierowanych do mieszkańców	szt.	0	1
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	liczba osób korzystających z działań aktywizacyjnych	os./dzień	0	30

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący
5	Projekt integracji młodzieży			Centrum Kultury w Łomiankach
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Wszystkie podobszary rewitalizacji
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji
	80 000	w miarę możliwości ze środków własnych lub zgodnie z ogłaszanymi konkursami na dofinansowanie projektu		2018
Opis projektu	<p>Zadanie będzie polegało na zorganizowaniu wydarzenia umożliwiającego integrację młodzieży, pobudzenia ich kreatywności i zachęcenia do aktywnego spędzania czasu wolnego.</p> <p>Przedsięwzięcie zakłada przygotowanie koncertów artystów znanych i lubianych wśród młodych ludzi oraz warsztatów tematycznych.</p> <p>Rozpoczęcie współpracy podczas eventu będzie dużo łatwiejsze niż w normalnych okolicznościach. Dlatego też w przyszłości liczymy na ścisłą współpracę Centrum Kultury w Łomiankach z młodzieżą lokalną.</p> <p>Realizację koncertu i warsztatów planujemy na okres wakacyjny kiedy to szczególnie dzieci mają więcej wolnego czasu.</p> <p>Głównym celem realizowanego zadania jest stworzenie możliwości do integracji młodych ludzi zamieszkujących teren Gminy Łomianki oraz pobudzenie ich kreatywności poprzez udział w tematycznych warsztatach oraz stworzenie warunków dla wzmocnienia tożsamości i uczestnictwa w kulturze lokalnej i regionalnej. Dzięki tej inicjatywie zaktywizowana zostanie społeczna integracja młodzieży, głównie poprzez współuczestnictwo i współdziałanie w realizowanych projektach. Tematy warsztatów dostosowane zostaną do zainteresowań ludzi młodych, tj. w sposób nowoczesny umożliwią kontakt z kulturą i sportem.</p> <p>Dzięki tej inicjatywie dotrzemy do najtrudniejszej grupy społecznej a mianowicie do ludzi młodych. Wyciągniemy ich z domów i zachęcimy do aktywnego spędzania wolnego czasu.</p>			
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba inicjatyw skierowanych do mieszkańców	szt.	0	5
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	liczba osób korzystających z działań aktywizacyjnych	osób w ramach całego projektu	0	1500

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)		Podmiot realizujący
6	Młode kobiety. Wspólnoty łomiankowskie. Przedsiębiorczość społeczna - młodzi przedsiębiorcy społeczni jako motor rewitalizacji i aktywizacji marginalizowanych społecznie wspólnot Łomianek		Stowarzyszenie W stronę dziewcząt
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia
			Wszystkie podobszary rewitalizacji
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania	Przewidywany termin realizacji
	150 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących	2018-2023
Opis projektu	<p>Projekt przewiduje następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • upowszechnienie elektronicznego poradnika dla młodocianych liderów przedsiębiorczości społecznej • przeszkolenie 30 młodych osób z Łomianek z zakresu przedsiębiorczości społecznej oraz rozwinięcie ich kompetencji transferowalnych, • zaangażowanie 6 mentorów z różnych grup społecznych, w tym nauczycieli i działaczy organizacji pozarządowych i władz lokalnych, we wspieranie, poprzez działania coachingowe, aktywności i przedsiębiorczości społecznej młodych. • wspólnotowe działanie edukacyjne, społeczne bądź biznesowe oparte o zasady ekonomii społecznej zaprojektowane i zrealizowane przez młodych • Forum Młodych Spotkanie prezentacja wspólnotowych działań. Przyznanie tytułów Ambasadora Przedsiębiorczości społecznej <p>Wszystkie działania projektowe są tak pomyślane, aby zainicjować i podtrzymać proces aktywnego włączania się członków wspólnoty zróżnicowanych co do wieku i statusu w działania na rzecz obszaru, w którym funkcjonują. Młodzi i dorośli członkowie wspólnoty pracują razem nad osiągnięciem wspólnego celu jakim jest realizacja działania społecznego, edukacyjnego, biznesowego opartego o zasady ekonomii społecznej.</p> <p>Beneficjenci (młodzi i mentorzy) mają możliwość wskazania obszarów życia publicznego, którym chcą poświęcić szczególną uwagę (edukacja, kultura, działalność gospodarcza, ekologia, zdrowie). Zrealizowanie działania wspólnotowego według własnego pomysłu umożliwia młodocianym lider(k)om włączenie się do życia wspólnoty poprzez zaprezentowanie własnych potrzeb, oczekiwań i zamierzeń. Młodzi wypowiadają się "własnym głosem" i przestają być tylko biernymi obserwatorami życia swojej wspólnoty, ale stają się także jego współtwórcami, co daje efekt upelnomocnienia (empowerment)</p> <p>Projekt przyczyni się do akumulacji kapitału społecznego, przyciągając do działań w ramach projektu osoby posiadające autorytet i obdarzone zaufaniem, a więc dysponujące wysokim kapitałem społecznym (mentorzy wywodzący się będą z organizacji pozarządowych, instytucji edukacji i kultury, biznesu) W tym sensie projekt opierać się będzie na wykreowanym już kapitale. Zakładamy też, że projekt przyczyni się do budowy kapitału społecznego, ponieważ tworzy ramy do współpracy między grupami społecznymi zróżnicowanymi wiekowo (młodzi i dorośli) i co do statusu (aktywiści, przedstawiciele władz - zwykli mieszkańcy), oraz umożliwia realizację oddolnych inicjatyw ludzi</p>		

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

	młodych, przez co przestają oni być biernymi obserwatorami życia wspólnoty.			
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba inicjatyw (grup zadaniowych) realizujących w swoich wspólnotach działania edukacyjne, społeczne, biznesowe oparte o zasady ekonomii społecznej	szt.	0	10
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liderzy/liderki przedsiębiorczości społecznej	osoba	0	10

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący	
7	Łomiankowska Akademia Przedsiębiorczości Młodych, czyli jak dorosnę będę swoim własnym szefem			Stowarzyszenie W stronę dziewcząt	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Wszystkie podobszary rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji	
	150 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących		2018-2023	
Opis projektu	<p>W ramach projektu Łomiankowska Akademia Przedsiębiorczości Młodych zostaną zrealizowane następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – warsztaty Jak być przedsiębiorczym nastolatkiem, spotkania i wywiady z przedstawicielami lokalnego biznesu, – Edukacyjna gra biznesowa Generator Pomysłów na Biznes, – Realizacja własnego pomysłu działań społecznych/biznesowych opartych o zasady ekonomii społecznej, – Uroczysta prezentacja młodzieżowych przedsięwzięć biznesowych . <p>Uczestnicząc w projekcie młody człowiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przeżyje przygodę edukacyjną, która zaangażuje go intelektualnie, emocjonalnie, wyzwoli aktywność i zwiększy pewność siebie, – rozwine umiejętności niezbędne w szkole i w dorosłym życiu, takie jak praca w zespole, planowanie, stosowanie narzędzi informacyjno-komunikacyjnych, – nawiąże bezpośredni kontakt ze środowiskiem biznesu oraz pozna zasady funkcjonowania biznesu, – pomoże uczniom zweryfikować ich wyobrażenia o funkcjonowaniu firmy, – kształtuje aktywny stosunek do życia. 				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba zajęć obejmujących warsztaty, grę biznesową działania własnego pomysłu prezentację		godzina	0	600
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba uczniów, którzy otrzymają wsparcie merytoryczne i zostaną przeszkolonych do roli liderów/liderek przedsiębiorczości		osoba	0	100

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący	
8	Wsparcie Edukacji Młodych			Fundacja Klubu Mam	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Wszystkie podobszary rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji	
	90 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących		09.2017 – 09. 2019	
Opis projektu	<p>Projekt obejmuje wsparcie dzieci i młodzieży z uboższych rodzin (w tym rodzin korzystających ze świadczeń OPS) w uzyskaniu nieodpłatnej pomocy w nauce, odrabianiu lekcji, przygotowaniu się do klasówek, jak również dodatkowych zajęć z języka obcego. Poprzez te edukacyjne spotkania chcemy także przyczynić się do stworzenia bezpiecznej przestrzeni integracji lokalnej młodych osób, przeciwdziałając wykluczeniu społecznemu gorzej sytuowanych osób oraz nowoczesnym uzależnieniom szerzącym się wśród młodzieży i dzieci (uzależnienie od komputera, Internetu, a także używek).</p> <p>W tym celu niezbędne będzie przygotowanie przestrzeni, współpraca z instytucjami edukacji i kultury w naszej Gminie oraz zapewnienie kadry w celu organizowania zajęć typu korepetycje, obejmujących pomoc w odrabianiu lekcji, przygotowania do klasówek, uzupełnienia brakującej wiedzy, wytłumaczenie trudnych dla ucznia zagadnień.</p>				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Zajęcia z uczniami		godzina	0	608
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba uczniów, którzy poprawili swoje kompetencje		os.	0	20

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący	
9	Projekt Aktywizacja a macierzyństwo			Fundacja Klubu Mam	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Wszystkie podobszary rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji	
	30 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących		09.2017 – 06. 2018	
Opis projektu	<p>Kobiety przebywające na urloпах macierzyńskich i wychowawczych, które planują powrót do pracy a z uwagi na brak pomocy przy opiece nad dzieckiem i brak środków by tą opiekę w pełni opłacić, nie mają możliwości tak naprawdę przygotować się do tej zawodowej aktywności (m.in. podjąć kursów doszkalających czy odświeżyć zawodową wiedzę, rozeznać się na rynku pracy, stworzyć ofertę, napisać profesjonalne CV, przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej) co tenże proces powrotu do pracy nieraz spowalnia a czasem poprzez spowodowanie spadku poczucia wartości i własnych możliwości, nawet całkiem wyklucza. Taka sytuacja pogłębia jeszcze bardziej ryzyko izolacji społecznej i wręcz stanów depresyjnych. Często kobiety te stawiają swoje potrzeby na ostatnim miejscu i nie są w stanie przeznaczyć żadnych środków czy czasu na zajęcia mające na celu ich własny rozwój i powstaje błędne koło.</p> <p>Projekt obejmuje stworzenie możliwości zorganizowania opieki do dzieci na czas przygotowania się do powrotu do pracy lub w celu odciążenia mam z rodzin 3+ borykających się z problemami zdrowotnymi czy kryzysami natury psychologicznej, jak również spotkań oraz warsztatów. Projekt będzie skierowany przede wszystkim do osób uboższych, w tym świadczeniobiorców OPS.</p>				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Wsparcie animatora		godzina	0	200
	Warsztaty/zajęcia dla mam		zajęcia	0	35
	Spotkania integracji lokalnej dla mam		spotkanie	0	15
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba kobiet, które maks. w ciągu roku od zakończenia projektu podjęło pracę lub liczba kobiet, które ukończyły kurs podnoszący kwalifikacje zawodowe		os.	0	5

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący	
10	Projekt Twórcza przystań			Fundacja Klubu Mam	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Wszystkie podobszary rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji	
	20 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących		09.2017 – 12.2019	
Opis projektu	<p>Istnieje potrzeba stworzenia twórczej przestrzeni dla młodzieży. Przy dużej ofercie kierowanej dla dzieci we wczesnym wieku szkolnym (m.in. w Centrum Kultury) istnieje brak propozycji i miejsca spotkań twórczej pracy czy swobodnej integracji dla dzieci starszych czy młodzieży, przestrzeni pozytywnych inspiracji, kształtowania aktywności twórczej i nawyków aktywnego spędzania czasu zamiast spędzania go w przestrzeni wirtualnej. Szczególnie brak oferty nieodpłatnej dla osób, które dodatkowo nie posiadają środków na opłacenie w pełni uczestnictwa w zajęciach komercyjnych.</p> <p>Projekt będzie realizowany poprzez zajęcia, warsztaty i spotkania, które przyczynią się do stworzenia bezpiecznej i twórczej przestrzeni integracji lokalnej młodych osób, przeciwdziałając wykluczeniu społecznemu gorzej sytuowanych osób oraz nowoczesnym uzależnieniom szerzącym się wśród młodzieży i dzieci (uzależnienie od komputera, Internetu, a także używek).</p> <p>Projekt przewiduje również przygotowanie przestrzeni, współpraca z instytucjami edukacji i kultury w naszej Gminie oraz zapewnienie kadry w celu organizowania twórczych warsztatów kształtujących pasje i pozytywne nawyki spędzania wolnego czasu.</p>				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Warsztaty i spotkania		godzina	0	30
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba uczniów, którzy poprawili swoje kompetencje		os.	0	10

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący
11	Jestem wciąż obecny: Aktywni 65+			Dom Łomianki Sp. z o.o. lub Zakon Posługujących Chorym Ojcowie Kamilianie lub lokalne organizacje
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Lokalizacja: Buraków Obszar działania: wszystkie podobszary rewitalizacji
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji
	3 000 000	RPO WM / PFRON / EFS / środki budżetowe (centralne, samorządowe) / sponsorzy / środki własne		2019-2021
Opis projektu	<p>CEL I ZASIĘG PROJEKTU:</p> <p>Profilaktyka i zapobieganie powikłaniom w chorobach przewlekłych jako istotny element przeciwdziałania dalszemu wykluczeniu społecznemu, rodzinnemu i zawodowemu. Główną grupą docelową projektu będą pacjenci w każdym wieku, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku 65+.</p> <p>Główną grupą docelową projektu będą pacjenci w każdym wieku, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku 65+.</p> <p>Proponowane działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Profilaktyka w zakresie zabiegania chorob układu krążenia, poprzez stałą kontrolę lekarską i monitorowanie postępu bądź regresu zmian chorobowych; • Wprowadzanie działań zmieniających styl życia (spotkanie z dietetykiem oraz aktywność ruchowa z dodatkowymi szczegółowymi wskazaniem dotyczącymi programu ćwiczeń indywidualnych); • Wprowadzanie działań zmieniających styl życia (spotkanie z dietetykiem); • Podjęcie działań ukierunkowanych na zwiększenie aktywności fizycznej chorych, z dodatkowymi szczegółowymi wskazaniem dotyczącymi programu ćwiczeń indywidualnych; • Fizjoterapia w szerokim spectrum; • Przeprowadzanie badań przesiewowych: np. pomiar ciśnienia tętniczego krwi, spoczynkowe badanie elektrokardiograficzne (EKG). W uzasadnionych przypadkach: wysiłkowe badanie EKG, 24 godzinna rejestracja EKG lub ciśnienia tętniczego metodą Holtera, ultrasonograficzne badanie serca (UKG) oraz przepływów w naczyniach żylnych i tętniczych; • Badania przesiewowe w kierunku oceny poziomu glukozy we krwi; • Badania laboratoryjne: krzywa cukrowa, hemoglobina glikozylowana, profil wątrobowy, nerkowy, lipidowy; • Dążenie do optymalizacji masy ciała poprzez kontrolę wskaźnika BMI, a w sytuacji uzyskania wyniku z obszaru przekraczającego zakres normy przeprowadzenie konsultacji z dietetykiem lub skierowanie do specjalistycznego ośrodka zajmującego się leczeniem otyłości; 			

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

	<ul style="list-style-type: none"> • Sprzęt rehabilitacyjny - podręczny do wypożyczenia dla pacjentów; • Edukacja pacjentów i ich rodzin w zakresie możliwości samodzielnego usprawniania w warunkach domowych; • Działania dodatkowe: ogłoszenie wśród uczniów szkół konkursu o tematyce promującej zdrowy tryb życia, w tym profilaktykę chorób układu krążenia (np.: udział w konkursie powinien wymagać od ucznia zebrania wiedzy m.in. na temat zapobiegania chorobom układu krążenia); • Edukacja w zakresie wskazań do stosowania diety dla diabetyków; • Wyposażenie w niezbędny sprzęt do realizacji powyższych działań.			
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba osób objętych profilaktyką zdrowotną	os./rok	0	500
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba nowych jednostek prowadzących działalność w zakresie profilaktyki zdrowotnej na obszarze rewitalizacji	szt.	0	1

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący
12	Nie jestem samotny – dzienna opieka nad seniorem			Dom Łomianki Sp. z o.o. lub Zakon Posługujących Chorym Ojcowie Kamilianie lub lokalne organizacje
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Lokalizacja: Buraków Obszar działania: wszystkie podobszary rewitalizacji
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe finansowania	źródło	Przewidywany termin realizacji
	900 000	RPO WM / PFRON / EFS / sponsorzy / środki budżetowe (centralne, samorządowe) / sponsorzy / środki własne		2019-2021
Opis projektu	<p>Dzienna opieka pielęgnacyjno - opiekuńcza nad osobami ze znacznym stopniem niesamodzielności oraz starszymi i chorymi przewlekłe.</p> <p>Grupa celowa: osoby samotne lub nieposiadające zagwarantowanej opieki w porze dziennej.</p> <p>Proponowane działania: zakres medyczny oraz terapia zajęciowa.</p> <p>Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bio-psycho-społecznych.</p> <p>Celem projektu jest:</p> <ol style="list-style-type: none"> Zmniejszenie powikłań i umieralności na choroby oraz usprawnienie wczesnej diagnostyki i zwiększenie efektywności leczenia chorób objętych projektem Poprawa oraz monitorowanie stanu zdrowia i jakości życia grup docelowych Wykorzystanie posiadanych zasobów stacjonarnej opieki zdrowotnej beneficjenta oraz wsparcie działań medycznych poprzez wyposażenie zakładu w nowoczesny sprzęt medyczny Możliwość integracji osób samotnych z środowiskiem, z jednoczesnym zapewnieniem dziennej opieki (w tym wyżywienie) 			
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba osób objętych opieką pielęgnacyjno-opiekuńczą	os./rok	0	20
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba nowych jednostek prowadzących działalność w zakresie opieki pielęgnacyjno-opiekuńczej na podobszarze Buraków	szt.	0	1

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący	
13	Pomoc socjalna w zakresie realizacji programu żywienia dostosowanego do potrzeb zdrowotnych			Dom Łomianki Sp. z o.o. lub Zakon Posługujących Chorym Ojcowie Kamilianie lub lokalne organizacje	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Lokalizacja: Buraków Obszar działania: wszystkie podobszary rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji	
	500 000	RPO WM / PFRON / EFS / środki budżetowe (centralne, samorządowe) / sponsorzy / środki własne		2019-2021	
Opis projektu	Zapewnienie zbilansowanego żywienia dla osób objętych pomocą socjalną Grupa docelowa: osoby objęte wsparciem MOPS w dofinansowaniu potrzeb bytowych. Proponowane działania: przygotowanie posiłków zgodnych z planem dietetycznym, serwowanych w zakładzie beneficjenta bądź dostarczanych bezpośrednio do wskazanych osób.				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Ilość osób objętych programem żywienia		os./rok	0	30
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Ilość nowych jednostek oferujących program żywieniowy dla osób ubogich na obszarze rewitalizacji		szt.	1	2

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący
14	Edukacja w zakresie zasad dwustopniowej profilaktyki chorób przewlekłych oraz zasad pielęgnacji i opieki dla rodzin osób chorych, pracowników ochrony zdrowia, pracowników pomocy społecznej, wolontariuszy, osób zainteresowanych tematyką zdrowia			Dom Łomianki Sp. z o.o. lub Zakon Posługujących Chorym Ojcowie Kamilianie lub lokalne organizacje lub organizacje ochrony zdrowia
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Lokalizacja: Buraków Obszar działania: wszystkie podobszary rewitalizacji
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji
	150 000	RPO WM / PFRON / EFS / środki budżetowe (centralne, samorządowe) / sponsorzy / środki własne		2019-2021
Opis projektu	<p>1. Zmniejszenie zachorowalności na choroby objęte projektem.</p> <p>2. Podniesienie świadomości zdrowotnej społeczeństwa oraz upowszechnienie wiedzy z zakresu zdrowego stylu życia i możliwościach oddziaływania na własne zdrowie.</p> <p>3. Rozwój działań profilaktycznych w zakresie zapobiegania i wczesnego wykrywania chorób głównie układu krążenia i cukrzycy.</p> <p>4. Edukacja w zakresie zasad pielęgnacji i opieki dla rodzin osób chorych.</p> <p>5. Zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej społeczeństwa oraz działań w zakresie promocji i profilaktyki zdrowia; propagowanie stylu życia zmniejszającego ryzyko chorób cywilizacyjnych.</p> <p>6. Organizowanie pikników promujących zdrowie.</p>			
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba osób objętych projektem	os./rok	0	200
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba nowych osób, które nabyły umiejętność i kompetencje w zakresie edukacji profilaktyki zdrowotnej	os./rok	0	200

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący	
15	Organizacja programu edukacyjnego dla mieszkańców gminy w zakresie edukacji ekologicznej i ochrony przyrody			Gmina Łomianki	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	2	Lokalizacja przedsięwzięcia	Gmina Łomianki	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe finansowania	źródło	Przewidywany termin realizacji	
	150 000	WFOŚiGW/budżet gminy		2018-2019	
Opis projektu	<p>Celem projektu jest aktywizacja i podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz budowanie postaw proekologicznych zwłaszcza w zakresie spalania odpadów oraz modernizacji źródeł ciepła w gospodarstwach domowych. Celem dodatkowym realizacji projektu jest upowszechnienie wiedzy z zakresu ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.</p> <p>Program będzie organizowany w formie warsztatów, konkursów dla dzieci i młodzieży wzbogaconych o informacje w zakresie poprawy jakości środowiska, a w szczególności powietrza, rozpowszechniane w prasie lokalnej oraz na stronach internetowych gminy. Realizacja projektu ma na celu w ostatecznym rozrachunku zwiększenie odsetka ogółu mieszkańców gminy, którzy będą korzystać z proekologicznych rozwiązań w gospodarstwach domowych, a także zwiększenie świadomości mieszkańców co do odpowiedzialności za stan środowiska w gminie.</p>				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba przeprowadzonych godzin szkoleniowych		h	0	15
	Liczba przeszkolonych osób		os.	0	300
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba zgłoszeń odebranych w ciągu roku przez Straż Miejską od mieszkańców dotyczących spalania odpadów		szt.	256	243

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący	
16	Remont budynku wraz z wyposażeniem (ul. Poniatowskiego 14 - były Studentat św. Kamila)			Dom Łomianki Sp. z o.o. lub Zakon Postługujących Chorym Ojcowie Kamilianie	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	2	Lokalizacja przedsięwzięcia	Buraków	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji	
	8 500 000	RPO WM / EFRR / PFRON / NFOŚ / środki własne		01 - 12.2018	
Opis projektu	<p>Projekt obejmują adaptację budynku na potrzeby prowadzenia zakładu pielęgnacyjno-opiekuńczego, domu dziennego pobytu dla seniorów, świadczenia usług rehabilitacyjnych.</p> <p>Ogólny zakres prac obejmowałby następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowę w zakresie ogólnobudowlanym: winda, standaryzacja kuchni, dostępność dla osób niepełnosprawnych, likwidacja garażu podziemnego, • usunięcie zawilgocenia budynku (hydroizolacja, iniekcja krystaliczna), • termomodernizację, • wymianę kotłowni wraz z zasobnikami c.w.u., z uwzględnieniem pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, • wymianę w całości instalacji c.o., c.w.u., hydrantowej, prądowej, niskoprądowej, sygnalizacji pożarowej, • wykonanie pełnego zagospodarowania terenu, przede wszystkim wykonanie dojazdów p.poż. i dróg ewakuacyjnych, • zredukowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych występujących w zagospodarowaniu przestrzennym, • uporządkowanie dróg komunikacyjnych wokół budynku, wyjazdów z posesji oraz wyznaczenie miejsc parkingowych, • wyposażenie budynku, • wyposażenie w zakresie działalności rehabilitacyjnej. 				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Ilość nowych budynków oferujących miejsce dziennego pobytu dla seniorów		szt.	0	1
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Ilość nowych osób korzystających z miejsca dziennego pobytu dla seniorów		os/dzień	0	20
	liczba miejsc przeznaczonych dla osób korzystających z pobytu stałego		szt.	0	54

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący
17	Modernizacja budynku komunalnego przy ul. Fabrycznej 2			Gmina Łomianki
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	2	Lokalizacja przedsięwzięcia	Łomianki Pawłowo (poza miastem)
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji
	1 500 000,00	RPO WM/budżet gminy		2018-2020
Opis projektu	<p>Celem projektu jest poprawa warunków bytowych mieszkańców poprzez odnowę tkanki mieszkaniowej w zakresie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych jako element szerszego działania rewitalizacyjnego. Dodatkowym efektem przedsięwzięcia będzie obniżenie kosztów utrzymania dla lokatorów, którzy często są wykluczeni z powodu swojej sytuacji materialnej.</p> <p>Projekt dotyczy budynku mieszkalnego wielorodzinnego o dwóch kondygnacjach naziemnych wykonany w technologii tradycyjnej, murowanej. Wewnątrz budynku znajdują się lokale mieszkalne o charakterze socjalnym. Wejścia do lokali prowadzą z korytarzy. W budynku usytuowana jest jedna klatka schodowa, do której wejście znajduje się od strony frontowej budynku. Pokrycie dachu z papy termozgrzewalnej. Ocena stanu technicznego elementów przewidzianych do remontu, w czasie wizji lokalnych stwierdzono:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elewacja – stan dostateczny, - odparzenia tynków, tynki wewnętrzne, przebarwienia, - ubytki obróbek blacharskich, - drzwi zewnętrzne i wewnętrzne - stan dostateczny. <p>Projekt obejmuje następujący zakres robót budowlanych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dach: remont instalacji odgromowej zgodnie z opracowaniem branży elektrycznej, remont kominów, montaż wywiewek kanalizacyjnych, zabezpieczenie obróbką z papy. - Roboty elewacyjne: wymiana stolarki drzwiowej, wymiana podokienników, wymiana krętek wentylacyjnych, przebrojenie rys elewacyjnych, remont instalacji odgromowej zgodnie z opracowaniem branży elektrycznej, wzmocnienie gzymsów poprzez wykonanie warstwy zbrojącej na spodach, wykonanie nowego ocieplenia ścian zewnętrznych, wykonanie docieplenia cokołu wraz z wykonaniem izolacji pionowej ścian. - Remont daszku nad wejściem: wykonanie nowych obróbek blacharskich, wykonanie warstwy pokrycia. - Roboty wewnętrzne: wymiana drzwi do wszystkich pomieszczeń, remont ścian i sufitów korytarza oraz klatki schodowej, remont balustrad schodowych, wymiana posadzek korytarza, remont pomieszczenia pralni, wykonanie platformy dla osób niepełnosprawnych na parterze z zasilaniem elektrycznym. - Modernizacja instalacji centralnego ogrzewania zakładająca ewentualne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. 			
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba zmodernizowanych budynków	szt.	0	1
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Zmniejszenie zużycia energii [%]	%	165 kW	20

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący
18	Modernizacja domu komunalnego przy ul. Pionierów 38			Gmina Łomianki
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	2	Lokalizacja przedsięwzięcia	Dąbrowa Leśna (Pionierów)
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji
	2 000 000,00	RPO WM/budżet gminy		2018-2020
Opis projektu	<p>Celem projektu jest poprawa warunków bytowych mieszkańców poprzez odnowę tkanki mieszkaniowej w zakresie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych jako element szerszego działania rewitalizacyjnego. Dodatkowym efektem przedsięwzięcia będzie obniżenie kosztów utrzymania dla lokatorów, którzy często są wykluczeni z powodu swojej sytuacji materialnej.</p> <p>Budynek objęty pracami modernizacyjnymi w ramach projektu jest obiektem wolnostojącym wybudowanym prawdopodobnie w latach międzywojennych ubiegłego wieku. Budynek ten objęty jest ochroną konserwatorską nr 1227 z dnia 02/05/1993. Stan techniczny – użytkowy budynek jest wysoce niezadowolający, na co w dużej mierze wpływa wiek budynku oraz technologia jego wykonania. Jest to obiekt drewniany, prawie 100 letni wybudowany na terenie o znacznym zadrzewieniu. Liczne sosny i dęby sprawiają duże zacienienie i utrzymywanie się wilgoci. Wpisanie budynku do rejestru zabytków sprawia, że problem podejmowania remontu jest dla gminy bardzo kłopotliwy w świetle zachowania rygorów i wymogów konserwatorskich.</p> <p>Innym nie mniej ważnym elementem mającym wpływ na tzw. Żywotność budynków i jego stan techniczny jest obecny sposób jego użytkowania – jest to budynek na cele gminnego budynku socjalnego.</p> <p>Zakres prac w ramach projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - modernizacja piwnic, w tym zabezpieczenie belek stropowych, naprawa posadzek betonowych, naprawa słabych tynków ścian i sufitów, wykonanie izolacji pionowej ścian fundamentowych, wymiana drzwi, wymiana okien, - oczyszczenie tarasu, - remont schodów zewnętrznych, - remont wejścia do kotłowni - wykonanie renowacji ścian drewnianych, - wykonanie opaski budynku, - wymiana stolarki okiennej, - wymiana/ renowacja stolarki drzwiowej (układ odtworzeniowy) - zgodnie z zestawieniem stolarki, - remont pokrycia daszków i dachu - remont klatki schodowej. - remont ścian. - remont ścian kominów. 			
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba zmodernizowanych budynków	szt.	0	1
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Zmniejszenie zużycia energii [%]	%	120 kW	20

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący	
19	Modernizacja placu zabaw przy ul. Kościuszki 10			Gmina Łomianki	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	2	Lokalizacja przedsięwzięcia	Buraków	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe finansowania	źródło	Przewidywany termin realizacji	
	250 000	PROW/budżet gminy		2018	
Opis projektu	<p>Głównym celem projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców Łomianek poprzez udostępnienie w zmodernizowanej przestrzeni publicznej wzmacniającej gminną sferę rekreacji. Celami szczegółowymi są wzbogacenie oferty ciekawych form spędzania wolnego czasu oraz integracja społeczności lokalnej.</p> <p>Przedmiot inwestycji obejmuje modernizację placu zabaw położonego na terenie Burakowa. Stan obecny placu zabaw zagraża bezpieczeństwu jego użytkowników. Stan zabawek oraz nawierzchni nie pozwala na bezpieczne korzystanie z placu przez dzieci nawet w obecności ich opiekunów. W ramach operacji planuje się m. in.: przygotowanie terenu, demontaż i utylizacja wyposażenia przeznaczonego do likwidacji, demontaż i konserwacja wyposażenia przeznaczonego do ponownego użytku, roboty ziemne mające na celu przygotowanie części terenu pod roślinność oraz prace porządkowe.</p> <p>Odnowiony plac zabaw przyczyni się do wszechstronnego psychofizycznego rozwoju dzieci, wzmocni poczucie bezpieczeństwa użytkowników placu, a przez swoją ogólnodostępność wpłynie na lepszą integrację mieszkańców oraz lepszy rozwój infrastruktury publicznej.</p> <p>Infrastruktura spełnia wymogi dostępu przez osoby niepełnosprawne. Modernizowany obiekt będzie placem ogólnodostępnym dla wszystkich bez względu na ograniczenia psychofizyczne. Regulamin placu zabaw będzie wskazywał na możliwość korzystania z niego przez osoby niepełnosprawne przy udziale opiekuna zapewniającego bezpieczeństwo użytkownika.</p>				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych		szt.	0	1
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba nowych osób korzystających z nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych		os.	0	20

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Podmiot realizujący	
20	Budowa parku miejskiego przy jeziorze Fabrycznym w Łomiankach			Gmina Łomianki	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	2	Lokalizacja przedsięwzięcia	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe finansowania	źródło	Przewidywany termin realizacji	
	10 300 000,00	POliŚ/budżet gminy		2017-2019	
Opis projektu	<p>Podstawowym celem projektu jest przywrócenie wartości przyrodniczych obszaru wokół jeziora Fabrycznego poprzez utworzenie nowej zielonej przestrzeni publicznej służącej celom środowiskowym i społecznym. Cel główny projektu przyczyni się bezpośrednio do eliminacji podstawowego problemu społecznego gminy - niewystarczającego odsetka uporządkowanych terenów publicznych na obszarze gminy.</p> <p>Projekt polega na budowie parku miejskiego przy jez. Fabrycznym w Łomiankach na terenach uprzednio poddanych rekultywacji wraz z renowacją cieków wodnych wymagających zagospodarowania pod kątem hydrologicznym i hydrotechnicznym. Obszar objęty projektem wynosi 6,57 ha. Tereny te obecnie określone są jako nieużytki w części zadrzewione, które tworzą niezagospodarowaną, nieuporządkowaną przestrzeń o znacznym stopniu degradacji. W bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się budynki mieszkalne zamieszkałe przez osoby znajdujące się w trudnej lub bardzo trudnej sytuacji materialnej - osoby bezrobotne, korzystające ze świadczeń socjalnych, pomocy społecznej i otrzymujące wsparcie z OPS-u. Projekt został podzielony na dwa etapy. Pierwszy rozpoczął się od prac rekultywacyjnych na terenach wokół jez. (ponadnorm. stężenia metali ciężkich - chromu, arsenu – pozostałość po zamkniętej garbarni, oraz baru, miedzi, niklu, ołowiu i cynku – efekt prowadzonych napraw prywatnych samochodów).</p> <p>II etap obejmuje budowę parku wraz z renowacją układu wodnego. Przedmiot inwestycji wykonywany będzie w ramach jednego zadania w kolejności zależnej od pór roku oraz planu prac wykonawcy robót, m. in. roboty przygotowawcze, bagrowanie dna jeziora, wykonanie skarp jeziora, prace ziemne, prace instalacyjne, budowa infrastruktury, montaż wyposażenia, oświetlenia i efektów specjalnych, wykonanie nasadzeń.</p>				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych		Szt.	0	1
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba osób korzystających z nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych		os./dzień	0	50

1.18.2 Projekty uzupełniające

Planowane do realizacji przedsięwzięcia uzupełniające stanowią dopełnienie działań podstawowych. Chociaż nie będą bezpośrednio realizowały celów rewitalizacji, przyczynią się do ich skuteczniejszego osiągnięcia. Zaplanowane projekty uzupełniające stanowią dopełnienie projektów podstawowych i wzmocnią ich oddziaływanie w obszarach interwencji.

Lp.	Podmiot realizujący	Nazwa projektu rewitalizacyjnego	Zakres realizowanych zadań
1.	Gmina Łomianki	Wymiana taboru autobusowego KMŁ	W ramach projektu planowany jest: - zakup niskoemisyjnego taboru autobusowego spełniającego normę EURO VI z preferencją dla taboru zasilanego paliwem alternatywnym w stosunku do silników spalinowych (elektryczny, gazowy, hybrydowy, biopaliwo, wodór, itp.).
2.	Gmina Łomianki	Budowa ścieżek rowerowych w Gminie Łomianki	Projekt obejmuje budowę lub przebudowę wydzielonych dróg dla rowerów, dróg dla rowerów, dróg dla rowerów opartych o wydzielone pasy jezdni oraz dróg dla rowerów stanowiących ciągi pieszo-rowerowe, budowę lub przebudowę lub modernizację infrastruktury towarzyszącej w postaci chodników, wiat rowerowych i miejsc postoju rowerów, punktów wypoczynku dla użytkowników transportu rowerowego, punktów świetlnych oświetlenia ulicznego w ciągach planowanych dróg rowerowych, innych elementów wpływających na funkcjonalność i jakość ruchu rowerowego, w tym stref uspokojonego ruchu „tempo 30”, różnic poziomów, separatorów, podpórek pod stopy, samoobsługowych punktów serwisowych obsługi technicznej sprzętu rowerowego, innej infrastruktury i urządzeń technicznych niezbędnych do realizacji dróg dla rowerów, w tym elementów odwodnienia oraz montaż oznakowania obiektów infrastruktury dróg dla rowerów i infrastruktury towarzyszącej.
3.	Zarząd Osiedla Buraków we współpracy z firmami rowerowymi z Łomianek i/lub firmą VETURILO	Multimodalne Łomianki	Przewidywany zakres projektu: <ul style="list-style-type: none"> • Działania zwiększające świadomość ekologiczną mieszkańców (działania promocyjno-informacyjne) • Szkolenie dla mieszkańców (seniorów) z obsługi systemu rowerów miejskich. • Budowa, przebudowa obiektów/systemu infrastruktury zintegrowanego systemu transportu publicznego w celu ograniczenia ruchu drogowego na rzecz ruchu rowerowego: na niezabudowanej działce miejskiej przy ul. Warszawskiej 10 – zbudowanie parkingu dla rowerów z dostępnymi na miejscu szyframi, blokadami dla pojedynczych rowerów. • We współpracy z VETURILO zintegrowanie systemu rowerów miejskich Warszawy z Łomiankami – budowa stacji w kluczowych miejscach Łomianek wskazanych przez mieszkańców w konsultacjach społecznych. • Wybór i promocja wśród mieszkańców aplikacji do car-poolingu.

Realizacja LPR

1.19 Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023 stanowi dokument otwarty. Poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz będzie aktualizowany celem dostosowania do zmieniających się uwarunkowań, w szczególności w zakresie określenia lub doprecyzowania konkretnych projektów realizowanych w ramach rewitalizacji. Analiza, ocena i aktualizacja programu odbywać się będzie w oparciu o zasadę współpracy z zainteresowanymi partnerami.

Monitorowaniu, ocenie realizacji programu i jego aktualizacji służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami programu oraz zaprojektowanie osiągnięcia wskaźników rezultatów i oddziaływania.

Plan działań dla przebiegu procesu rewitalizacji i informacje o jego realizacji zostanie określona w zależności od możliwości pozyskania środków, w tym konkursów organizowanych przez poszczególne instytucje. Przebieg i kolejność realizacji poszczególnych zadań zostanie określona w przedziałach czasowych. Analiza osiągniętych w danym okresie wskaźników będzie dokonywana podczas spotkań zespołu koordynacyjnego – nie rzadziej niż raz na kwartał według określonego harmonogramu.

Lokalny Program Rewitalizacji będzie wdrażany przy uwzględnieniu szerokiej partycypacji społecznej przez cały okres jego wdrażania. Komunikacja społeczna oznacza realizację wszystkich poniżej wskazanych przedsięwzięć:

- informowanie mieszkańców o wszelkich planowanych działaniach dotyczących rewitalizacji,
- inicjowanie i moderowanie debaty publicznej dotyczącej zagospodarowania przestrzeni publicznej lub nadzór w przypadku zlecenia tego działania,
- wspieranie aktywności organizacji pozarządowych i innych grup mieszkańców podejmujących działania dotyczące rewitalizacji,
- w miarę możliwości uwzględnianie w planach rewitalizacji propozycji i stanowisk prezentowanych przez przedstawicieli mieszkańców.

Wszelkie działania partycypacyjne powinny być ukierunkowane na określenie konkretnych działań rewitalizacyjnych maksymalnie dopasowanych do potrzeb mieszkańców oraz wypracowanie kompromisowego stanowiska, gdy zgłaszane propozycje będą mocno rozbieżne lub wykluczające się. Odpowiedzialnym za proces konsultacji jest Burmistrz Gminy Łomianki.

1.20 Szacunkowe ramy finansowe

Szacunkowe ramy finansowe *Lokalnego Programu Rewitalizacji* zostały wskazane wraz z szacunkowym określeniem źródeł finansowych ze środków publicznych i prywatnych i stanowią sumę całkowitej wartości planowanych inwestycji. Środki te będą pochodzić z różnych źródeł, w tym z budżetu Gminy, jak również ze środków interesariuszy procesu rewitalizacji (m. in. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych).

Podmioty realizujące projekty rewitalizacyjne będą mogły się ubiegać o zewnętrzne dofinansowania, których źródłem będą w szczególności unijne środki EFRR i EFS. Planuje się aplikowanie o pozyskanie finansowania projektów rewitalizacyjnych w pierwszej kolejności korzystając z naborów w ramach funduszy unijnych.

Biorąc pod uwagę zapisy wynikające z wytycznych poszczególnych programów operacyjnych, planuje się pozyskanie środków zewnętrznych m.in.: z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

Szacunkowy łączny koszt realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji (tj. projektów tzw. „podstawowych”) wyniesie 28 360 000 zł.

Dobór projektów oraz terminy ich realizacji zostały określone kierując się odwróceniem negatywnych trendów oraz zminimalizowaniem występowania negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji. Przedstawiony Harmonogram realizacji głównych projektów rewitalizacyjnych realizowanych w ramach *LPR* jest szacunkowy i może ulec zmianie ze względu na rozbudowaną formę zaproponowanych działań rewitalizacyjnych.

W grupie uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazano te, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji.

Tabela 24 Harmonogram realizacji projektów głównych

Nr porządkowy projektu	nazwa projektu	Przewidywany termin realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)
1	Szansa na lepsze życie dla dorosłych i dla dzieci	2017-2020	260 000
2	Młodzież projektuje Łomianki przyjazne seniorom	2018-2023	250 000

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

3	Projekt pn. „Druga młodość”	2018	40 000
4	Projekt „FREECK”	2018	40 000
5	Projekt integracji młodzieży	2018	80 000
6	Młode kobiety. Wspólnoty łomiankowskie. Przedsiębiorczość społeczna - młodzi przedsiębiorcy społeczni jako motor rewitalizacji i aktywizacji marginalizowanych społecznie wspólnot Łomianek	2018-2023	150 000
7	Łomiankowska Akademia Przedsiębiorczości Młodych, czyli jak dorosnę będę swoim własnym szefem	2018-2023	150 000
8	Wsparcie Edukacji Młodych	09.2017 – 09. 2019	90 000
9	Projekt Aktywizacja a macierzyństwo	09.2017 – 06. 2018	30 000
10	Projekt Twórcza przystań	09.2017 – 12.2019	20 000
11	Jestem wciąż obecny: Aktywni 65+	2019-2021	3 000 000
12	Nie jestem samotny – dzienna opieka nad seniorem	2019-2021	900 000
13	Pomoc socjalna w zakresie realizacji programu żywienia dostosowanego do potrzeb zdrowotnych	2019-2021	500 000
14	Edukacja w zakresie zasad dwustopniowej profilaktyki chorób przewlekłych oraz zasad pielęgnacji i opieki dla rodzin osób chorych, pracowników ochrony zdrowia, pracowników pomocy społecznej, wolontariuszy, osób zainteresowanych tematyką zdrowia	2019-2021	150 000
15	Organizacja programu edukacyjnego dla mieszkańców gminy w zakresie edukacji ekologicznej i ochrony przyrody	2018-2019	150 000

16	Remont budynku przy ul. Poniatowskiego 14 (były Studentat św. Kamila)	01.-12.2018	8 500 000
17	Modernizacja budynku komunalnego przy ul. Fabrycznej 2	2018-2020	1 500 000
18	Modernizacja domu komunalnego przy ul. Pionierów 38	2018-2020	2 000 000
19	Modernizacja placu zabaw przy ul. Kościuszki 10	2018	250 000
20	Budowa parku miejskiego przy jeziorze Fabrycznym w Łomiankach	2017-2019	10 300 000

Źródło: opracowanie własne

Biorąc pod uwagę większe znaczenie niektórych projektów dla powodzenia rewitalizacji (w tym w szczególności projektu nr 1), które zostały zgłoszone przez partnerów zewnętrznych, Zespół ds. rewitalizacji podejmie działania wspierające w koordynacji procesu przygotowań tych projektów, w tym pomoc w sporządzeniu wniosków o dofinansowanie.

1.21 Struktura zarządzania realizacją programu

Warunkiem obowiązywania *LPR* jako aktu prawa funkcjonującego jest jego przyjęcie do realizacji na mocy Uchwały Rady Gminy. System wdrażania *LPR* będzie zgodny z wymogami określonymi dla wdrażania poszczególnych projektów określonymi w aktach prawnych związanych z wdrażaniem funduszy strukturalnych oraz w innych obowiązujących dokumentach merytorycznych i aktach prawnych. Podmioty korzystające ze środków finansowych Unii Europejskiej są zobowiązane przestrzegać przepisów, zasad i procedur wspólnotowych. Realizacja poszczególnych projektów *LPR* będzie opierać się na systemie wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej oraz na zasadach wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia.

Nadzór nad całością realizowanych projektów objętych *Lokalnym Programem Rewitalizacji* obejmuje Burmistrz Gminy Łomianki. Nadzór nad kwestiami finansowymi związanymi z realizacją projektów sprawuje Skarbnik Gminy.

Okresowa aktualizacja *LPR* (nie częściej niż raz w roku) prowadzona będzie we współpracy z osobami i instytucjami, w tym z organizacjami pozarządowymi ważnymi z punktu widzenia wdrażania *LPR*. Zmiany *LPR* będą opiniowane przez Burmistrza oraz zatwierdzane przez Radę Gminy w drodze uchwały. Za przygotowanie merytoryczne i formalne zaproponowanych zmian odpowiadać będzie Wydział Inwestycji.

Zarządzanie wdrażaniem rewitalizacji będzie realizowane przez Urząd Gminy, w tym koordynacja procesów i organizowanie spotkań, a zatem nie generuje dodatkowych kosztów.

We wdrażanie *LPR* będą zaangażowane następujące podmioty:

- Urząd Miejski w Łomiankach;
- Jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Łomiankach;
- Spółki Gminy;
- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji;
- Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w granicach obszaru rewitalizacji;
- Jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej;
- Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność o charakterze społecznym;
- Wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe;
- Instytucje kultury;
- Kościoły i związki wyznaniowe;
- Inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Koordynatorem realizacji *LPR* będzie Zespół ds. rewitalizacji, nad którym nadzór będzie sprawował Wydział Inwestycji W Urzędzie Miejskim w Łomiankach. Zespół będzie odpowiedzialny za ocenę postępu realizacji i wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz całego programu rewitalizacji. Ocena realizacji *LPR* dokonywana będzie raz w roku, w postaci sprawozdania po zamknięciu roku budżetowego. Wyznaczenie ww. komórki organizacyjnej do koordynowania procesem rewitalizacji wynika z faktu, że samorząd koordynuje proces rewitalizacji i zaangażowany będzie w wiele projektów rewitalizacyjnych. Ponadto jest właścicielem znacznego majątku na obszarach Gminy oraz opracowuje *LPR*, który będzie służyć jako narzędzie zarządzania procesem rewitalizacji.

Do zadań Zespołu ds. rewitalizacji należeć będą zadania kluczowe z punktu widzenia wdrożenia programu rewitalizacji, w tym:

- Zbieranie danych niezbędnych do monitorowania *LPR* i ewaluacja *LPR*;
- Promocja *LPR*.

Zespół ds. rewitalizacji będzie ściśle współpracował w procesie zarządzania rewitalizacją z innymi właściwymi merytorycznie wydziałami Urzędu Miejskiego oraz instytucjami zewnętrznymi np.:

- Starostwem Powiatu Warszawskiego Zachodniego w zakresie polityki przestrzennej miasta, w tym m.in. wydawanie pozwoleń na realizację inwestycji, realizacja zadań w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.
- Zespół ds. rewitalizacji będzie ponadto współpracował z następującymi podmiotami i jednostkami organizacyjnymi miasta:
  - Zakładem Wodociągów i Kanalizacji w Łomiankach w zakresie m.in.: budowy odwodnienia dróg publicznych.
  - Ośrodkiem Pomocy Społecznej w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy społecznej oraz przygotowania wspólnych działań, w tym projektów współfinansowanych z funduszy

UE, udzielania informacji o liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy społecznej oraz innych niezbędnych do monitoringu i ewaluacji programu.

- o Centrum Kultury w zakresie tworzenia oferty oraz alternatywnych form spędzania czasu wolnego skierowanej do mieszkańców w różnych grupach wiekowych.
- o Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie przygotowywania projektów aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji, udzielania informacji o stanie bezrobocia na obszarze rewitalizacji niezbędnych do monitoringu i ewaluacji programu.
- o Organizacjami pozarządowymi w zakresie wspólnej realizacji projektów.
- o Liderami lokalnych grup społecznych.

Zasady wyboru członków Zespołu oraz regulamin jego prac zostanie ustalony zarządzeniem Burmistrza.

1.22 System monitorowania i oceny programu rewitalizacji

Odpowiedzialność za bieżące monitorowanie *LPR* spoczywać będzie na wyznaczonych pracownikach Urzędu Miejskiego (współpraca z Zespołem ds. rewitalizacji). Bieżąca ocena *LPR* będzie dokonywana w oparciu o wskaźniki ogólne *LPR* oraz zawarte w każdym z przedstawianych do dofinansowania projektów oraz Listy projektów zawarte w niniejszym *LPR*.

W celu skutecznej realizacji założeń zawartych w *LPR*, będzie prowadzony monitoring wdrażania poprzez weryfikowanie przyjętych wskaźników. Wskaźniki zostały określone na trzech poziomach oddziaływania:

- Wskaźniki ogólne realizacji *LPR* (dla każdego przewidzianego działania),
- wskaźniki produktu: bezpośredni, określony liczbowo, skutek przeprowadzonych działań,
- wskaźniki rezultatu: określony liczbowo oraz także jakościowo (zmiana społeczna, która jest obserwowana w perspektywie długoterminowej).

Tabela 25 Wskaźniki ogólne realizacji *LPR*

Cel	Działanie zgodnie z listą w podrozdziale 1.17	nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa (2015)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych
1	1.1. Aktywizacja mieszkańców na rzecz wspólnego dobra	frekwencja podczas zebrań rad osiedlowych i sołeckich	%	3%	3,5%	Urząd Miejski
1	1.2. Wsparcie części mieszkańców korzystających ze świadczeń socjalnych z powodu ubóstwa i/lub niezaradności życiowej oraz ich integracja ze społecznością lokalną	Udział osób korzystających z OPS (liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców)	%	2,7%	2,5%	OPS

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

1	1.3. Stworzenie atrakcyjnej oferty form spędzania wolnego czasu dla młodzieży oraz seniorów	Liczba osób korzystających z zajęć społeczno-rekreacyjnych/edukacyjnych działań aktywizacyjnych	osoba	0	1560	monitoring /listy uczestników /sprawozdania
2	2.1. Adaptacja obiektów użyteczności publicznej i prywatnych na cele społeczne	Ilość osób korzystających z miejsca dziennego pobytu dla seniorów	os./dzień	0	20	Protokoły odbioru
2	2.2. Poprawa standardów zamieszkania budynków komunalnych	Liczba zmodernizowanych budynków komunalnych	szt.	0	2	Protokoły odbioru
2	2.3. Poprawa i rozwój przestrzeni publicznych	Liczba osób korzystających z nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych	os./dzień	0	70	monitoring

Źródło: opracowanie własne

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

Tabela 26 Wskaźniki produktu i rezultatu

Nr porządkowy projektu	nazwa projektu	wskaźnik produktu				źródło danych	wskaźnik rezultatu				
		Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa		Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa	źródło danych
1	Szansa na lepsze życie dla dorosłych i dla dzieci	raport z diagnozy	szt.	0	1	Wywiady, ankiety, analiza dokumentów	Podniesienie kompetencji - liczba osób przeszkolonych w szkoleniach	osoba	0	4x12	Listy uczestników szkoleń, ankiety ewaluacyjne
		Model - opis Centrum Dziecka i Rodziny (pisemne opracowanie) – wypracowany w gronie partnerów przedsięwzięcia	szt.	0	1	Sprawozdanie + opis modelu	Liczba dzieci uczestniczących w cyklu zajęć „Przedsiębiorcze dzieci”, które rozwinęły wiedzę ekonomiczną i postawy przedsiębiorcze	osoba	0	8--12	Lista uczestników, karty obserwacji zajęć, Ewaluacja (ankieta rysunkowa dla dzieci i wywiady z osobami prowadzącymi)
		Szkolenie dla pracowników instytucji samorządowych: • Centrum Dziecka i Rodziny • Grupa zabawowa i praca metodą projektów • Przedsiębiorcze dzieci	szt.	0	4	Program szkolenia, lista uczestników	Liczba matek, rodziców uczestniczących w zajęciach „Grupa zabawowa”, którzy zwiększyli swoje kompetencje rodzicielskie	osoba	0	10	Lista uczestników, ankiety ewaluacyjne
		Warsztaty dla dorosłych mieszkańców budynków komunalnych	osoba	0	10	Lista uczestników	Liczba rodziców, którzy otrzymali indywidualne porady	osoba	0	10	Lista uczestników, formularze - sprawozdania z porad
		Porady dla osób dorosłych	godzina/miesiąc	0	10	Sprawozdanie miesięczne	Liczba osób dorosłych uczestniczących w warsztatach	osoby	0	3x10	Lista uczestników
		Mini-projekt realizowany przez mieszkańców	wydarzenie i uczestnicy	0	2	Opis wydarzenia i lista uczestników					

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

2	Młodzież projektuje Łomianki przyjazne seniorom	Liczba inicjatyw skierowanych do mieszkańców	szt.	0	7	Program zajęć/sprawozdanie z działalności	liczba osób korzystających z działań aktywizacyjnych	os./dzień	0	20	Lista uczestników
3	Projekt pn. „Druga młodość”	Liczba inicjatyw skierowanych do mieszkańców	szt.	0	1	Program zajęć/sprawozdanie z działalności	liczba osób korzystających z działań aktywizacyjnych	os./dzień	0	30	Lista uczestników
4	Projekt „FREECK”	Liczba inicjatyw skierowanych do mieszkańców	szt.	0	1	Program zajęć/sprawozdanie z działalności	liczba osób korzystających z działań aktywizacyjnych	os./dzień	0	30	Lista uczestników
5	Projekt integracji młodzieży	Liczba inicjatyw skierowanych do mieszkańców	szt.	0	5	Program zajęć/sprawozdanie z działalności	liczba osób korzystających z działań aktywizacyjnych	osób w ramach całego projektu	0	1500	Lista uczestników
6	Młode kobiety. Wspólnota łomiankowskie. Przedsiębiorczość społeczna - młodzi przedsiębiorcy społeczni jako motor rewitalizacji i aktywizacji marginalizowanych społecznie wspólnot Łomianek	Liczba inicjatyw (grup zadaniowych) realizujących w swoich wspólnotach działania edukacyjne, społeczne, biznesowe oparte o zasady ekonomii społecznej	szt.	0	10	Program zajęć/sprawozdanie z działalności	Liderzy/liderki przedsiębiorczości społecznej	osoba	0	10	Lista uczestników
7	Łomiankowska Akademia Przedsiębiorczości Młodych, czyli jak dorosną będę swoim własnym szefem	Liczba zajęć obejmujących warsztaty, grę biznesową działania własnego pomysłu prezentację zostanie zrealizowanych	godzina	0	600	Program zajęć/sprawozdanie z działalności	Liczba uczniów, którzy otrzymają wsparcie merytoryczne i zostanie przeszkolonych do roli liderów/liderek przedsiębiorczości	osoba	0	100	Lista uczestników
8	Wsparcie Edukacji Młodych	Zajęcia z uczniami	godzina	0	608	Program zajęć/sprawozdanie z działalności	Liczba uczniów, którzy poprawili swoje kompetencje	osoba	0	20	Program zajęć/sprawozdanie z działalności
9	Projekt Aktywizacja a macierzyństwo	Wsparcie animatora	godzina	0	200	Program zajęć/sprawozdanie z działalności	Liczba kobiet, które maks. w ciągu roku od zakończenia projektu podjęło pracę lub liczba kobiet, które ukończyły kurs podnoszący kwalifikacje zawodowe	osoba	0	5	Sprawozdanie z działalności
		Warsztaty/zajęcia dla mam	zajęcia	0	35	Program zajęć/sprawozdanie z działalności					

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

		Spotkania integracji lokalnej dla mam	spotkanie	0	15	Program zajęć/sprawozdanie z działalności					
10	Projekt Twórcza przystań	Warsztaty i spotkania	godzina	0	30	Program zajęć/sprawozdanie z działalności	Liczba uczniów, którzy poprawili swoje kompetencje	osoba	0	10	Program zajęć/sprawozdanie z działalności
11	Jestem wciąż obecny: Aktywni 65+	Ilość osób objętych profilaktyką zdrowotną	os./rok	0	500	Lista uczestników	Ilość nowych jednostek prowadzących działalność w zakresie profilaktyki zdrowotnej na obszarze rewitalizacji	szt.	0	1	Program zajęć/sprawozdanie z działalności
12	Nie jestem samotny – dzienna opieka nad seniorem	Ilość osób objętych opieką pielęgnacyjno-opiekuńczą	os./rok	0	20	Lista uczestników	Ilość nowych jednostek prowadzących działalność w zakresie opieki pielęgnacyjno-opiekuńczej na podobszarze Buraków	szt.	0	1	Program zajęć/sprawozdanie z działalności
13	Pomoc socjalna w zakresie realizacji programu żywienia dostosowanego do potrzeb zdrowotnych	Ilość osób objętych programem żywienia	os.	0	30	Lista uczestników	Ilość nowych jednostek oferujących program żywieniowy dla osób ubogich na obszarze rewitalizacji	szt.	1	2	Program zajęć/sprawozdanie z działalności
14	Edukacja w zakresie zasad dwustopniowej profilaktyki chorób przewlekłych oraz zasad pielęgnacji i opieki dla rodzin osób chorych, pracowników ochrony zdrowia, pracowników pomocy społecznej, wolontariuszy, osób zainteresowanych tematyką zdrowia	Ilość osób objętych projektem	os./rok	0	200	Lista uczestników	Ilość nowych osób, które nabyły umiejętność i kompetencje w zakresie edukacji profilaktyki zdrowotnej	os./rok	0	200	Program zajęć/sprawozdanie z działalności
15	Organizacja programu edukacyjnego dla mieszkańców gminy w zakresie edukacji ekologicznej i ochrony przyrody	Liczba przeprowadzonych godzin szkoleniowych	godzina	0	15	Program zajęć/sprawozdanie z działalności	Liczba zgłoszeń odebranych w ciągu roku przez Straż Miejską od mieszkańców dotyczących spalania odpadów	szt.	256	243	Straż Miejska
		Liczba przeszkolonych osób	os.	0	300	Lista uczestników					

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

16	Remont budynku przy ul. Poniatowskiego 14 (były Studentat św. Kamila)	Ilość nowych budynków oferujących miejsce dziennego pobytu dla seniorów	szt.	0	1	Protokół odbioru	Ilość nowych osób korzystających z miejsca dziennego pobytu dla seniorów	os./dzień	0	20	Lista uczestników
							liczba miejsc przeznaczonych dla osób korzystających z pobytu stałego	szt.	0	54	Protokół odbioru
17	Modernizacja budynku komunalnego przy ul. Fabrycznej 2	Liczba zmodernizowanych budynków	szt.	0	1	Protokół odbioru	Zmniejszenie zużycia energii [%]	%	165 kW	20	audyt energetyczny ex-post
18	Modernizacja domu komunalnego przy ul. Pionierów 38	Liczba zmodernizowanych budynków	szt.	0	1	Protokół odbioru	Zmniejszenie zużycia energii [%]	%	120 kW	20	audyt energetyczny ex-post
19	Modernizacja placu zabaw przy ul. Kościuszki 10	Liczba nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych	szt.	0	1	Protokół odbioru	Liczba nowych osób korzystających z nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych	osoba	0	20	monitoring
20	Budowa parku miejskiego przy jeziorze Fabrycznym w Łomiankach	Liczba nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych	szt.	0	1	Protokół odbioru	Liczba osób korzystających z z nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych	osoba	0	50	monitoring

Komplementarność LPR

Warunkiem zintegrowanych projektów i połączenia pól działań jest włączenie, koordynacja i kooperacja różnych instytucji samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, związków i inicjatyw obywatelskich. Dlatego też komplementarność pomiędzy poszczególnymi projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym LPR zostanie zapewniona poprzez powierzenie nadzoru nad realizacją wszystkich przedsięwzięć Burmistrzowi Gminy, który w realizacji zadań związanych z rewitalizacją będzie wspierany przez Zespół ds. Rewitalizacji oraz wydziały merytoryczne Urzędu Miejskiego.

1.23 Komplementarność przestrzenna i problemowa

Realizacja inwestycji zaplanowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie oddziaływała na wyznaczony obszar w każdym aspekcie, głównie społecznym, ale także technicznym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz środowiskowym. Zdiagnozowane problemy zostaną rozwiązane kompleksowo. Zapewnienie komplementarności problemowej zapobiega fragmentaryzacji podejmowanych interwencji.

Realizacja inwestycji zaplanowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji będzie kompleksowo oddziaływała na cały obszar dotknięty sytuacją kryzysową. Mają one bowiem na celu poprawę sytuacji we wszystkich sferach funkcjonowania Gminy, od społecznej, przez środowiskową, aż po funkcjonalno-przestrzenną i techniczną. Ponadto, zdiagnozowane problemy zostaną rozwiązane, bez zagrożenia przenoszenia ich na inne obszary Gminy.

W poniższej tabeli wskazano projekty zaplanowane do realizacji w ramach LPR wraz ze wskazaniem problemów na które odpowiadają oraz miejsca ich realizacji.

Tabela 27 Komplementarność przestrzenna i problemowa

Nr porządkowy projektu	główne problemy na które nakierowany jest projekt	nazwa projektu	podobszar	cel PR
1	znaczny odsetek osób zagrożonych ubóstwem i osób bezrobotnych (w niektórych jednostkach Gminy)	Szansa na lepsze życie dla dorosłych i dla dzieci	Łomianki Pawłowo (poza miastem) Dąbrowa Leśna (Pionierów)	1
2	niekorzystne zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa, odpływ ludności) niska aktywność społeczna	Młodzież projektuje Łomianki przyjazne seniorom	wszystkie podobszary rewitalizacji	1

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

3	niekorzystne zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa, odpływ ludności)	Projekt pn. „Druka młodzież”	wszystkie podobszary rewitalizacji	1
4	niekorzystne zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa, odpływ ludności) niska aktywność społeczna	Projekt „FREECK”	wszystkie podobszary rewitalizacji	1
5	niekorzystne zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa, odpływ ludności) niska aktywność społeczna	Projekt integracji młodzieży	wszystkie podobszary rewitalizacji	1
6	niski wskaźnik przedsiębiorczości (w niektórych jednostkach Gminy)	Młode kobiety. Wspólnoty łomiankowskie. Przedsiębiorczość społeczna - młodzi przedsiębiorcy społeczni jako motor rewitalizacji i aktywizacji marginalizowanych społecznie wspólnot Łomianek	wszystkie podobszary rewitalizacji	1
7	niski wskaźnik przedsiębiorczości (w niektórych jednostkach Gminy)	Łomiankowska Akademia Przedsiębiorczości Młodych, czyli jak dorosnąć będąc swoim własnym szefem	wszystkie podobszary rewitalizacji	1
8	niekorzystne zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa, odpływ ludności) znaczny odsetek osób zagrożonych ubóstwem i osób bezrobotnych (w niektórych jednostkach Gminy)	Wsparcie Edukacji Młodych	wszystkie podobszary rewitalizacji	1
9	niekorzystne zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa, odpływ ludności) znaczny odsetek osób zagrożonych ubóstwem i osób bezrobotnych (w niektórych jednostkach Gminy)	Projekt Aktywizacja a macierzyństwo	wszystkie podobszary rewitalizacji	1
10	niska aktywność społeczna	Projekt Twórcza przystań	wszystkie podobszary rewitalizacji	1
11	niekorzystne zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa, odpływ ludności) znaczny odsetek osób zagrożonych ubóstwem i osób bezrobotnych (w niektórych jednostkach Gminy)	Jestem wciąż obecny: Aktywni 65+	wszystkie podobszary rewitalizacji	1

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

12	niekorzystne zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa, odpływ ludności) znaczny odsetek osób zagrożonych ubóstwem i osób bezrobotnych (w niektórych jednostkach Gminy)	Nie jestem samotny – dzienna opieka nad seniorem	wszystkie podobszary rewitalizacji	1
13	znaczny odsetek osób zagrożonych ubóstwem i osób bezrobotnych (w niektórych jednostkach Gminy)	Pomoc socjalna w zakresie realizacji programu żywienia dostosowanego do potrzeb zdrowotnych	wszystkie podobszary rewitalizacji	1
14	niekorzystne zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa, odpływ ludności)	Edukacja w zakresie zasad dwustopniowej profilaktyki chorób przewlekłych oraz zasad pielęgnacji i opieki dla rodzin osób chorych, pracowników ochrony zdrowia, pracowników pomocy społecznej, wolontariuszy, osób zainteresowanych tematyką zdrowia	wszystkie podobszary rewitalizacji	1
15	zanieczyszczenie powietrza wynikające ze spalania odpadów komunalnych w paleniskach domowych oraz intensywnego ruchu drogowego na DK 7	Organizacja programu edukacyjnego dla mieszkańców gminy w zakresie edukacji ekologicznej i ochrony przyrody	wszystkie podobszary rewitalizacji	1
16	niekorzystne zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa, odpływ ludności)	Remont budynku przy ul. Poniatowskiego 14 (były Studentat św. Kamila)	Buraków	2
17	zły stan budynków komunalnych	Modernizacja budynku komunalnego przy ul. Fabrycznej 2	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	2
18	zły stan budynków komunalnych	Modernizacja domu komunalnego przy ul. Pionierów 38	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	2
19	brak ogólnodostępnych miejsc rekreacji oraz miejsc spotkań	Modernizacja placu zabaw przy ul. Kościuszki 10	Buraków	2
20	brak ogólnodostępnych miejsc rekreacji oraz miejsc spotkań	Budowa parku miejskiego przy jeziorze Fabrycznym w Łomiankach	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	2

Źródło: opracowanie własne

Jednocześnie wszystkim projektom infrastrukturalnym będą towarzyszyć projekty „miękkie”. I tak projekty dot. modernizacji domów komunalnych (projekt 17 i 18) będą poprzedzone realizacją 1. etapu projektu nr 1. Ponadto projekt nr 1 będzie realizowany m.in. w parku miejskim zbudowanym w ramach projektu nr 20. Po wykonaniu modernizacji budynku w ramach projektu nr 16 będą w nich realizowane projekty 11-14.

1.24 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Zarządzenie LPR zbudowano na dotychczasowych doświadczeniach, jak również nowych trendach w tym zakresie. Wzięto pod uwagę szczególnie istotny aspekt partycypacji społecznej i uczestnictwa poszczególnych osób i podmiotów w procedurach wdrażania LPR. Dlatego też zaproponowana struktura zarządzania LPR uwzględnia zarówno partycypację społeczną jak również udział dotychczasowej struktury Urzędu Miasta i koordynacji w podejmowanych działaniach.

1.25 Komplementarność źródeł finansowania

Inicjowanie dialogu społecznego z interesariuszami procesu rewitalizacji pozwoli uzyskać także komplementarność funduszy poprzez możliwość uzyskania wsparcia finansowego dla działań podejmowanych przez podmioty inne niż Urząd Miasta. W szczególności wskazane jest podjęcie działań przez podmioty zarządzające budynkami mieszkalnymi i użytkowymi oraz prywatnych inwestorów, co umożliwi kompleksową przemianę przestrzeni miejskiej. Przy założeniu, że stymulowanie zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian, należy położyć nacisk na zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

Tabela 28 Komplementarność źródeł finansowania

Nr porządkowy projektu	nazwa projektu	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe źródło finansowania
1	Szansa na lepsze życie dla dorosłych i dla dzieci	260 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących
2	Młodzież projektuje Łomianki przyjazne seniorom	250 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących
3	Projekt pn. „Druga młodość”	40 000	w miarę możliwości ze środków własnych lub zgodnie z ogłaszaniem konkursami na dofinansowanie projektu
4	Projekt „FREECK”	40 000	w miarę możliwości ze środków własnych lub zgodnie z ogłaszaniem konkursami na dofinansowanie projektu
5	Projekt integracji młodzieży	80 000	w miarę możliwości ze środków własnych lub zgodnie z ogłaszaniem konkursami na dofinansowanie projektu

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

6	Młode kobiety. Wspólnoty łomiankowskie. Przedsiębiorczość społeczna - młodzi przedsiębiorcy społeczni jako motor rewitalizacji i aktywizacji marginalizowanych społecznie wspólnot Łomianek	150 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących
7	Łomiankowska Akademia Przedsiębiorczości Młodych, czyli jak dorosnę będę swoim własnym szefem	150 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących
8	Wsparcie Edukacji Młodych	90 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących
9	Projekt Aktywizacja a macierzyństwo	30 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących
10	Projekt Twórcza przystań	20 000	RPO WM/ wkład własny podmiotów realizujących
11	Jestem wciąż obecny: Aktywni 65+	3 000 000	RPO WM / PFRON / EFS / środki budżetowe (centralne, samorządowe) / sponsorzy / środki własne
12	Nie jestem samotny – dzienna opieka nad seniorem	900 000	RPO WM / PFRON / EFS / sponsorzy / środki budżetowe (centralne, samorządowe) / sponsorzy / środki własne
13	Pomoc socjalna w zakresie realizacji programu żywienia dostosowanego do potrzeb zdrowotnych	500 000	RPO WM / PFRON / EFS / środki budżetowe (centralne, samorządowe) / sponsorzy / środki własne
14	Edukacja w zakresie zasad dwustopniowej profilaktyki chorób przewlekłych oraz zasad pielęgnacji i opieki dla rodzin osób chorych, pracowników ochrony zdrowia, pracowników pomocy społecznej, wolontariuszy, osób zainteresowanych tematyką zdrowia	150 000	RPO WM / PFRON / EFS / środki budżetowe (centralne, samorządowe) / sponsorzy / środki własne
15	Organizacja programu edukacyjnego dla mieszkańców gminy w zakresie edukacji ekologicznej i ochrony przyrody	150 000	WFOŚiGW/budżet gminy
16	Remont budynku przy ul. Poniatowskiego 14 (były Studentat św. Kamila)	8 500 000	RPO WM / EFRR / PFRON / NFOŚ / środki własne
17	Modernizacja budynku komun. przy ul. Fabrycznej 2	1 500 000	RPO WM/budżet gminy
18	Modernizacja domu komunalnego przy ul. Pionierów 38	2 000 000	RPO WM/budżet gminy
19	Modernizacja placu zabaw przy ul. Kościuszki 10	250 000	PROW/budżet gminy
20	Budowa parku miejskiego przy jeziorze Fabrycznym w Łomiankach	10 300 000	POliŚ/budżet gminy

Źródło: opracowanie własne

Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja

Na każdym etapie przygotowywania niniejszego LPR zapewniony był udział mieszkańców, w tym poszczególnych interesariuszy rewitalizacji. Poniżej zostały wymienione najważniejsze formy prowadzonych konsultacji:

- informowanie mieszkańców o planowanych działaniach poprzez zamieszczenie informacji w prasie (bezpłatnej) o zasięgu lokalnym w Urzędzie Miejskim oraz w Serwisie Internetowym Gminy Łomianki: www.lomianki.pl;
- spotkania konsultacyjne (diagnostyczno-warsztatowe i informacyjne) z mieszkańcami Gminy, podczas których zebrano opinie i propozycje zgłaszane przez mieszkańców (12.04.2017 r. i 8.06.2017 r.);
- przygotowanie ankiety, dystrybuowanej w prasie lokalnej na przełomie marca i kwietnia 2017 r.;
- cztery spacerki badawcze (12.04.2017 r. i 20.06.2017 r.);
- konsultacje społeczne projektu LPR wraz z naborem projektów (26.05-26.06);
- trzy spotkania z organizacjami samorządowymi w celu wypracowania propozycji projektów (26.04.2017 r., 5.06.2017 r., 13.06.2017 r.).

Dodatkowo, podsumowanie konsultacji społecznych zostało umieszczone w Załączniku do niniejszego LPR.

Spis map:

Mapa 1 Wyznaczone jednostki referencyjne na potrzeby Programu Rewitalizacji	13
Mapa 2 Wykroczenia odnotowane przez Straż Miejską w 2015 r.	32
Mapa 3 Przystępstwa odnotowane przez Policję na terenie miasta w 2015 r.....	33
Mapa 4 Obszar ścisłego centrum wyznaczony do rewitalizacji w SUIKZP	44
Mapa 5 Ogólnodostępne miejsca rekreacji (plac zabaw, boiska, skwery).....	45
Mapa 6 Drogi gruntowe lub w stanie złym na terenie Gminy.....	49
Mapa 7 Usytuowanie budynków obejmujących lokale komunalne i socjalne wymagające działań remontowych.....	51
Mapa 8 Podobszary rewitalizacji – Gmina Łomianki	62
Mapa 9 Obszar ścisłego centrum wyznaczony do rewitalizacji w SUIKZP na tle obszaru rewitalizacji wyznaczonego LPR	63

Spis tabel:

Tabela 1 Wybrane dane statystyczne Gminy Łomianki.....	8
Tabela 2 Wyznaczone jednostki referencyjne na potrzeby Programu Rewitalizacji – liczba mieszkańców i powierzchnia	14
Tabela 3 Wskaźniki służące analizie zróżnicowania jednostek referencyjnych.....	16
Tabela 4 Metodologia i etapy przeprowadzania diagnozy.....	18
Tabela 5 Ludność według ekonomicznych grup wieku	22
Tabela 6 Wskaźniki demograficzne.....	23
Tabela 7 Wskaźnik – udział osób korzystających z OPS (liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców) w ogóle ludności	28
Tabela 8 Wybrane dane o rynku pracy (2015).....	30
Tabela 9 Wskaźniki dot. bezrobocia.....	30
Tabela 10 – Wskaźnik dot. niebieskich kart	34
Tabela 11 Wskaźnik dot. poziomu kapitału społecznego	36
Tabela 12 Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2003-2014	38
Tabela 13 Wyniki sprawdzianu kwiecień 2016.....	39
Tabela 14 Wyniki egzaminu gimnazjalnego kwiecień 2016	39
Tabela 15 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON.....	40
Tabela 16 Wskaźnik dot. sfery gospodarczej.....	41
Tabela 17 Wskaźniki dot. sfery funkcjonalno-przestrzennej.....	46
Tabela 18 Wykaz lokali komunalnych stanowiących własność Gminy.....	50
Tabela 19 Wykaz lokali socjalnych stanowiących własność Gminy	50
Tabela 20 Wskaźniki dot. sfery technicznej	52
Tabela 21 Uśrednione dla obszaru gmin powiatu Warszawskiego Zachodniego wartości przekroczeń poziomów dopuszczalnych wybranych substancji.....	54
Tabela 22 Wskaźnik dot. sfery środowiskowej.....	55
Tabela 23 Podsumowania analizy wskaźnikowej obszaru rewitalizacji.....	64
Tabela 24 Harmonogram realizacji projektów głównych	97
Tabela 25 Wskaźniki ogólne realizacji LPR	101
Tabela 26 Wskaźniki produktu i rezultatu.....	103
Tabela 27 Komplementarność przestrzenna i problemowa	107

Tabela 28 Komplementarność źródeł finansowania..... 110

Spis wykresów:

Wykres 1 Dynamika zmian demograficznych ludności..... 21
Wykres 2 Dynamika zmian demograficznych ludności w latach 2011-2015 w podziale na jednostki referencyjne 21
Wykres 3 Powody przyznania pomocy społecznej..... 26
Wykres 4 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%] ... 27
Wykres 5 Liczba zgłoszeń odebranych przez Straż Miejską od mieszkańców dotyczących spalania odpadów w latach 2015-2017 54

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Budynek komunalny przy ul. Fabrycznej 2 50
Zdjęcie 2 Budynek komunalny przy ul. Pionierów 38 50
Zdjęcie 3 Spotkanie diagnostyczno-warsztatowe w dniu 12.04..... 117
Zdjęcie 4 Budynek komunalny przy ul. Fabrycznej 2 119
Zdjęcie 5 Pralnia w budynku komunalnym przy ul. Fabrycznej 2 119
Zdjęcie 6 Budynek komunalny przy ul. Pionierów 38 121
Zdjęcie 7 Spotkanie informacyjne z mieszkańcami gminy 123
Zdjęcie 8 Niezagospodarowana działka gminna na rogu ulic Dąbrówki/Rolnicza 124
Zdjęcie 9 Działka na rogu ulic Gościńcowa/Włociańska należąca do Starostwa (1) 124
Zdjęcie 10 Działka na rogu ulic Gościńcowa/Włociańska należąca do Starostwa (2) 125
Zdjęcie 11 Centralne miejsce Burakowa – skrzyżowanie ul. Przyłuskiego i Sobieskiego 126
Zdjęcie 12 Działka pod planowaną nową świetlicę..... 127

Załącznik – Partycypacja społeczna w trakcie opracowywania LPR

Na każdym etapie przygotowywania niniejszego LPR zapewniony był udział mieszkańców, w tym udział poszczególnych interesariuszy rewitalizacji. Poniżej znajduje się podsumowanie najważniejszych form prowadzonych konsultacji w ramach etapu diagnostyczno-informacyjnego oraz etapu programowego:

ETAP DIAGNOSTYCZNO-INFORMACYJNY

- 1. Informowanie mieszkańców o planowanych działaniach poprzez zamieszczenie informacji w prasie (bezpłatnej) o zasięgu lokalnym w Urzędzie Miejskim oraz w Serwisie Internetowym Gminy Łomianki: www.lomianki.pl;**

Na stronie internetowej podawane były na bieżąco wszystkie informacje o poszczególnych wydarzeniach w ramach prowadzonych prac nad LPR, w tym prezentacje z poszczególnych spotkań. Za pośrednictwem strony ogłoszone zostały również konsultacje projektu LPR, które trwały w dniach 26.05-26.06.

- 2. Spotkanie diagnostyczno-warsztatowe w dniu 12.04**

W dniu 12.04 odbyło się spotkanie warsztatowe w ICDS w Łomiankach. W pierwszej części spotkania wykonawca Programu Rewitalizacji przedstawił plan spotkania, następnie omówione zostały główne informacje nt. rewitalizacji - definicje związane z tym procesem, tj. czym jest program rewitalizacji, stan kryzysowy, obszar zdegradowany, obszar rewitalizacji. Wykonawca podkreślił, że jednym z najistotniejszych elementów opracowania Programu Rewitalizacji jest diagnoza prowadzona w podziale na mniejsze jednostki wyznaczone na obszarze gminy. Następnie przedstawiony został podział gminy na jednostki analityczne – sołectwa i osiedla. W dalszej części omówione zostały zjawiska kryzysowe i sposoby ich pomiaru, jakie powinny być identyfikowane w diagnozie. Wykonawca przedstawił również część wskaźników/danych zebranych dla Gminy Łomianki. Omówiona została przede wszystkim sytuacja osób w wieku poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym oraz kwestie związane z korzystaniem ze stypendiów socjalnych, pomocy kuratora. Najgorsza sytuacja pod tym względem została zidentyfikowana w następujących jednostkach: Baczyńskiego, Buraków, Dąbrowa Leśna, Dąbrowa Rajską, Powstańców, Trylogia, Prochownia, Majowe.

W dalszej części spotkania została przeprowadzona praca warsztatowa. W pierwszej kolejności uczestnicy spotkania wskazali na problem związany z domami komunalnymi na ul. Fabrycznej 2 i ul. Pionierów 38. W budynku przy ul. Pionierów konieczna jest wymiana okien, wymiana ogrzewania centralnego, obecne warunki mieszkaniowe są poniżej standardów. Budynek jest pod ochroną konserwatorską, poza tym jest to budynek drewniany, więc sama konstrukcja jest trudna do pracy. Pojawiła się propozycja, aby ze względów ekonomicznych, zbudować nowy budynek z przeznaczeniem na mieszkania komunalne oraz socjalne i tam przenieść mieszkańców, a obecny budynek przeznaczyć na cele społeczne. Jednocześnie podkreślano było, że mieszkańcy chcą remontu, ale boją się wysiedleń.

Istotną kwestią są także mieszkańcy tego obiektu wymagający stałej opieki, której w chwili obecnej nie mają. Wskazano zostało, że w dalszej perspektywie czasu sytuacja ta może doprowadzić do tragedii. Podkreślony został również problem osób chorujących na choroby przewlekłe jak np. padaczka, które mają trudności z rozpoczęciem pracy (podjęcie pracy wiąże

się jednocześnie z utratą świadczeń socjalnych), co pogłębia ich trudną sytuację, zwiększa podatność na uzależnienia i prowadzi do problemów społecznych. Dobrym rozwiązaniem w tych przypadkach byłoby zatrudnienie asystenta dla osób chorych, wymagających wsparcia kogoś ktoś kto pełniłby rolę „dozorcy” bloku, ale także miałby wiedzę jak pomóc osobom wymagających wsparcia, miałby zaufanie mieszkańców. Bardzo istotna jest w przypadku mieszkańców budynków komunalnych rozmowa i rozpoznanie ich indywidualnych potrzeb. Konieczne jest wyodrębnienie lidera z lokalnego środowiska.

Konieczne jest odpowiednie zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz swojego otoczenia. Ważne jest działanie na zasadzie kija i marchewki – trzeba mieszkańców czymś zachęcić. Może to być np. zachęcenie, żeby osoby te same zagospodarowały przestrzeń wokół swojego bloku, wyremontowali części wspólne, wykonali drobne prace – gmina zapewni materiały, a sami mieszkańcy wykonają prace np. w zamian za umorzenie długów, jeśli zostaną wykonane prace na rzecz gminy.

Na morale mieszkańców lokali komunalnych wpływa również fakt, że część mieszkańców nie opłaca swoich mieszkań, co więcej umarzane są im długi, więc demotywuje to osoby, które regularnie płacą czynsze.

Kolejną poruszoną kwestią były mieszkania przy ul. Błotnej, gdzie mieszkańcy nie mogą dokonać żadnych prac budowlanych ze względu na fakt, że ich dom znajduje się na terenie chronionym.

Uczestnicy wskazali również, że największym, widocznym problemem w gminie są uzależnienia zauważalne w miejscach publicznych jak np. centrum miasta.

Uczestnicy spotkania wskazali również, że tego typu spotkania, jak spotkanie warsztatowe powinno być zorganizowane w Klubie osiedlowym, najlepiej gdyby były organizowane cykliczne spotkania z Urzędem.

Określone zostały także instytucje działające w gminie np. Uniwersytet III Wieku, Związek emerytów, Klub Kombatantów – organizacje te korzystają z pomieszczenia w centrum kultury, ale ważne jest zapewnienie odpowiedniego stałego miejsca tym podmiotom, żeby te osoby miały swoje szafki itp.

Na podsumowanie spotkania Wykonawca Programu rewitalizacji wyświetlił film obrazujący jedną z dobrych praktyk rewitalizacyjnych dotyczących rewitalizacji jednego z osiedli w Gdyni – Chyloni.

Zdjęcie 3 Spotkanie diagnostyczno-warsztatowe w dniu 12.04

Źródło: Urząd Miejski

3. Spacer badawczy w dniu 12.04 w Łomiankach Pawłowo (poza miastem) – domy komunalne przy ul. Fabrycznej oraz niezagospodarowany teren zielony – przeznaczony na park miejski

Spacer został przeprowadzony w okolicy bloków komunalnych przy ul. Fabrycznej. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele mieszkańców bloków komunalnych, ale także nowego osiedla – Naturalis znajdującego się w bliskiej odległości od budynków komunalnych. Mieszkańcy osiedla Naturalis zwrócili uwagę, że w okolicy brakuje miejsc do integracji mieszkańców, w szczególności brakuje placu zabaw dla dzieci, a w okolicy mieszka dużo rodzin z małymi dziećmi. Jednocześnie poza potrzebami małych dzieci warto również zwrócić uwagę na potrzeby osób starszych – warto byłoby rozważyć zamontowanie np. szachów na świeżym powietrzu w odpowiednio zagospodarowanych do wypoczynku miejscach. Mieszkańcy osiedla Naturalis są raczej odizolowani od pozostałej części Łomianek Dolnych – utworzenie parku miejskiego w okolicy bloków komunalnych służyłoby większej integracji społecznej. Część mieszkańców osiedla Naturalis skarży się również na częste kradzieże, w szczególności rowerów. Podkreślony został również problem niewystarczającego dostępu do żłobków, przedszkoli i szkół. Kolejnym wątkiem poruszonym podczas spaceru była kwestia budowy stadionu i dróg przy osiedlu Naturalis. Mieszkańcy protestują przeciwko lokalizacji tych inwestycji. Są rozżaleni, że ich głos nie był brany pod uwagę przy planowaniu inwestycji. Podkreślają, że dialog na linii strona społeczna-Urząd jest niewystarczający, a wręcz go brakuje. Mieszkańcy wybierając miejsce swojego zamieszkania sugerowali się dużą ilością zieleni i ciszą. Obecne inwestycje i dodatkowa wycinka drzew powoduje, że mieszkania tracą na swojej wartości.

Mieszkańcy bloków komunalnych wskazali jako jeden z najistotniejszych problemów zły stan techniczny budynku przy ul. Fabrycznej 2. Budynek jest nieocieplony, co zwiększa koszty ogrzewania dla mieszkańców. Ponadto budynek nie jest podłączony do sieci ciepłowniczej bądź gazowej, w związku z tym każdy mieszkaniec posiada własny piec grzewczy na opał. Zła jakość opału jest przyczyną niskiej emisji. Ponadto budynek nie jest wyposażony w bieżącą wodę, a toalety znajdują się na korytarzach. W budynku znajduje się pralnia, gdzie umiejscowione są pralki wszystkich mieszkańców, brakuje za to suszarni, ubrania wiszą na sznurach na korytarzach. Mieszkańcy skarżyli się również na cieknący dach.

Budynek zamieszkują również osoby o ograniczonych możliwościach ruchowych, a w budynku nie ma żadnych podjazdów, osoby te mogą liczyć wyłącznie na pomoc sąsiadów. Budynek nie jest również wyposażony w tak podstawowe elementy jak skrzynki na listy.

Teren wokół jest niezagospodarowany. Negatywnie na estetykę budynku wpływają blaszane komórki, które służą mieszkańcom np. do magazynowania opału itp. Wokół tych zabudowań widoczne są porzucone materiały, śmieci itp. Brakuje również zagospodarowanych miejsc spotkań dla mieszkańców, ale w pewnym oddaleniu od okien budynku. W chwili obecnej przy budynku ustawione są ławki, na których często „przesiaduje” młodzież, co przeszkadza starszej części mieszkańców, ze względu na panujący hałas.

Kolejnym problemem jest niska dostępność sklepów i usług. Odległość do najbliższego sklepu jest trudna do pokonania, w szczególności dla osób starszych, po drodze nie ma żadnych ławek, na których osoby te mogłyby odpocząć.

Zdjęcie 4 Budynek komunalny przy u. Fabrycznej 2

Źródło: Pracownia 3E

Zdjęcie 5 Pralnia w budynku komunalnym przy ul. Fabrycznej 2

Źródło: Pracownia 3E

4. Spacer badawczy w dniu 12.04 w Dąbrowie Leśnej – dom komunalny przy ul. Pionierów

Spacer został przeprowadzony w okolicy zabytkowego budynku komunalnego, będącego dawną siedzibą domu dziecka, przy ul. Pionierów w Łomiankach. W spacerze udział wzięli mieszkańcy niniejszego budynku komunalnego oraz inni, okoliczni mieszkańcy osiedla Łomianki raz przedstawicielami rady osiedla. Zagadnienia poruszane podczas spaceru w całości dotyczyły idei rewitalizacji w programowaniu unijnym na lata 2014-2020 oraz prowadzeniu działań dotyczących poprawy jakości życia mieszkańców budynku komunalnego znajdującego się przy ul. Pionierów 38 jak i poprawy stanu technicznego tej zabytkowej, drewnianej budowli.

Podczas spaceru zauważono, że budynek komunalny wymaga remontu, w złym stanie technicznym znajduje się znaczna część budynku oraz większość jego elementów, poza dachem, który był remontowany kilka lat temu. Pilnych działań wymaga stolarka okienna oraz drzwi do budynku, a także poszczególnych mieszkań. Zwrócono uwagę na zły stan technicznych stropów oraz problemy z ociepleniem budynku. Działania te będą szczególnie trudne do przeprowadzenia ze względu na ochronę konserwatorką budynku, przez co nie można ocieplić obiektu poprzez wykorzystanie zwyczajnych metod (np. styropian). Mieszkańcy zwrócili uwagę, że mieszkania są bardzo zimne, jest mnóstwo szczelin i szpar, ogrzewanie piecem węglowym nie jest wydajne, co może prowadzić do prób ogrzewania mieszkań własnymi metodami. Takie działania mogą prowadzić do zwiększenia zagrożenia pożarem, co w przypadku domu wybudowanego z drewna może być bardzo niebezpieczne. Remontu wymagają także piwnice, tutaj proponuje się odkrycie zabytkowej, czerwonej cegły i zagospodarowanie przestrzeni piwnic zgodnie z pomysłami mieszkańców.

Innym, bardzo ważnym elementem działań rewitalizacyjnych, według mieszkańców powinny być te ze sfery społecznej. Zauważono, że prowadzenie kolejnych prac remontowych bez włączenia w te działania mieszkańców nie przyniesie pożądanego skutku w dłuższym okresie. Konieczne wydaje się zaplanowanie wszelkich prac przy czynnym udziale mieszkańców, którzy mają liczne pomysły na zagospodarowanie zarówno przestrzeni wspólnych budynku jak i przestrzeni przy budynku. Część mieszkańców tego budynku potrzebuje natychmiastowej pomocy socjalnej jak i opiekuńczej, część osób boryka się z problemami wykluczenia społecznego lub związanymi z nalogami. Zauważalne tutaj zachowania problemowe często wiążą się z bezradności wynikającej z sytuacji w jakiej znalazła się część osób. Należy podjąć starania dotyczące próby wyprowadzenia tych osób z obecnej sytuacji, warto podjąć działania wskazujące na możliwe radzenie sobie z obecną sytuacją, pokazujące możliwości przeciwdziałania wykluczeniu lub inne, lepsze aspekty funkcjonowania w społeczeństwie. Mieszkańcy budynku wskazali, że istotnym działaniem priorytetowym jest przeprowadzenie szkolenia z przeciwdziałania zagrożeniom pożarowym. Budynek mimo zabezpieczeń jest bardzo podatny na pożary. Przeszkolenie mieszkańców w zakresie działania w przypadku zaistnienia zagrożenia pożarem może uchronić pozostałych użytkowników budynku przed tragedią, która miała miejsce np. w Kamieniu Pomorskim (a mamy tutaj do czynienia wręcz z identycznym budynkiem).

Zagospodarowania wymaga także otoczenie budynku, stworzenie miejsc spotkań dla mieszkańców, czy wsparcie przy tworzeniu przydomowych ogródków, które obecnie są mocno niezagospodarowane. Przy planowaniu działań z tego zakresu warto także podjąć przedsięwzięcia ukazujące bogatą historię budynku przy ul. Pionierów 38. Przykładem może

być wsparcie inicjatywy części mieszkańców związanej z przygotowaniem wystawy zdjęć i opisującej losy i zachodzące zmiany w niniejszym budynku. Taka wystawa plenerowa zorganizowana przed budynkiem może się cieszyć zainteresowaniem pozostałych mieszkańców Łomianek, korzystających z pobliskiej trasy rowerowej. Z pewnością przyczyni się to do zmiany wizerunku tego miejsca.

Zdjęcie 6 Budynek komunalny przy ul. Pionierów 38

Źródło: Pracownia 3E

Na podstawie przeprowadzonego spaceru można wyciągnąć wnioski, mówiące o tym, że wśród mieszkańców budynku komunalnego przy ul. Pionierów 38 znajdują się lokalni liderzy, których w pierwszej kolejności powinno się angażować w działania rewitalizacyjne. Co więcej osoby te cieszą się szacunkiem pozostałych mieszkańców budynków, posiadają różnorodne plany oraz pomysły związane z możliwymi zmianami tego miejsca. Planowane działania rewitalizacyjne powinny wspierać pomysły i inicjatywy tych osób w przyszłości.

5. Spotkanie w dniu 26.04 z organizacjami pozarządowymi w celu wypracowania propozycji projektów

W dniu 26 kwietnia w Centrum Kultury miało miejsce spotkanie z organizacjami pozarządowymi w celu poinformowania o prowadzonych pracach nad LPR oraz możliwości zgłaszania propozycji projektów oraz ich potencjalnym finansowaniu. W spotkaniu uczestniczyło przedstawiciele 4 organizacji oraz Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach. Uczestnicy spotkania pytali przede wszystkim jak będzie można zgłaszać projekty oraz czy Gmina oferuje dodatkowe wsparcie dot. ich przygotowania.

ETAP PROGRAMOWY

Po zakończeniu etapu diagnostyczno-informacyjnego i sporządzeniu pierwszego projektu LPR przystąpiono do konsultacji społecznych, które odbyły się w dniach 26.05-26.06. Konsultacje odbyły się na podstawie Zarządzenie Nr RKA.0050.82.2017 z dnia 8 maja 2017 roku w sprawie przeprowadzenia

z inicjatywy Burmistrza Łomianek konsultacji społecznych dotyczących Programu Rewitalizacji dla Gminy Łomianki. Wskazanymi w zarządzeniu formami konsultacji były:

- Zbieranie uwag, opinii oraz propozycji do konsultowanego dokumentu;
- Zbieranie propozycji projektów rewitalizacyjnych na karcie projektu dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji;
- Spotkanie z mieszkańcami gminy;
- Spacerki badawcze.

Dodatkowo, w celu zaktywizowania środowiska pozarządowego, zorganizowano w tym okresie kolejne spotkania dot. możliwości zgłaszania projektów rewitalizacyjnych.

1. Spotkanie w dniu 5.06 z organizacjami pozarządowymi w celu wypracowania propozycji projektów

W dniu 5.06 w ICDS miało miejsce kolejne spotkanie z organizacjami pozarządowymi w celu poinformowania o prowadzonych pracach nad LPR oraz możliwościach zgłaszania propozycji projektów oraz ich potencjalnym finansowaniu. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele 4 organizacji oraz Biblioteki Miejskiej. Podczas spotkania zaprezentowano projekt LPR oraz sposób zgłaszania projektów. Do przedstawionego projektu LPR zaproponowano wykorzystanie innego wskaźnika dot. kapitału społecznego, np. frekwencja podczas spotkań osiedlowych/soleckich oraz wydzielenie jako oddzielnej jednostki Dziekanowa Bajkowego. Ponadto zasugerowano, że biorąc pod uwagę skalę oddziaływania projektów dot. ścieżek rowerowych oraz parku miejskiego powinny one być raczej na liście projektów uzupełniających. Postanowiono o konieczności zorganizowania kolejnego spotkania, na które przedstawiciele organizacji pozarządowych przygotowują konkretne pomysły przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

2. Spotkanie informacyjne w dniu 08.06 z mieszkańcami Gminy w ramach prowadzonych konsultacji społecznych projektu LPR

W dniu 8.06 w auli ICDS miało miejsce spotkanie prezentujące projekt LPR oraz harmonogram prowadzonych konsultacji. Uczestniczyło w nich kilku mieszkańców. Najpierw wykonawca programu przedstawił główne informacje na temat rewitalizacji, natomiast w dalszej części przedstawiono wstępną listę przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z informacją o sposobie zgłaszania pomysłów projektów przez mieszkańców.

Mieszkańcy zgłosili następujące uwagi/pomysły dot. projektu LPR:

- W Łomiankach poważnym problemem jest spalanie przez mieszkańców odpadów komunalnych w domowych piecach, co powoduje zanieczyszczenie powietrza. W projekcie LPR powinno to być wykazane wraz z propozycją działań w celu ograniczenia tego procederu;
- W Dziekanowie Leśnym jest wiele problemów, które wymagają podjęcia stosownych działań. Jednym z takich problemów jest brak bezpiecznej drogi dla dzieci uczęszczających do szkoły (chodnik jest w złym stanie);
- Należy przemyśleć kwestię realizacji projektów z położeniem większego nacisku na projekty mniejsze w większej liczbie lokalizacji;
- Jest poważny problem związany z fragmentem drogi w Dziekanowie Polskim, na którym brakuje asfaltu, co generuje duże zapylenie okolicznych terenów.

Zdjęcie 7 Spotkanie informacyjne z mieszkańcami gminy

Źródło: Urząd Miejski

3. Spotkanie w dniu 13.06 z organizacjami pozarządowymi w celu wypracowania propozycji projektów

W dniu 13.06 w Gimnazjum przy ul. Staszica miało miejsce kolejne spotkanie z organizacjami pozarządowymi w celu wypracowania możliwych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele 5 organizacji. Podczas spotkania omówiono sposób zgłaszania projektów. Poinformowano, że projekty będzie można zgłosić do 26.06 – w którym to dniu zostaną zakończone konsultacje projektu LPR. Przedstawiciele sektora pozarządowego proponowali m.in. następujące pomysły przedsięwzięć:

- wsparcie przedsiębiorczości;
- jadłodajnia dla osób ubogich;
- wsparcie dla kobiet w aktywizacji zawodowej po urodzeniu dziecka;
- drużyna harcerska jako forma integracji osób młodych ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

4. Spacer badawczy w dniu 20.06 w Łomiankach Starych

Ze względu na brak udziału mieszkańców w spacerze (na spotkanie przyszedł jedynie Dyrektor Centrum Kultury, przy którym było miejsce początkowe spaceru), jego uczestnicy zapoznali się, w oparciu o własną wiedzę, w tym przygotowaną wcześniej mapę działek należących do gminy bądź Skarbu Państwa, z przestrzenią Łomianek Starych. Spacer odbył się ulicami Wiejska, Spacerowa, Dąbrowa, Włociańska, Gościńcowa.

Głównymi wnioskami z przeprowadzonego spaceru jest brak małej architektury mogącej stanowić miejsce odpoczynku (ławki) lub integracji mieszkańców. Brakuje również tablic ogłoszeniowych oraz koszy na śmieci. Na badanym obszarze zidentyfikowano dwa miejsca stanowiące potencjał do zagospodarowania. Pierwsza to niezagospodarowana działka gminna na rogu ulic Dąbrówki/Rolnicza.

Zdjęcie 8 Niezagospodarowana działka gminna na rogu ulic Dąbrówki/Rolnicza

Źródło: Pracownia 3E

Natomiast drugie miejsce do działki na rogu ulic Gościńcowa/Włościańska należąca do Starostwa, na której jest zlokalizowany nieużytkowany i zaniedbany budynek.

Zdjęcie 9 Działka na rogu ulic Gościńcowa/Włościańska należąca do Starostwa (1)

Źródło: Pracownia 3E

Zdjęcie 10 Działka na rogu ulic Gościńcowa/Włociańska należąca do Starostwa (2)

Źródło: Urząd Miejski

5. Spacer badawczy w dniu 20.06 w Burakowie

Spacer rozpoczął się od przywitania uczestników przez osoby prowadzące, które przybliżyły zainteresowanym istotę rewitalizacji – cele oraz zasady jej prowadzenia, wynikające z dokumentów wyższego rzędu. Zaproszeni interesariusze wpisali się na listę uczestników. Przeprowadzono wstępny wywiad z interesariuszami oraz ustalono wspólnie trasę spaceru.

Podczas spaceru, na trasie, uczestnicy diagnozując czynniki kryzysowe wskazywali miejsca z niewykorzystanym potencjałem, komentowali je oraz wpisywali na dostarczonych materiałach uwagi, według własnego uznania. Interesariusze wskazywali miejsca z niewykorzystanym potencjałem, komentowali je oraz zgłaszali uwagi. Konsultacje odbyły się w formie wywiadów indywidualnych oraz grupowych. Uczestnikami spaceru byli głównie interesariusze zamieszkujący obszar rewitalizacji (Buraków), w mniejszym stopniu interesariusze prowadzący na tych obszarach działalność społeczną.

Opinie interesariuszy:

Miejsce I – budynek przy ul. Kościuszki 10

W przeszłości była tam szkoła podstawowa, później przedszkole – miejsce to jest mocno zakorzenione w świadomości ludzi jako przestrzeń przeznaczona dla mieszkańców. W 1998 r. uchwałą Rady parter budynku został przekazany do dyspozycji Zarządu Osiedla Buraków. W ostatnich latach na parterze budynku funkcjonowała filia domu kultury, która była również wykorzystywana przez mieszkańców do organizowania zebrań osiedlowych oraz przez gminę do organizowania lokalu wyborczego. Niedawno (ok. 1,5 roku temu) pomieszczenia te zostały przeznaczone na mieszkanie komunalne, z czym nie zgadzają się mieszkańcy Burakowa. Zgodnie z opiniami mieszkańców jest to miejsce niezwykle istotne z punktu widzenia mieszkańców Burakowa. Niejako od zawsze było to miejsce spotkań mieszkańców, wokół którego się integrowali i

z którego wychodziło wiele inicjatyw. Można powiedzieć, że miejsce to jest bardzo ważne dla przytłaczającej liczby mieszkańców, szczególnie tych, którzy angażują się w życie osiedla.

Miejsce to jest niezwykle ważne z punktu widzenia mieszkańców, bowiem Buraków nie posiada jako takiego centrum, które byłoby miejscem spotkań mieszkańców. Nieruchomość przy ul. Kościuszki 10 pełniła właśnie taką funkcję. Obecnie miejsce to nie pełni swojej funkcji, bowiem zmieniona ona została na mieszkalną. Budynek jest budynkiem komunalnym. Mieszkańcy chcą, aby parter budynku ponownie został oddany Zarządowi Osiedla. Proponują zorganizowanie Domu Spotkań Sąsiedzkich i Dziennego Domu Opieki (dla seniorów).

W opinii mieszkańców, obecnie stan miejsca pogarsza się. Dzieje się to przede wszystkim za sprawą zmiany funkcji budynku.

Według uczestników spaceru, gmina powinna zwrócić mieszkańcom budynek i przywrócić jego dawną funkcję. Takie działania połączone z niewielkim remontem powinny w opinii mieszkańców wystarczyć.

Uczestnicy spaceru zwracali także uwagę na plac zabaw przy budynku na ul. Kościuszki 10. Plac jest bardzo chętnie użytkowany, wymaga jednak modernizacji. Mieszkańcy głównie zwracają uwagę na konieczność wymiany podłoża.

Miejsce II – centrum Burakowa

W centralnej części osiedla znajduje się plac, na którym zlokalizowana jest stacja trafo. Mieszkańcy chcą wykorzystać tę przestrzeń do stworzenia miejsca spotkań (ławki, zieleń). Planują również odnowić stację trafo poprzez wykonanie na niej muralu.

Zdjęcie 11 Centralne miejsce Burakowa – skrzyżowanie ul. Przyłuskiego i Sobieskiego

Źródło: Urząd Miejski

Miejsce III – nowa lokalizacja świetlicy

Gmina proponuje, by Buraków zyskał nową świetlicę osiedlową, na działce znajdującej się na rogu ulic Józefa Przyłuskiego oraz 11 Listopada. Mieszkańcom nie podoba się lokalizacja świetlicy osiedlowej proponowanej przez gminę. Uważają, że działka na obrzeżu osiedla jest za mała i jest za daleko od centrum. Miejsce potencjalnej świetlicy osiedlowej:

Zdjęcie 12 Działka pod planowaną nową świetlicę

Źródło: zdjęcie Urzędu Miejskiego

Inne uwagi mieszkańców:

Mieszkańcy narzekają na brak połączeń autobusowych. Zwracają uwagę, że najbliższy przystanek zlokalizowany jest w znacznej odległości, co dla niektórych mieszkańców jest dużym problemem (starsze osoby muszą dojść do przystanku, żeby dojechać do przychodni w centrum). Odległość do przystanku można pokonać na rowerze, jednak brakuje zamkniętego parkingu dla rowerów. Sugerują również, aby ze względu na lokalizację przy lesie, wymienić przystanek autobusowy w stronę Warszawy na przeszklony.

Brak miejsc parkingowych. Samochody zaparkowane są na chodnikach, utrudniając przejście pieszym.

6. Zebrane propozycje projektów w ramach prowadzonych konsultacji w dniach 26.05-26.06

W ramach prowadzonych konsultacji w dniach 26.05-26.06 na podany adres email urzędu zostały zgłoszone następujące projekty:

Zgłaszający	Nazwa projektu	Informacja o sposobie jego uwzględnienie w LPR
Anna Wołosik Stowarzyszenie „W stronę dziewcząt”	Łomiankowska Akademia Przedsiębiorczości Młodych, czyli jak dorosnę będę swoim własnym szefem	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych
Anna Wołosik Stowarzyszenie „W stronę dziewcząt”	Młode kobiety. Wspólnoty łomiankowskie. Przedsiębiorczość społeczna. Młodzi przedsiębiorcy społeczni jako motor rewitalizacji i aktywizacji marginalizowanych społecznie wspólnot Łomianek	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych
Marcin Wyszogrodzki Dom Łomianki sp. z o.o.	Profilaktyka i zapobieganie powikłaniom w chorobach przewlekłych jako istotny element przeciwdziałania dalszemu wykluczeniu społecznemu, rodzinnemu i zawodowemu	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych
Marcin Wyszogrodzki Dom Łomianki sp. z o.o.	Dzienna opieka pielęgnacyjno – opiekuńcza nad osobami ze znacznym stopniem niesamodzielności oraz starszymi i chorymi przewlekle	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych
Marcin Wyszogrodzki Dom Łomianki sp. z o.o.	Pomoc socjalna w zakresie realizacji programu żywienia dostosowanego do potrzeb zdrowotnych	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych
Marcin Wyszogrodzki Dom Łomianki sp. z o.o.	Edukacja w zakresie zasad dwustopniowej profilaktyki chorób przewlekłych oraz zasad pielęgnacji i opieki dla rodzin osób chorych, pracowników ochrony zdrowia, pracowników pomocy społecznej, wolontariuszy, osób zainteresowanych tematyką zdrowia	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych
Marcin Wyszogrodzki Dom Łomianki sp. z o.o.	Remont budynku przy ul. Poniatowskiego 14 (były Studentat św. Kamila) – adaptacja na potrzeby prowadzenia zakładu pielęgnacyjno – opiekuńczego, domu dziennego pobytu dla seniorów, świadczenia usług rehabilitacyjnych	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych
Lucyna Raczkiewicz	Wsparcie Edukacji Młodych	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

Fundacja Klubu Mam		został wpisany do projektów głównych
Lucyna Raczkiewicz Fundacja Klubu Mam	Integracja przez edukację	Po uzgodnieniu z wnioskodawcą projekt połączony z projektem „Wsparcie Edukacji Młodych”
Lucyna Raczkiewicz Fundacja Klubu Mam	Aktywizacja a macierzyństwo	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych
Lucyna Raczkiewicz Fundacja Klubu Mam	Mama idzie do pracy	Po uzgodnieniu z wnioskodawcą projekt połączony z projektem „Aktywizacja a macierzyństwo”
Lucyna Raczkiewicz Fundacja Klubu Mam	Twórcza przystań	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych
Agnieszka Szczurek	Szansa na lepsze życie dla dorosłych i dla dzieci	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych
Agnieszka Szczurek	Multimodalne Łomianki	Projekt został umieszczony na liście projektów uzupełniających
Agnieszka Szczurek	Dzienny dom pobytu dla seniorów	Ze względu na proponowaną lokalizację (ul. Kościuszki 10), w której nie ma miejsca na realizację projekt oraz podobny pomysł zgłoszony przez Dom Łomianki sp. z o.o., pomysł nie został uwzględniony
Agnieszka Szczurek	Młodzież projektuje Łomianki przyjazne seniorom	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych
Janusz Zawadzki Dyrektor Centrum Kultury w Łomiankach	Organizacja widowiska historycznego z czasów średniowiecza mająca na celu integrację mieszkańców	Ze względu na jednorazowy charakter przedsięwzięcia nie zostało ono uwzględnione
Janusz Zawadzki Dyrektor Centrum Kultury w Łomiankach	Projekt FREECK	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych
Janusz Zawadzki	Projekt Druga młodość	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

Dyrektor Centrum Kultury w Łomiankach Janusz Zawadzki		został wpisany do projektów głównych
Dyrektor Centrum Kultury w Łomiankach	Zajęcia taneczne dla seniorów	Po uzgodnieniu z wnioskodawcą projekt połączony z projektem „Druga młodość”
Dyrektor Centrum Kultury w Łomiankach	zorganizowaniu wydarzenia umożliwiającego integrację młodzieży, pobudzenia ich kreatywności i zachęcenia do aktywnego spędzania czasu wolnego.	Projekt po drobnych korektach uzgodnionych z wnioskodawcą został wpisany do projektów głównych

Informacja o Wykonawcy:

Pracownia ewaluacji, edukacji i ekspertyz społecznych 3E od wielu lat zajmuje się badaniami społecznymi i ewaluacjami realizowanymi na rzecz różnych podmiotów, krajowych i europejskich, w tym organizacji pozarządowych i instytucji publicznych. Współpracując z lokalnymi samorządami zespół Pracowni 3E opracowuje dokumenty strategiczne poprzedzone wnikliwą diagnozą. W portfolio Firmy znajdują się Strategie Rozwoju JST, Lokalne / Gminne Programy Rewitalizacji, badania dotyczące aktywności organizacji pozarządowych na danym terenie oraz szereg badań ewaluacyjnych dotyczących społecznych aspektów działalności samorządów.

